

El gust per la lectura

Solitud, **de Víctor Català**



Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

SEMINARI
El gust per la lectura
2009-2010

Direcció General d'Innovació
Subdirecció General de Llengües i Entorn
Servei d'Immersion i Ús de la Llengua

Solitud,
de Víctor Català

CARME VILÀ COMAJUAN

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ.....	7
ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT.....	9
1. Contribució a les competències de batxillerat.....	9
2. Objectius.....	9
3. Orientacions didàctiques.....	10
1. CATERINA ALBERT I EL SEU TEMPS.....	13
1.1. Context social i cultural.....	15
1.2. Vida i obra de Caterina Albert (1869-1966).....	19
2. LECTURA DE <i>SOLITUD</i>	23
2.1. Capítols 1-6: Inicis de l'itinerari.....	25
2.1.1. Capítol 1 (<i>La pujada</i>).....	25
2.1.2. Capítol 2 (<i>Fosca</i>).....	28
2.1.3. Capítol 3 (<i>Claror</i>).....	31
2.1.4. Capítol 4 (<i>Neteja</i>).....	34
2.1.5. Capítol 5 (<i>Sumant dies</i>).....	37
2.1.6. Capítol 6 (<i>Rondalles</i>).....	39
2.2. Capítols 7-10: L'esclat de la primavera i de la Mila.....	40
2.2.1. Capítol 7 (<i>Primavera</i>).....	40
2.2.2. Capítol 8 (<i>La festa de les roses</i>).....	43
2.2.3. Capítol 9 (<i>Gatzara</i>).....	45
2.2.4. Capítol 10 (<i>Relíquies</i>).....	50
2.3. Capítols 11-14: Més coneixement i també més decepcions.....	52
2.3.1. Capítol 11 (<i>Mal de muntanya</i>).....	52
2.3.2. Capítol 12 (<i>Vida enrera</i>).....	56
2.3.3. Capítol 13 (<i>El Cimalt</i>).....	57
2.3.4. Capítol 14 (<i>En la creu</i>).....	61
2.4. Capítols 15-18: La llibertat pel dolor.....	64
2.4.1. Capítol 15 (<i>La relliscada</i>).....	64
2.4.2. Capítol 16 (<i>Sospites</i>).....	67
2.4.3. Capítol 17 (<i>La nit aquella</i>).....	70
2.4.4. Capítol 18 (<i>La davallada</i>).....	74
3. ANÀLISI DE <i>SOLITUD</i>	75
3.1. La història.....	77
3.2. L'estructura.....	79
3.3. El temps de la història.....	79
3.4. Els personatges.....	82
3.4.1. La muntanya.....	82
3.4.2. La Mila.....	83
3.4.3. En Matias.....	87
3.4.4. El pastor (en Gaietà).....	87
3.4.5. L'Ànima.....	88
3.4.6. La família del mas de Sant Ponç.....	89
3.4.7. Altres personatges.....	89
3.5. Contrastos.....	89
3.6. Símbols i premonicions.....	90
3.7. Tècniques narratives.....	93
3.8. <i>Solitud</i> , novel·la modernista.....	94
BIBLIOGRAFIA.....	97
ANNEX.....	101

INTRODUCCIÓ

L'objectiu fonamental d'aquest dossier és que l'alumnat de batxillerat pugui llegir significativament la novel·la *Solitud*, de Víctor Català (Caterina Albert), una obra que pot presentar certes dificultats per a un lector jove si no disposa d'un cert acompanyament de la lectura.

Hem organitzat el dossier en tres apartats que permeten, sobretot, aprofundir molt en la comprensió i l'anàlisi de *Solitud*, però també conèixer dades a l'entorn de l'autora i aprendre aspectes generals sobre el gènere novel·lístic:

- El primer apartat, **Caterina Albert i el seu temps**, que es pot treballar abans de la lectura de la novel·la, pretén que l'alumnat —a través d'activitats diverses de resposta tancada— entengui el context social i cultural en què va viure l'autora de *Solitud*, la seva vida i la seva obra.
- El segon apartat, **Lectura de *Solitud***, és l'apartat fonamental del dossier, en el qual es proposen moltes activitats (la majoria de comprensió lectora, però també d'anàlisi d'aspectes formals, de coneixement sobre l'època de la història...), tot resseguint linealment la novel·la, capítol per capítol. D'aquesta manera, creiem que la lectura que podran fer els estudiants de batxillerat pot ser molt semblant a la que fa una persona coneixedora dels recursos estilístics emprats per Víctor Català o de la vida quotidiana de fa un segle, per posar dos exemples. Aquest apartat està pensat perquè, després de la lectura seguida i sense interrupcions de cada capítol, es treballi el subapartat corresponent.
- Les activitats del tercer apartat, **Anàlisi de *Solitud***, només es poden resoldre un cop ja llegida tota la novel·la, perquè aquest apartat constitueix una mena de recapitulació de tot el que s'ha anat veient durant la lectura, però en aquest cas agrupat per aspectes (els personatges o els símbols, per exemple) i no pas seguint el fil lineal de la història. La finalitat d'aquest apartat, doncs, és tenir una visió global de la novel·la, un cop llegida i analitzada linealment.

Al final del dossier trobareu una bibliografia amb els principals materials consultats. Les citacions del dossier són de l'edició de l'any 2005 d'Edicions 62, perquè hem constatat que és la majoritària entre l'alumnat. Amb tot, en un annex, presentem la distribució de pàgines per capítols de les altres edicions principals, que pot ser útil en cas de voler localitzar citacions de la bibliografia extretes d'alguna d'aquestes altres edicions o en cas que algun estudiant també en disposi.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

1. Contribució a les competències de batxillerat

La lectura i l'anàlisi de qualsevol obra literària desenvolupen, òbviament, la principal competència específica de la matèria, la literatura catalana: la competència estètica i literària. *Solitud* és, a més, una de les obres més rellevants de la nostra tradició literària, com demostra la influència en una altra escriptora clarament pertanyent al cànon com Mercè Rodoreda o bé la reivindicació que en fa una escriptora jove com Najat El Hachmi.

Després de la lectura de *Solitud*, l'alumnat podrà intentar aplicar a textos propis lèxic i recursos estilístics, per exemple, apresos a partir de la novel·la. Per tant, subsidiàriament, la lectura i l'anàlisi d'aquesta obra afavoreixen el desenvolupament de la competència comunicativa i de la competència creativa de l'alumnat.

La lectura de *Solitud* també il·lustra molt bé com, per mitjà de la literatura i l'anàlisi conscient del discurs literari, l'alumnat pot aprofundir en la seva visió del món i ampliar-la, amb la qual cosa es contribueix a desenvolupar la competència en el coneixement i interacció amb el món. Per exemple, la lectura de la novel·la de Víctor Català permet que l'alumnat conegui molts aspectes de vida quotidiana de fa cent anys.

Solitud és, a més, una obra excel·lent per a l'anàlisi, el coneixement i la reflexió sobre l'experiència humana, perquè la història que s'hi desenvolupa i les temàtiques que hi apareixen (com ara l'amistat, la ludopatia, la violència...) poden proporcionar molts elements per a la reflexió. Conseqüentment, l'anàlisi de la novel·la de Víctor Català participa també de la competència personal i interpersonal.

L'anàlisi de *Solitud* també permet desenvolupar la competència en la recerca i el tractament de la informació, atès que comptem amb material en suports ben diversos (bibliografia, pel·lícules, altres documents videogràfics, webs...), i la competència digital.

2. Objectius

1. Apreciar i valorar *Solitud* com a element cabdal de plaer i d'enriquiment personal, reconeixent les aportacions a la comprensió, representació i interpretació del món.
2. Llegir significativament *Solitud* i, amb l'ajut de valoracions d'altri, analitzar la novel·la.
3. Conèixer les principals dades sobre Víctor Català (Caterina Albert) i sobre la seva època (el context social, cultural i literari de la primera meitat del segle XX).
4. Conèixer els recursos estilístics principals emprats per l'autora.
5. Conèixer, a partir de *Solitud*, característiques i recursos del gènere novel·lístic.
6. Usar de manera crítica les fonts bibliogràfiques adequades per a l'estudi de *Solitud*, a fi d'obtenir, interpretar i valorar informació i opinions diferents, emprant amb autonomia i esperit crític les tecnologies de l'aprenentatge i la comunicació.
7. Observar i analitzar les relacions que es poden establir entre *Solitud* i altres manifestacions artístiques, com ara la pel·lícula que es basa en la novel·la.
8. Construir discursos orals, escrits o audiovisuals coherents, correctes i adequats, i amb l'ús dels recursos adients a les diverses situacions de comunicació i a les diferents finalitats comunicatives de l'àmbit acadèmic.
9. Utilitzar la lectura de *Solitud* com a font d'informació, de lleure i de projecció personal.

3. Orientacions didàctiques

Per a l'ensenyament-aprenentatge

Aquest dossier està pensat per a l'alumnat de batxillerat. Amb tot, si un docent fes llegir *Solitud* a segon cicle d'ESO, també podria utilitzar-lo, perquè la majoria d'activitats que s'hi plantegen no són de dificultat alta. Tot seguit, detallem les característiques dels diferents apartats, que poden ser treballats independentment:

- **Caterina Albert i el seu temps.** Aquest apartat està format per preguntes de resposta tancada, de poca dificultat i que es resolen en poc temps. Tot i que les activitats d'aquest apartat es poden plantejar en qualsevol moment, aconsellem que es faci abans de la lectura de *Solitud*.
- **Lectura de *Solitud*.** Aquest apartat el componen divuit subapartats, un per a cada capítol de la novel·la, que es pot treballar just després de la lectura del capítol. Per tant, no desvelem aspectes de l'argument que vagin més enllà del capítol corresponent, tret d'un cas (al subapartat del capítol 4 indiquem que l'home que entra a la capella és l'Ànima, perquè prioritzem la comprensió global de la novel·la). De vegades, proposem rellegir o buscar algun fragment, que és fàcil de localitzar perquè n'indiquem la pàgina.

No aconsellem, en cap circumstància, que l'alumnat faci les activitats tot llegint la novel·la per primera vegada, perquè la lectura s'ha de fer seguida i sense cap interrupció. Si els alumnes tenen dificultats de comprensió lectora, el docent pot proposar la lectura dels capítols per parts (parts que ja indiquem per a la majoria de capítols), pot adaptar algunes activitats per a anticipar aspectes dels quals podrien no adonar-se els nois i noies o bé pot aconsellar de rellegir sempre els fragments corresponents a l'hora de resoldre les activitats.

Aquest apartat del dossier es pot utilitzar de moltes maneres: oralment o per escrit, resolent la majoria d'activitats individualment o totes en grup, fent-les fer totes o només unes quantes, proposant-les després de la lectura d'un capítol o després de la lectura d'un grup de capítols, etc. Aconsellem que part de les activitats d'aquest apartat, si més no, es plantegin oralment amb la participació de tot l'alumnat, perquè en aquestes converses dirigides, a més de resoldre els aspectes previstos, solen sorgir-ne d'altres tan o més interessants.

Amb una certa adaptació, la majoria d'activitats d'aquest apartat poden ser utilitzades com a preguntes d'un control de lectura o bé com a activitats prèvies de preparació d'una activitat més complexa (un comentari de text o una exposició oral de comentari d'un capítol o d'un grup de capítols).

- **Anàlisi de *Solitud*.** Aquest apartat s'ha de treballar per força després de la lectura sencera de la novel·la, perquè les activitats que s'hi proposen serveixen com a recordatori, recapitulació... de tot el treball previ. Algunes activitats també podrien ser utilitzades com a preguntes d'exàmens per a l'avaluació sumativa o acreditativa.

En aquest apartat no hi hem incorporat gairebé cap activitat d'anàlisi de recursos estilístics, perquè n'hem inclòs moltes en el segon apartat. En cas que els estudiants hagin llegit *Solitud* sense haver fet les activitats del segon apartat que citarem tot seguit, aconsellem que el docent els en proposi algunes: activitat 5 del subapartat 2.1.1; 7 del 2.1.2; 3, 8 i 15e del 2.1.3; 4a i 7a del 2.1.4; 7b i 7c del 2.1.5; 1a i 1b del 2.1.6; 2a del 2.2.1; 3, 5d, 6 i 7c del 2.2.2; 3a, 3b, 3c i 11b del 2.2.3; 2a del 2.2.4; 11c del 2.3.1; 13b i 24b del 2.3.3; 4b i 6c del 2.3.4; 7b i 13a del 2.4.1; 6a del 2.4.2, 8 i 19d del 2.4.3 i 6 del 2.4.4.

Per a l'avaluació

Aquest dossier s'adreça especialment a l'alumnat de batxillerat i, per tant, a nois i noies que ja han reflexionat sobre el concepte de literatura i que han de ser capaços de reconèixer els períodes de la literatura, els gèneres literaris i els principals aspectes que configuren una novel·la. Amb tot, el professorat pot fer una mena d'avaluació inicial tot resolent oralment a l'aula les activitats corresponents als dos primers capítols de *Solitud*, la qual cosa pot servir de comprovació del nivell de comprensió lectora i del grau de coneixement sobre el gènere novel·lístic de l'alumnat.

Les activitats d'avaluació formativa o formadora són essencials perquè el professorat pugui ajustar progressivament la seva acció docent a les necessitats de l'alumnat (per exemple, permet al docent saber si ha de plantejar totes les activitats de la segona part del dossier o només unes quantes, o constatar si l'alumnat fa una lectura més significativa fent activitats orals productives).

L'avaluació sumativa o acreditativa tindrà en compte alguna de les produccions concretes que s'ha proposat com a activitat de síntesi al llarg del dossier (especialment l'última activitat del primer apartat i l'última del tercer, però també moltes altres del tercer apartat que són clarament recapitulatòries) o qualsevol altra proposta més complexa que el professorat consideri pertinent, com ara un comentari de text.



1. CATERINA ALBERT I EL SEU TEMPS

1.1. CONTEXT SOCIAL I CULTURAL

Caterina Albert (que com a escriptora signava amb el pseudònim de Víctor Català) va néixer l'any 1869 i va morir l'any 1966. Durant aquests gairebé cent anys, va viure moltes transformacions socials, econòmiques, artístiques...

1. En grup, col·loqueu els esdeveniments històrics que us oferim a la relació que hem començat i escriviu un breu comentari que els il·lustrin, com a l'exemple:

<i>Any</i>	<i>Esdeveniment històric</i>	<i>Breu comentari</i>
1873		
1888		
1891		
1892	<i>Bases de Manresa</i>	Primer projecte autonòmic
1898		
1901		
1907		
1909		
1914		
1917		
1923		
1929		
1931		
1934		
1936		
1939		
1940		
1951		
1966		

Afusellament del president Lluís Companys
Bases de Manresa
 Creació de la lliga Regionalista
 Dictadura de Primo de Rivera
 Epidèmia de la fil·loxera
 Establiment del govern de la Generalitat
 Exposició Internacional de Barcelona
 Exposició Universal de Barcelona
 Fets del Sis d'Octubre i suspensió de l'Estatut
 Guerra civil (1936-1939) i dictadura (1939-1975)
 Llei de successió a favor de Joan Carles
 Primera guerra mundial (1914-1918)
 Proclamació de la Primera República
 Revolució russa
 Segona guerra mundial (1939-1945)
 Setmana Tràgica
 Tancament de caixes
 Triomf de Solidaritat Catalana
 Vaga dels tramvies

2. Caterina Albert es va relacionar amb molts escriptors de la seva època. En destaquem tres: Àngel Guimerà, Narcís Oller i Joan Maragall.

a) Tot seguit, us donem unes quantes dades sobre els escriptors anteriors, que heu de col·locar al lloc corresponent:

1860 / Dramaturg / «La vaca cega» / *La febre d'or* / 1911 / Narrador / 1846 /
Terra Baixa / 1924 / «Cant espiritual» / Poeta / 1930 / *La filla del mar* / 1845 /
L'Escanyapobres

Àngel Guimerà (.....-.....)	Narcís Oller (.....-.....)	Joan Maragall (.....-.....)
.....
Autor de, i de, entre d'altres obres de teatre.	Autor de, i de, entre d'altres novel·les.	Autor de, i de, entre d'altres poemes.

b) Quin dels tres escriptors anteriors va ser el primer que va saber que, en realitat, Víctor Català era una dona perquè ella li ho va explicar en una carta?

c) Quin dels escriptors anteriors va dedicar les seves memòries a Víctor Català, perquè va ser ella qui li va suggerir d'escriure unes memòries?

3. Quan es va publicar *Solitud* per primera vegada (des del 19 de maig de 1904 fins al 20 d'abril de 1905, en fulletons setmanals a la revista *Joventut*), no hi havia una normativa ortogràfica i gramatical acceptada per tothom, perquè encara no s'havien publicat les «Normes ortogràfiques» en les quals es basa la normativa actual.

a) Ompliu els buits de les afirmacions següents a l'entorn de les «Normes ortogràfiques»:

- L'Institut d'Estudis Catalans (IEC), el va fundar l'any el polític
- La Secció Filològica de l'IEC es va crear l'any
- Una comissió de la Secció de l'IEC va confeir les «Normes ortogràfiques», que es van publicar l'any
- Les «Normes ortogràfiques» coincidien, en general, amb el pensament ortogràfic de
- En el moment de la publicació de les «Normes ortogràfiques», Pompeu Fabra (que havia nascut l'any) era un lingüista reconegut.
- L'obra normativa de l'IEC es va completar amb la publicació del *Diccionari* (publicat l'any) i el *Diccionari* (la primera edició del qual va aparèixer l'any). Tots dos diccionaris van ser redactats per i van ser assumits com a normatius per l'.....

b) Caterina Albert va ser dels pocs escriptors que no va acceptar les «Normes ortogràfiques», perquè ja s'havia acostumat a escriure sense normes. No es va oposar mai, però, que els editors li regularitzessin les obres. Torneu a escriure segons la normativa actual aquest fragment de *Solitud* de les edicions de 1905 i de 1909, que correspon al començament de la novel·la:

Passat Ridorta havían atrapat un carro que feya la mateixa vía qu'ells, y en Matías, ab ganas d'estalviar el dalit, preguntà al carreter si els volía dur fins a les collades de la montanya. (1905)

Passat Ridorta havien atrapat un carro que feya la meteixa via qu'ells, y en Matias, ab ganas d'estalviar el dalit, preguntà al carreter si els volia dur fins a les collades de la montanya. (1909)

c) Les edicions que llegim actualment de *Solitud* solen ser actualitzades ortogràficament. Amb tot, resten molts aspectes que no són normatius, per diverses causes (per errors dels editors, perquè són faltes que abans de l'any 1995 no ho eren, perquè es tracta d'aspectes sintàctics...). Reescriuiu, segons les normes actuals, els fragments següents i comenteu breument quina creieu que és la causa de l'error:

- *La Mila cercà amb els ulls a n'en Matias, però s'havia quedat a la cuina. (p. 84)*
.....

- *I en Matias tingué de resignar-se a deixar-la fer i a fer ell a son torn de furrier fins que tot estigués en ordre. (p. 113)*
.....

- —Ensenyeu-li —ordenà el jutge, que l'havia sentida. (p. 321)
- No t'en dones vergonya? Ja és hora d'esmorzar... (p. 107)
- Encaixonada entre aquella gent parada del davant i la inquieta del darrera [...] (p. 338)
- [...] Baixaren l'escaleta que duia a les feixes, en quina entrada dos xiprers centenaris es torcien l'un cap a l'altre [...] (p. 99)

4. Quan Caterina Albert comença a publicar, la Renaixença ja s'ha consolidat. Si cal, llegiu a <http://www.uoc.edu/lletra/moviments/renaixenca/index.html> què és el moviment de la Renaixença. Després, ratlleu i corregiu les dues afirmacions de les següents que no són certes:

- Es pren com a data de l'inici de la Renaixença la publicació del poema «La pàtria» de B. C. Aribau, de l'any 1833.
- El romanticisme no afavoreix gens l'aparició de la Renaixença.
- La Renaixença exalta el passat gloriós.
- Els Jocs Florals de Barcelona es restauren l'any 1864.
- Al País Valencià i a les illes Balears també es va produir la Renaixença.
- La Renaixença consisteix, bàsicament, a promoure la consciència de la cultura autònoma i de la llengua catalana.
- L'obra de Pompeu Fabra i de l'IEC (normes ortogràfiques, diccionaris, gramàtiques...) s'adiu perfectament amb els postulats de la Renaixença.

5. Relacioneu els escriptors següents amb el moviment literari amb què se'ls sol associar:

Jacint Verdaguer (1845-1902)	Romanticisme
Narcís Oller (1846-1930)	
Joan Maragall (1860-1911)	Realisme
Santiago Rusiñol (1861-1931)	
Víctor Català (1869-1966)	Modernisme
Eugeni d'Ors (1881-1954)	
Josep Carner (1884-1970)	Noucentisme

6. Tot consultant el web <http://www.uoc.edu/lletra/moviments/modernisme/index.html>, responeu de forma molt breu les preguntes següents:

- Quan es considera que sorgeix el modernisme?
- Quan es considera que s'acaba el modernisme?
- Quin escriptor modernista va ser també un pintor molt destacat?
- Quins van ser els tres arquitectes modernistes més importants?
- Quins dos grans corrents hi havia dins el modernisme?
- On van tenir lloc les festes modernistes que organitzava Santiago Rusiñol?
- Quina revista va propugnar la necessitat de posar fi a l'anarquia ortogràfica i, fins i tot, va canviar la grafia del seu nom?
- Qui és l'autor d'*Els sots feréstecs*?
- Quin poeta modernista va contribuir a difondre la cultura alemanya a Catalunya?
- Quina és considerada la novel·la catalana modernista més important?
- Per quin altre moviment artístic, també de voluntat modernitzadora i europeista, és substituït el modernisme?

1.2. VIDA I OBRA DE CATERINA ALBERT (1869-1966)

La vida de Caterina Albert va ser llarga (gairebé cent anys) i durant més de cinquanta anys va publicar dues novel·les, molts llibres de narracions, llibres de poemes i obres de teatre (sobretot monòlegs).

1. Busqueu, a través d'un cercador, webs que tractin sobre Caterina Albert (Víctor Català) i feu-ne una selecció comentada (una llista de sis a vuit webs amb comentaris de tres o quatre línies per a cada web).

2. A partir de la consulta dels webs que heu trobat a l'exercici anterior i, si us cal, de la bibliografia de què disposeu, contesteu les preguntes següents sobre la vida de Caterina Albert.

- a) Quan i on va néixer Víctor Català (Caterina Albert)? Quants germans tenia i quin lloc ocupava entre els germans? La seva família era benestant o modesta?
- b) Quan va utilitzar el pseudònim *Víctor Català* per primera vegada?
- c) Quina mena d'educació va rebre? Si Caterina Albert fos una estudiant de la vostra edat, quines assignatures li agradarien més? Quina branca del batxillerat estudia, segurament?
- d) On va viure durant tota la seva vida? A quina ciutat disposava d'un pis i hi feia estades llargues? On va viatjar? Era una persona que no es movia del seu poble o era una persona que havia vist món?
- e) Es va casar? Va tenir fills? Tenia moltes amistats o era una persona solitària?
- f) Quan i on va morir Víctor Català (Caterina Albert)? Quants anys tenia?

3. Escriviu a cada buit la paraula o data que hi falti del resum de la vida i de l'obra de Víctor Català. Podeu trobar la informació al llibre de text, a la introducció de l'edició que tingueu de *Solitud* o bé als webs que heu consignat a l'activitat 1.

Víctor és el pseudònim de Caterina (L'Escala,-.....), que va escriure, sobretot, novel·les i, però també i monòlegs teatrals. Pràcticament va ser educada només a casa seva, envoltada de familiars amb moltes inquietuds culturals.

Caterina Albert va viatjar per i feia estades a, on a partir de l'any va disposar d'un Va poder viure de les familiars i d'administrar el patrimoni familiar des dels vint anys (quan va morir el seu pare, advocat i diputat republicà catalanista). Era una gran lectora, tant d'obres en català com en altres llengües. A més de la literatura, també conreà les arts plàstiques, especialment la

La vida literària pública de Caterina Albert es va iniciar l'any, quan als Jocs Florals d'Olot li van premiar un poema i un monòleg teatral, La infanticida, l'autoria femenina del qual va originar un escàndol que li va fer adoptar el pseudònim de Víctor Català. Durant els primers 25 anys del segle XX, sobretot, va participar en entitats i actes culturals (per exemple, va presidir els Jocs de Barcelona de 1917), va col·laborar en diverses revistes com Joventut o La Il·lustració Catalana, i es va relacionar amb escriptors de l'època com el Joan, el Narcís i el Àngel

* * * * *

L'obra de Víctor Català es pot dividir en tres etapes separades per dos períodes en què no publica cap obra:

1a etapa (1901-1907): Publica dos llibres de poemes, un de teatre, tres reculls de narracions i una novel·la, (.....). Aquesta és l'etapa més important, perquè publica l'obra que la consagra i traspasa les fronteres, Solitud, i perquè la seva narrativa de temàtica rural tractada tràgicament s'adequa al moviment literari preponderant, el

A partir de 1907 deixa de publicar, potser a causa dels atacs noucentistes a la narrativa rural.

2a etapa (1918-1930): Publica tres reculls de de temàtica i la novel·la, de temàtica urbana (que es publica en forma de fulletó en una revista entre els anys 1918 i 1921).

A partir de 1930, hi ha un nou silenci editorial causat per la mort de la seva mare, conflictes socials al camp i la impossibilitat de publicar en català després de la civil (.....-.....).

3a etapa (1944-1951): A la publica primer un volum de contes en castellà i, anys després, tres reculls de

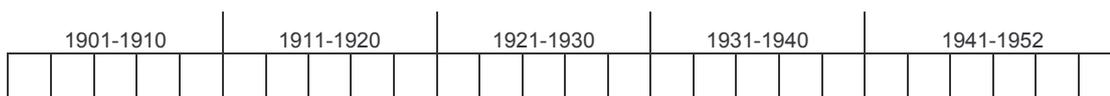
Després de 1951 (any en què apareixen en un volum les completes), i fins a la seva mort (.....), no publica cap obra nova. Pòstumament, s'ha editat Teatre inèdit (1967) i Quincalla (2005), un recull d'adagis.

4. L'any 1951 es publica l'obra completa de Víctor Català (sense la segona novel·la) a l'editorial Selecta, en un volum de gairebé 2.000 pàgines, i es reedita l'any 1972, ara ja amb la inclusió d'*Un film (3.000 metres)*. Així, els lectors poden tenir en un sol volum moltes obres publicades de l'escriptora, algunes d'inèdites i comentaris d'especialistes.

a) Escriviu, al lloc corresponent, el títol (del qual us oferim la primera lletra) de les obres publicades en vida de Víctor Català segons la data de la primera edició:

<i>Contes i altres narracions</i>	<i>Novel·les</i>
D..... – 1902	S..... – 1904-1905
O..... – 1904	U..... – 1918-1921
C..... – 1907	
La M..... – 1920	<i>Poesia</i>
M..... – 1928	El c..... – 1901
C..... – 1930	L..... – 1905
R..... [en castellà] – 1944	
M..... – 1946	<i>Teatre</i>
V..... – 1950	Q..... – 1902
J..... – 1951	

b) Marqueu, en aquest eix cronològic, els anys en què s'edita una obra de Víctor Català (cada mig quadret correspon a un any):



5. Visioneu aquests tres documents videogràfics sobre Víctor Català, tot fent les activitats que us indiquem:

- Víctor Català (PMAV, Generalitat de Catalunya)
(http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=18129&p_ex=victor%20catal%20E0&p_num=3)
- Caterina Albert. Obrint camí amb Víctor Català (Televisió de Catalunya)
(<http://www.tv3.cat/videos/205449182/Caterina-Albert-Obrint-cami-amb-Victor-Catala#>)
- Caterina Albert/Víctor Català, el jo contra l'entorn (Fundació Videoteca dels Països Catalans)
(http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=26800&p_ex=v%20EDctor%20catal%20E0&p_num=3)

a) Preneu apunts d'aspectes que apareguin als documentals que no coneguéssiu prèviament.

b) Apunteu aspectes que vosaltres hauríeu fet diferent si haguéssiu participat als documentals (com a guionistes, com a directors, com a entrevistats, etc.).

6. Busqueu informació sobre la publicació de *Solitud* i responeu aquest test:

A) Quan i com es va publicar per primera vegada?

- L'any 1905 i en forma de llibre en dos volums.
- Des del maig de 1904 fins a l'abril de 1905 en forma de fulletons setmanals.
- Des del març de 1905 fins a l'agost de 1906 en forma de fulletons mensuals.

B) Quants capítols té? La primera edició, és semblant a la que llegim ara?

- Té divuit capítols, però quan es va publicar per primera vegada la censura en va eliminar dos que, actualment, sí que podem llegir.
- Té vint capítols i, a part de regularitzacions ortogràfiques o altres aspectes formals, l'edició que llegim és igual que l'última en vida de l'autora i no pas igual que la primera edició, perquè Víctor Català va refer el text molts cops.
- Té divuit capítols, però l'autora havia escrit dos capítols més que no va publicar aleshores i que després va perdre per culpa d'un escorcoll durant la guerra civil (excepte el fragment de la llegenda del Sol de Murons, que actualment podem llegir al capítol quart).

C) Abans d'aquesta novel·la ja havia publicat novel·les Víctor Català? I després?

- Solitud* va ser l'única novel·la que va escriure Víctor Català.
- Abans de *Solitud* Víctor Català havia publicat una novel·la el protagonista de la qual es deia, precisament, Víctor Català i Montseny.
- Després de *Solitud*, entre els anys 1918 i 1921, Víctor Català va publicar *Un film (3.000 metres)*.

D) S'ha traduït a moltes llengües?

- Sí, i moltes traduccions ja es van fer pocs anys després de la publicació de la novel·la, com la traducció al castellà o la traducció a l'alemany.
- Sí, però totes les traduccions són recents, com ara la traducció a l'esperanto.
- No, només s'ha traduït a l'italià i al francès.

7. Víctor Català és una escriptora molt recordada actualment.

- a) Busqueu unes quantes localitats en què el seu nom s'hagi posat a un carrer, a una biblioteca, a una escola...
- b) Quina mena d'obra literària podia rebre el premi literari que portava el nom de l'escriptora (convocat de 1953 a 1991 i l'any 1997)? De quina altra escriptora rep el nom actualment aquest premi?
- c) Busqueu obres de teatre representades recentment basades en textos de Víctor Català.
- d) S'han fet dues pel·lícules basades en *Solitud*. Digueu les dades principals de totes dues (títol, any de l'estrena, director i llengua de la versió original).

8. Víctor Català va ser el que ara anomenem *una escriptora professional* (molt preparada, molt conscient de fer una obra d'un valor literari, que no considerava l'escriptura un passatemp...). Llegiu l'entrada sobre ella a la *Gran Enciclopèdia Catalana* (podeu consultar-la en línia, a <http://www.enciclopedia.cat>) i digueu si de les primeres línies de l'entrada es desprèn que l'autora de *Solitud* va ser una escriptora professional.

9. En grup, prepareu una exposició oral d'uns 10 o 15 minuts sobre la vida i l'obra de Caterina Albert (Víctor Català). Quan feu l'exposició, acompanyeu-la d'elements audiovisuals (fragments dels documents videogràfics esmentats a l'activitat 5, diapositives de Power Point...) i, fins i tot, d'una mostra d'obres de Víctor Català que podeu demanar en préstec a diverses biblioteques.



2. LECTURA DE SOLITUD

2.1. CAPÍTOLS 1-6: INICIS DE L'ITINERARI

Els sis primers capítols de *Solitud* constitueixen la introducció de la novel·la. La història d'aquests capítols correspon a les primeres setmanes que la Mila, una dona jove casada de fa poc, passa a l'ermita de Sant Ponç.

2.1.1. Capítol 1 (*La pujada*)

1. Tot seguit reproduïm gran part del primer paràgraf de la novel·la (p. 91).

- a) Marqueu amb colors diferents les referències als tres personatges que hi apareixen (també als subjectes implícits), tal com us comencem:

en Matias [color groc]

en Matias + la Mila [color taronja]

la Mila [color vermell]

en Matias + un carreter [color verd]

un carreter [color blau]

Passat Ridorta \emptyset havien atrapat un carro que feia la mateixa via que ells, i en Matias, amb ganes d'estalviar el delit, preguntà al carreter si \emptyset els volia dur fins a les collades de la muntanya. El pagès, rialler i encantat de trobar una estona de conversa, li féu de seguida lloc a son costat en la post travessera, i digué a la Mila que \emptyset s'ajouqués darrera d'ells, sobre el bossat. Ella guaità amb agraïment a n'aquell home desconegut, que li feia semblant mercè. Malgrat la bona cama que \emptyset tenia, \emptyset estava fatigada. Son marit li havia contat que de Llisquents, on els deixà l'ordinari, fins a Ridorta, hi havia cosa de mitja horeta, i ja feia cinc quartasos que \emptyset caminaven quan \emptyset veieren negrejar el campanaret del poble dalt del turó verdelós [...] (p. 61)

- b) Pel que podem veure ja en aquest primer paràgraf, qui ens explica la història és un narrador omniscient en tercera persona, però és una veu narrativa que té omnisciència selectiva perquè sembla que focalitza el relat des de la perspectiva d'un personatge. Digueu quin és aquest personatge i com us heu adonat de la focalització del narrador.

2. Del segon paràgraf al novè (des de «Tantost encauada», p. 61, fins a «per sempre més!», p. 64), es descriu el paisatge tal com el veu la Mila. També comencem a saber alguna cosa més de la noia.

- a) Pel que es diu al segon i al tercer paràgrafs, a quina estació de l'any passa l'escena?
- b) Sabem com va vestida la Mila? Porta equipatge? On el porta?
- c) La Mila compara el pla de Ridorta amb el poble d'on prové, també situat en una plana. Quin dels dos pobles considera més bonic?
- d) Veu homes o bé dones treballant la terra? Quin sentiment manifesta cap a aquestes persones, de rebuig o d'identificació?

3. Al desè i a l'onzè paràgrafs (des d'«Animada per semblants pensaments», p. 64, fins a «amença constant d'estripar-se», p. 65), la Mila compara l'esquena d'en Matias amb la del carreter. I al dotzè paràgraf (que comença amb «Com s'ha engreixat», p. 65), descriu el clatell i les orelles del seu home vistes des de darrere.

- a) Us sembla que la descripció que fa la Mila del seu home vist des de darrere de cintura en amunt és la descripció pròpia d'una dona enamorada?
- b) Quant temps diríeu que fa que la Mila i en Matias s'han casat?

4. Copieu dos fragments que exemplifiquin aquestes dues afirmacions:

- *La Mila és una dona molt sensible, que es fixa en petits detalls del paisatge, de les persones...*
- *La Mila canvia molt sovint d'estat d'ànim.*

5. La Mila està molt cansada i, al final, s'adorm (des de «L'ombra que feien» fins a «després negre...», p. 66). El narrador no diu pas explícitament que la Mila s'estigui endormiscant, però sí implícitament. Com?

6. Fins ara no havíem trobat cap diàleg, però des de «L'ombra que feien» (p. 66) fins a «de les tempestes hivernenques» (p. 68) n'hi ha tres: un entre la Mila i en Matias, un altre entre en Matias i el carreter i, finalment, un altre entre la Mila i en Matias.

- a) Com es tracten els dos homes (de tu, de vostè o de vós)? Com es tracten els dos cònjuges? Copieu exemples que demostrin la vostra resposta.
- b) Per què creieu que el carreter diu a la Mila i en Matias que els anirà a veure el dia de sant Ponç?
- c) El narrador no ens torna a dir directament que en Matias s'ha engreixat sinó que ho fa explicant-nos una acció del personatge. Quina?

7. A partir d'«Un darrera l'altre» (p. 68) fins al final del capítol (titulat precisament «La pujada»), s'explica la pujada a l'ermita dels dos cònjuges des del punt on els deixa el carreter.

- a) Quan es va publicar *Solitud* per primera vegada, alguns lectors van pensar que la història passava al Pirineu. Però per la vegetació que es descriu, és evident que és impossible. Digueu un arbre que apareix durant la pujada i que no podem trobar al Pirineu.
- b) Feu una llista de tots els topònims que s'esmenten i digueu quines connotacions tenen la majoria.
- c) La Mila diu que volta des de les quatre de la matinada (p. 69). Si la història passés actualment, a quina hora nostra correspondrien les quatre de la matinada? (Busqueu si nosaltres ens regim per l'hora solar o no, i si la relació entre hora oficial i hora solar era la mateixa que actualment a final del segle XIX o a principi del segle XX.)
- d) En Matias diu «amb no res serem a ram de sol» (p. 69). Busqueu a quina hora aproximadament surt el sol el dia 9 d'abril —més endavant deduirem que la història comença aquest dia de l'any— i a quina hora es pon (hores solars).

8. En una part del fragment esmentat (des d'«A la dreta», p. 72), trobem moltes descripcions.

- a) En dues ocasions es compara un element del paisatge amb una dona (amb un pit i amb una cara, concretament). Copieu aquests fragments.

- b) A les descripcions del paisatge es fan moltes referències al fet que el sol va baixant. Copieu dos o tres fragments en què s'esmentin explícitament els colors del paisatge.
- c) A més del sentit de la vista, amb quins sentits es perceben les sensacions que apareixen a la descripció següent?

D'aquell Roquís, encara llunyer, se'n desprenia una alenada freda, una estranya alenada d'hivern que sorprenia ingratement les carns plenes de sol de primavera, ferint-les amb un sobtat impuls de tornar arrera. En la Mila fou tan viu aquell impuls, que s'aturà en sec. Aleshores percebé una remor sorda, que venia de no sabia on, com un romflet de bèstia gegantina que s'hagués adormit fatigada. (p. 77)

- d) De vegades, certs elements de la muntanya o de les plantes es comparen o s'identifiquen amb accions agressives d'animals, com ja hem vist a la descripció anterior. Busqueu-ne un altre exemple a la pàgina 71.
- e) Sovint, en obres literàries, la boira es compara amb un llençol. Al fragment següent, amb quina mena de llençol es compara la boira? Quin ús té?

Sota seu no es veien més que onades de muntanyes [...] que [...] se submergien en la quietesa ombrívola del capvespre que, com una boira negra, se les hi estenia al damunt, amortallant-les. (p. 78)

9. Tret del moment en què han parlat amb un pagès a qui demanen aigua, la Mila i en Matias fan la pujada a l'ermita sols. Els lectors, per tant, poden comprovar quina relació mantenen els dos cònjuges.

a) Responen aquest test:

- En Matias no és pas lleig, perquè abans del casament el barretet de feltre li quedava molt bé.
- A la Mila no li agrada que en Matias s'hagi aprimat tant i hagi perdut el color de les galtes.

* * * * *

- En Matias és molt amable amb la Mila i, fins i tot, s'ofereix a portar el farcell de la dona. Això sí, diu que no poden aturar-se a descansar una mica perquè es faria massa fosc i no veurien per on han de passar.
- En Matias no s'ofereix a portar el farcell de la Mila, tot i que ella li insinua que sense el farcell caminaria més de pressa. Amb tot, ell li proposa d'aturar-se i descansar molts cops.

* * * * *

- A estones la Mila i en Matias caminen un darrere de l'altre, però de vegades van agafats de la mà i de tant en tant es fan petons.
- La Mila i en Matias caminen separats, però hi ha contacte físic entre ells quan en Matias ajuda la Mila a pujar la graonada de la Fita.

* * * * *

- Com en altres aspectes, en Matias va enganyar la Mila i ella no sap que se'n van a fer d'ermitans fins que ell ho explica al carreter.
- Tot i que la Mila ja sabia que en Matias anava a fer d'ermità, no li agrada la idea quan sent que ell ho explica a algú.

* * * * *

- Si hagués sabut que trigaria tant a arribar a l'ermita i que el camí seria tan dificultós, la Mila hauria portat menjar i s'hauria posat unes espadnyes velles.
- En Matias havia explicat a la Mila detalladament com seria tot el camí fins a l'ermita i que calia portar provisions, però la Mila no se l'havia escoltat i s'havia posat les botines del casament, el calçat més bo que tenia.

* * * * *

- Un cop que la Mila respon amb un retret al seu home, ell s'hi torna llançant altres retrets.
- Un cop que la Mila respon amb un retret al seu home, ell no diu res.

* * * * *

- La Mila i en Matias arribaran a l'ermita quan ja és fosc i han sortit a les quatre de la matinada.
- Des que han sortit fins que arribin a l'ermita hauran passat dotze hores justes.

- b)** La pujada a l'ermita és com una mena de viacrucis o calvari. Busqueu informació sobre el viacrucis de Jesucrist (per exemple, el títol de les catorze estacions que el componen) i indiqueu algun aspecte en comú entre el «viacrucis» de la Mila i el de Jesucrist.
- c)** En una ocasió, la Mila recorda que hi havia persones que li havien dit que en Matias podria enganyar-la i que no és pas la primera vegada que exagera alguna cosa. Busqueu la citació exacta.

10. Quant temps de la història s'ha explicat en aquest capítol?

2.1.2. Capítol 2 (Fosca)

1. Es pot considerar que el capítol 2 té cinc parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: arribada a l'ermita i presentació d'en Gaietà, el pastor, i d'en Baldiret, des del principi del capítol (p. 79) fins a

2a part: recorregut per la casa, des d'..... fins a

3a part: la capella, des d'..... fins a

4a part: el sopar, des de fins a

5a part: el somni de la Mila, des de fins al final del capítol (p. 92)

2. Al segon capítol, la Mila i en Matias arriben a l'ermita (des del principi del capítol, p. 79, fins a «més intens i ofensiu», p. 83).

- a)** Diríeu que quan arriben a l'ermita ja és fosc o no? Per què?
- b)** Per què la primera impressió de la Mila en arribar a l'ermita és de terror? Per què creieu que no la tranquil·litza l'explicació d'en Matias?
- c)** En Gaietà, qui obre la porta, és molt previngut. De què creieu que té por? Què porta a la mà per defensar-se?
- d)** Ara els lectors sabem que durant la pujada la Mila s'ha fet una mica de mal. Què li ha passat?

- e) A la casa hi havia dues persones: en Gaietà, el pastor, i en Baldiret, un nen. Compareu el tipus de narrador que trobem quan es diu l'edat d'un i de l'altre:
- Edat d'en Baldiret: «Prop de l'homenet, un nen de vuit anys aguantava un fanaló cremallut i la bossa del tabac.» (p. 80)
 - Edat d'en Gaietà: «La Mila li posà uns quaranta anys.» (p. 82)
- f) Creieu que en Gaietà, el pastor, fa tot el que pot per fer agradable l'arribada al matrimoni? La Mila troba més suport, més ajut, més simpatia... en el seu home o bé en el pastor? Qui porta o ha fet menjar? Qui vol ensenyar l'ermita a la Mila?
- g) Què us sembla que transmet el pastor: claror (i escalfor) o foscor (i fredor)? Poseu un exemple que demostrï la vostra resposta.
- h) Compareu en Matias amb el pastor Gaietà (aspecte físic, edat, comportament, etc.).
- i) El pastor tracta dues persones de vós i una persona de tu. Quines?
3. El pastor ensenya l'ermita a la Mila (des d'«Havien passat un terradet», p. 83, fins a «cambres de dalt, veieu», p. 90). L'ermita es compon bàsicament de dues construccions. Quines són?
4. La cuina és la primera estança que veu la Mila (fins a «a la cuina», p. 84).
- a) Us sembla que li agrada, a la Mila, la cuina? Per què?
 - b) Quins objectes fan pensar en una cuina del segle XIX o de principi del segle XX?
 - c) El pastor diu a la Mila que no tingui por. Creieu que el que diu és coherent amb la seva actitud quan havia d'obrir la porta una estona abans?
5. Després, la Mila i el pastor van a una sala molt gran (des d'«Entraren en una sala» fins a «un balcó», p. 84). Subratlleu, en aquest fragment, totes les paraules que facin referència a mort, a solitud o a por:
- Entraren en una sala gran, on no hi havia altres mobles que un rellotge de caixa, un parell de taules i unes quantes cadires. A terra, estesa sobre l'empostissat i arrambada a la paret, jeia una llarga biga, que pareixia una serp morta. Veient aquella sala esbalandrada, la Mila es recordà de la solitud de les muntanyes, amortallades per la boira negra del capvespre, i sentí esgarrifances.* (p. 84)
6. En una paret de la sala hi ha dues portes d'habitacions (des de «De l'un costat» fins a «darrera el pastor», p. 86).
- a) Quan el pastor mostra a la Mila l'habitació que ocuparà a partir d'ara, es descriu abastament una sensació desagradable, però no per al sentit de la vista. Quina és aquesta sensació?
 - b) La Mila veu per primera vegada la imatge de sant Ponç, que, segons el pastor, és el patró de la condícia. Què és la condícia en sentit literal? Què és la condícia en sentit figurat?
 - c) Quants fills tenien els ermitans que vivien a la casa abans que la Mila i en Matias? El pastor fa una referència, d'una manera figurada, al fet que el matrimoni segurament tindrà fills. Com ho diu?
7. Rellegiu el fragment des que la Mila s'espanta perquè li passa per sobre el cap la xibeca (l'òliba) del campanar fins que ella i el pastor entren a la capella (des d'«—Una mena de llampec», p. 85, fins a «era l'altar major», p. 86). Diguen quines sensacions desagradables sent la Mila, segons el sentit corporal que afectin:

- Vista:
- Oïda:
- Olfacte:
- Tacte:

8. Quines accions de respecte cap al sant fa el pastor quan entra a la capella?

9. De la capella, el que més destaca el narrador és la figura de sant Ponç (des de «Sota el mig punt», p. 87, fins a «per una porteta», p. 88).

- a) A la Mila, la figura que veu del sant no li agrada gens: li fa fàstic i por. Per què? És una sensació racional o irracional? Deu fer fàstic i por a tothom la figura del sant?
- b) A la Mila li sembla que el peu del sant s'assembla a la bossa del tabac d'en Matias quan és buida. Aquests dos objectes, el peu del sant i la bossa del tabac, poden constituir un símbol que fa referència a la impotència sexual. Qui us sembla que podria ser l'home impotent?
- c) La figura del sant és andrògina. Què té d'home i que té de dona?
- d) El sant fa pensar en la maternitat. Per què?
- e) La veu narrativa diu que «la capella estava plena d'esgarrifances» (p. 87). Qui té aquesta opinió sobre la capella, la Mila o el pastor?
- f) Per què el pastor no pot ensenyar a la Mila més bé l'ermita?
- g) Són descrits positivament o negativament la resta d'objectes de la capella pròpiament dita i de la sagristia? Per què hi ha «comes i braços de cera groga, croses de fusta, cabelleres descolorides...» (p. 88)?

10. La Mila se sent molt alleujada quan pot sortir de la capella (des de «La Mila respirà», p. 88, fins a «cambres de dalt, veieu», p. 90).

- a) Compareu les sensacions de la Mila quan entra al corral amb les que ha tingut quan ha entrat a la capella (p. 86).
- b) El pastor té un gos, el Mussol, i un ramat de xais. Com tracta aquests animals?
- c) Què és com una nevada o com «un ardat de mainada caiguda dels llimbs» (p. 88)?
- d) On dorm el pastor?

11. El pastor havia preparat sopar per a la Mila i en Matias (des de «La cuina semblava», p. 90, fins a «grat i retornador», p. 91).

- a) Troba bo, la Mila, el sopar que ha fet el pastor?
- b) El menjar és senzill, barat... o és complicat i car? Està ben cuinat?
- c) Ha pensat molt en què podia fer per sopar, el pastor, o ha fet el primer que li ha passat pel cap? Ha hagut de demanar consell per a fer el sopar?
- d) A partir del que heu contestat a les preguntes anteriors, digueu quin tipus de persona creieu que és el pastor.
- e) La Mila està molt contenta d'haver trobat a casa seva una persona com en Gaietà. Com el veu la Mila (com un possible amant, com un fill, com un pare, com un amic per al seu marit, etc.)?

12. Durant aquesta primera nit que dorm a l'ermita, la Mila té un somni turmentós (des de «S'acotxà», p. 91, fins al final del capítol, p. 92).

- a) A l'hora de ficar-se al llit, la Mila té sensacions agradables i desagradables. Quines són? Triga poc o molt a adormir-se?
- b) Reproduïm tots els elements del somni de la Mila: capella, dos dits del sant, ermita, esca, galzeran (galleran), llaurada d'un olivar, llum de ferro del pastor, sant Ponç, muntanyes, peu deforme del sant, trenc de la cella i ventre d'embarassada del sant. En grup, busqueu una pàgina on ja hagin aparegut abans els elements del somni.
- c) Quines persones o figures personificades apareixen al somni, a part d'ella mateixa?
- d) Una «persona» del somni fa mal a la Mila i, per a més inri, se'n riu. Qui? L'altra, en canvi, la guia i la consola. Qui?

13. Quant temps de la història s'ha explicat en aquest capítol?

2.1.3. Capítol 3 (Claror)

1. Ja al títol del capítol 3 («Claror») hi veiem un contrast amb el del capítol 2 («Fosca»). A què deuen fer referència els títols d'aquests capítols?

2. Es pot considerar que el capítol 3 té quatre parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: sensacions de la Mila el primer matí a l'ermita, des del principi del capítol (p. 93) fins a

2a part: xerrada amb el pastor, des d'..... fins a

3a part: baixada al Bram, des d'..... fins a

4a part: retorn a l'ermità, des de fins al final del capítol (p. 110)

3. Des del principi del capítol fins a «Acabà de passar» (p. 95), el narrador ens explica les sensacions que té la Mila a través de tres sentits corporals: el tacte, la vista (que el narrador cita expressament: «l la vista?») i l'oïda. Resumiu quines són aquestes sensacions desagradables:

- Tacte:
- Vista:
- Oïda:

4. De cop, s'atura la descripció perquè la Mila sent i veu en Baldiret abocat al pou cridant per sentir l'eco (a partir d'«Era a la porta», p. 95). Quin sentiment diríeu que té la Mila en veure el nen abocat al pou?

5. El pastor renya en Baldiret perquè es pensa que tant la Mila com en Matias encara dormen (p. 95). Després, però, comprova que la Mila ja s'ha llevat. Copieu la citació que demostra que el pastor ja s'ha adonat que la Mila i en Matias tenen un comportament diferent (p. 96).

- 6.** Com es continua comportant el pastor amb la Mila? (Rellegiu, si cal, l'escena de l'escudella de llet de xaia, des de «Mes ara pensi», p. 96, fins a «una ganyota reveladora», p. 97.)
- 7.** La Mila i el pastor no estan pas ben d'acord en tot (des d'«—Ai, per poc que fos...!», p. 97, fins a «digueu pas, ermitana!», p. 98).
- A la Mila li agrada més que faci sol o que hi hagi boira? I al pastor?
 - El pastor diu «Hi ha camins que senti veus, veus fondes, i no vegi ningú, i jo pensi en les goges que s'espitllin o que rentin la roba entorn del gorc...» (p. 98). (Busqueu, si cal, *goja* al diccionari.) Què creieu que li passa al pastor (és boig, té poders sobrenaturals, és molt sensible, vol enlluernar la Mila...)?
- 8.** Després hi ha una altra descripció del paisatge (des de «L'ermita s'aixecava», p. 98, fins a «pels unglots del temps», p. 99).
- Són tan negatives les sensacions com a la descripció del principi del capítol? Justifiqueu la vostra resposta.
 - Busqueu personificacions o animalitzacions al paràgraf que comença amb «Baixaren l'escaleta» (p. 99).
- 9.** El pastor explica un tema personal, un fet molt tràgic: la mort de la seva dona i del fill que esperava, ja que estava embarassada quan va morir (des de «—Veieu, ermitana», p. 99, fins a «seria tal com deia», p. 102).
- Pel que diu el pastor al paràgraf que comença amb «—Veieu, ermitana», diríeu que fa poc o molt temps que no hi ha ermitans a l'ermita?
 - Per què creieu que el pastor parla de França i no d'un altre lloc en comparar els ametllers florits, a l'hivern, amb muntanyes nevades?
 - Per un moment, la Mila pensa que potser el pastor és com en Matias, un exagerat, però després considera que no. Quan el pastor diu que ha vist elefants (p. 99-100), què pensa la Mila en un primer moment sobre ell? I després (p. 102)?
 - Resumiu el que li va passar a la dona del pastor, la Llúcia.
 - Penseu que el pastor encara és fidel a la seva dona, ja morta, i que per això no s'ha tornat a casar, o penseu que no s'ha tornat a casar per alguna altra causa (perquè la seva feina li exigeix estar molt fora de casa, per exemple)?
- 10.** Quan el pastor, la Mila i en Baldiret van al Bram (des d'«Havien passejat els volts de l'ermita», p. 102, fins a «un gran prec...», p. 105), els podria prendre per una família, algú que no els conegués? Quines relacions familiars podria semblar que tenen?
- 11.** El pastor parla molt bé de sant Ponç. Però a la Mila, quin sentiment li desperta aquest sant? Per què?
- 12.** En Baldiret provoca reaccions especials en la Mila.
- Quin sentiment té la Mila quan veu que el nen beu aigua després d'haver pres llet (p. 104)? Quina altra situació us recorda?
 - En dues ocasions, la Mila, quan mira en Baldiret (p. 103 i p. 105), sent «una alenada de febre». Per què?
 - Dins el Bram, la Mila «féu de pensament un gran prec». Quin deu ser aquest gran prec, aquest desig?

- d) En aquest passatge el narrador omet informació (no ens diu quin és el gran prec que fa la Mila). Busqueu si aquesta figura retòrica s'anomena *paralipsi* o bé *paralepsi*.
13. El Bram és una balma (una cova) que causa molt d'impacte a la Mila (p. 103-105).
- El Bram es pot considerar un símbol de maternitat. Quina relació té, per la forma, amb la maternitat?
 - Hi ha hagut altres referències a la maternitat en aquest capítol 3?
 - El Bram és com «una altra capella» (p. 103), però una capella sense sant Ponç. En quina de les dues «capelles», la de l'ermita o la del Bram, us sembla que la Mila es troba més bé?
14. En aquest capítol tenim més informació sobre en Baldiret i el pastor.
- De quina casa és en Baldiret? Què vol dir que és «el menut de la jove» (p. 106)? Amb quin animal el compara el pastor? Per què?
 - On passa els hiverns el pastor?
 - A en Baldiret li agraden molt les llegendes del pastor. Què considereu que vol dir en Gaietà amb «me fa rumiar sempre per traure-n'hi de noves» (p. 106), que recorda les llegendes o que se les inventa?
 - Ompliu aquestes fitxes amb la informació que hem obtingut en aquest capítol i a l'anterior sobre aquests dos personatges:

<i>Gaietà</i>	<i>Baldiret</i>
<i>Edat:</i>	<i>Edat:</i>
<i>Aspecte físic:</i>	<i>Aspecte físic:</i>
.....
<i>Ofici:</i> <i>Estat civil:</i>	<i>Família:</i>
<i>Caràcter, costums:</i>	<i>Caràcter, costums:</i>
.....

15. El pastor, com el dia abans, continua fent de guia a la Mila, fins i tot ara que tornen a l'ermita (des de «Tornaven corriol avall», p. 105, fins al final del capítol, p. 110). Si el dia abans el pastor havia ensenyat l'ermita a la Mila a l'engròs, avui li mostra detalls (com ara el campanar) o part de la muntanya, li explica aspectes llegendaris...
- El pastor insinua que hi ha una persona que hauria hagut d'explicar a la Mila llegendes de les muntanyes on hi ha l'ermita. Qui?
 - Quin nom dóna el narrador a un muntijol, el que té (*la Volva*) o bé el que s'ha inventat el pastor (*l'Orifany*)? Per què us sembla que ho fa així?
 - Des d'«Entraren a l'ermita» (p. 107) fins a «—Com vulgueu, pastor...» (p. 110), la Mila es deu haver adonat del contrast entre en Matias i el pastor. De què, per exemple?
 - El pastor proposa a la Mila d'anar a veure el campanar (p. 107). Què us sembla que pot ser, pel que en diu la Mila, un *tuttilimundi* (p. 107)?
 - Il·lustreu amb exemples del text l'afirmació següent: *La descripció de les campanes és humanitzada*.

- f) El pastor parla del dia de la festa de l'ermita (p. 108). Sabent que el patró de l'ermita és sant Ponç, busqueu en un santoral —en trobareu molts a internet, per exemple— quin dia serà la festa.
- g) Busqueu què és la síndrome d'Stendhal i digueu si, segons el que s'explica al paràgraf que comença amb «La dona es quedà» (p. 108), la Mila l'experimenta.
- h) El pastor explica la llegenda del torrent de Mala-Sang (p. 109). Resumiu-la en tres o quatre línies.

16. Just al final del capítol la Mila veu, de lluny, un home: l'Ànima.

- a) Per què creieu que la Mila queda tan estranyada que, de cop, aparegui un home?
- b) El narrador no diu quina sensació causa a la Mila el que diu el pastor sobre l'Ànima. Penseu que la Mila es creu el que diu el pastor?

2.1.4. Capítol 4 (Neteja)

1. Quants dies han passat, després de la neteja, des que la Mila va arribar a l'ermita de Sant Ponç?

2. Es pot considerar que el capítol 4 té cinc parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: explicació general de la neteja que fa la Mila, des del principi del capítol (p. 111) fins a

2a part: presència de l'Ànima a la capella, des d'..... fins a

3a part: neteja minuciosa dels exvots i altres objectes petits, des de fins a

4a part: converses amb el pastor, des d'..... fins a

5a part: un altre dia el pastor explica la llegenda del Sol de Murons, des de fins al final del capítol (p. 133)

3. L'ermita en general està molt bruta i deixada (des del principi del capítol, p. 111, fins a «passat la llengua», p. 113).

- a) Per què tant la casa com la capella estan molt brutes?
- b) En té ganes la Mila, de netejar, o ho fa perquè algú la hi obliga? Què deu voler obtenir amb la neteja (que el senyor Rector l'admiri, que l'espai on ha de viure sigui més agradable, que no la critiqui el pastor...)?
- c) I en Matias, neteja alguna cosa? Què fa ell? (Primer busqueu el mot *furrier* al *Diccionari català-valencià-balear* en línia, a <http://dcvb.iecat.net>.)
- d) També era molt neta l'ermitana que hi havia abans de la Mila? Quant temps va estar a l'ermita? Van deixar l'ermita perquè van voler, els antics ermitans, o algú els en va fer fora?

4. Llegiu el paràgraf que comença amb «Però així que» (p. 113).

- a) Aquest paràgraf és irònic. Digues per què.
- b) Què vol dir que la Mila «sentia una excitació voluptuosa» netejant amb tanta intensitat?

5. L'aspecte de la Mila quan neteja es podria relacionar amb l'erotisme. Per què? N'és conscient ella? (Per exemple, busqueu quin aspecte tenia fent la neteja, al primer paràgraf del capítol, i mireu què fa quan baixa de l'altar perquè arriba l'Ànima, p. 114.)
6. A l'escena de l'arribada d'un home a la capella (des d'«l vet aquí que una tarda», p. 113, fins a «tornà a la capella», p. 116), la veu narrativa no diu pas que l'home que entra a la capella sigui l'Ànima.
- Com fa referència a l'Ànima, el narrador?
 - Per què el narrador no diu que l'home que entra a la capella és l'Ànima?
 - Ho sap, la Mila, que l'home a qui ha donat aigua és l'Ànima?
7. A l'escena esmentada es descriu abastament l'Ànima.
- Ordeneu les parts de la descripció per l'ordre en què apareixen: *amb dents blanques i lluent i genives de color roig fosc / amb front llargarut, de frontal i parietals rebaixats / amb riure estrafet / amb ulls molt petits / amb veu ronca / home de mig temps / mal vestit.*
 - Com manifesta el narrador que a l'Ànima li costa parlar?
 - A quina activitat es dedica l'Ànima? Quin animal porta? Quines diferències bàsiques hi ha entre l'animal de l'Ànima i els animals del pastor?
8. Quan l'Ànima ja se n'ha anat (a partir de «Quan l'home», p. 116), la Mila torna a netejar la capella.
- La Mila té la sensació que havia vist abans l'home a qui ha donat aigua. A qui creieu que li pot recordar?
 - Abans, l'aparició de l'Ànima ha sorprès la Mila... Però, qui l'espanta ara (p. 116-117)? Què en pensa, de sant Ponç, la dona (p. 119 i 120)?
9. Una part especial dels objectes que hi ha a l'ermita són exvots o presentalles (des d'«l per sa banda», p. 117, fins a «les presentalles també», p. 121).
- Busqueu informació sobre què són els exvots i per què n'hi havia a les esglésies, a les capelles de les ermites...
 - Tot i que la Mila ha decidit netejar les presentalles, què li passa al principi que s'hi vol posar? Per què creieu que li passa això?
 - Els exvots i les tauletes dels exvots són molt variats (p. 117-120). Digueu quin us ha sorprès més.
 - Per què creieu que a la Mila un exvot determinat li «tocà el cor» (p. 120-121)? (Si cal, rellegiu el paràgraf corresponent: des de «D'entre tants objectes» fins a «s'havia fos».)
10. La Mila està molt satisfeta de la neteja (a partir d'«i ja lliure», p. 121).
- Per què creieu que la Mila es posa a cantar ben alt quan veu que arriben en Gaietà i en Baldiret?
 - Compareu la reacció del pastor en veure la neteja de l'ermita amb la reacció que podem suposar d'en Matias.
 - La Mila fa un comentari irònic (considera que, si el sant no hagués fet tants miracles, ella hauria tingut menys feina) i el pastor li diu «heretjota». Cal prendre's la qualificació del pastor també com a irònica o té un rerefons real?
11. Amb la neteja de la capella la Mila ha actuat com una artista.

- a) Per què es pot considerar que la Mila tot netejant crea art? N'és conscient ella? Si cal, llegiu el fragment següent:

I fou per a la dona una sorpresa encalmadora veure brollar, sota l'aspra manyaga del fregall, un món desconegut, ple de colors reviscolats [...] Un llampegueig desfet de tons violents, de positures d'una plàstica barbra i extraordinàriament expressiva, on gatxejava infantívolament un art efectista i candorós que exhalava una mena d'encís recòndit, de perfum de fe silvestre, que arribà fins a la Mila, entelant poc a poc sa prevenció i desvetllant-li curiositats passatgeres, llampecs de simpatia, esfereïments sense fibló, que la deixaven perfectament tranquil·la de seguida. [...] Va comparar-se ella amb el Vell dels romanços, un home [...] que cada any [...] feia la seva parada en la plaça [...] una gran escampada de papers de colors [...] que l'havien feta badar molt quan era petita [...] (p. 118-119)

- b) El pastor també és un artista. Concretament, quin tipus d'artista és?
c) Argumenteu per què tant la Mila com el pastor es poden considerar artistes (independentment del fet que potser no tenen gaires o gens d'estudis).

12. El pastor es refereix als ulls de la figura de sant Ponç. Compareu què en deia la Mila (p. 116-117) amb el que en diu ara el pastor (p. 123).

13. Quin significat penseu que té l'escena de la bacina (p. 124)? Què creieu que li passa, a la Mila?

14. El pastor demana a la Mila que vagi a ajustar la porta i, mentrestant, canvia totalment la visió de l'interior de la capella (des d'«El pastor venia», p. 124, fins a «sensacions desconegudes», p. 126).

- a) La Mila, de cop, pensa en la mort. Quin element li fa pensar en la mort?
b) Ara la Mila entén per què en Gaietà se n'havia anat abans («com ella l'interrogues amb la mirada», p. 123). On havia anat el pastor?
c) Quan ha acabat d'ajustar la porta, què veu la Mila?
d) El pastor ha actuat com un artista. Per què? Per què creieu que el pastor diu que fa «més rumbo aqueixa resplendor ara que con el sol se passegi per tot» (p. 126)?
e) Què diu el pastor sobre la massa, sobre la majoria de persones? Creieu que hi inclou la Mila o considera que la Mila ja és com ell? Creieu que el pastor és un misantrop? (Si cal, busqueu *misantrop* al diccionari.)
f) Un cop més, s'associa el pastor amb la llum, l'escalfor, la blancor... En quin paràgraf?
g) Quines deuen ser les sensacions desconegudes que diu el narrador que la Mila ha començat a sentir (p. 126)?

15. Un dia que la Mila neteja l'exvot que és una cabellera, el pastor li n'explica la història (des de «Quan un dia», p. 126, fins al final del capítol, p. 133): la llegenda del Sol de Murons.

- a) Resumiu, en cinc o sis línies, la llegenda de la cabellera.
b) Creieu que està ben integrada la llegenda a la història principal, que no constava a les edicions de *Solitud* anteriors a l'any 1946? Per què?
c) Quina moral creieu que es pot extreure de la llegenda de la cabellera?
d) Quan ja l'ha netejada, quines accions voluptuoses fa la Mila amb la cabellera (p. 133)?
e) Què creieu que significa el que diu la Mila al final del capítol?

2.1.5. Capítol 5 (*Sumant dies*)

1. Es pot considerar que el capítol 5 té quatre parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: arranjamet total de l'ermita i relació amb la família del mas de Sant Ponç, des del principi del capítol (p. 134) fins a

2a part: dues converses entre la Mila, que s'enfada, i en Matias, des d'..... fins a

3a part: la cargolada sense l'Ànima, des d'..... fins a

4a part: la cargolada amb l'Ànima, des d'..... fins al final del capítol (p. 150)

2. Als dos primers paràgrafs del capítol (p. 134-135), la veu narrativa explica com la Mila ha transformat l'espai on viu.

- Quin home ha ajudat la Mila a netejar, reparar, embellir... l'espai?
- Què ha fet en Matias durant aquests dies? Les coses que ha fet, les ha fetes bé, les ha fetes de bona gana...?
- Tot i que la Mila digui que s'estima més les flors que la vianda, creieu que ha arranjat bé la casa, que s'ha organitzat bé per a tenir a menjar al rebost... (o sigui, que ha pensat tant en les coses més materials com en les més decoratives)? Feu una llista de les tasques que deu haver fet la Mila.

3. En aquest capítol coneixem més bé la família del mas de Sant Ponç (des d'«Aquelles mates enjoiellades», p. 135, fins a «feta a l'ermita», p. 137).

- Quantes persones formen la família del mas de Sant Ponç?
- Sabem el nom de pila d'algunes d'aquestes persones?

4. Sabem com és l'Arnau, el més gran dels germans, a través de la perspectiva de la Mila (des d'«i ella mateixa» fins a «semblant planta humana», p. 135).

- La Mila i l'Arnau deuen ser de la mateixa edat o deuen ser d'edats molt diferents? (Si cal, investigueu què vol dir que l'Arnau «havia quintat feia dos anys», p. 135.)
- La Mila veu l'Arnau com un home de la seva mateixa edat o el veu com un noi mentre que ella es considera una dona? Justifiqueu la resposta.
- Festeja amb alguna noia l'Arnau?
- Busqueu un fragment que demostrï que quan la Mila veu un home ben plantat, sa... hi pensa com a pare potencial (o sigui, que relaciona erotisme, sensualitat, sexualitat... amb maternitat).

5. La veu narrativa descriu la Marieta, la jove del mas de Sant Ponç, també des de la perspectiva de la Mila (des d'«Era una dona alta», p. 136, fins a «feta a l'ermita», p. 137).

- Quants anys deu tenir la Marieta?
- La Marieta és molt més gran que la Mila i té les marques lògiques del pas del temps. En fa una descripció positiva o negativa el narrador, que la focalitza des de la perspectiva de la Mila?

6. La Mila fa «un gran prec» (p. 136) a la Marieta.

- Quin és aquest gran prec?

- b) La Mila també va fer «de pensament un gran prec» al Bram (p. 105). S'assemblen els dos grans precos?
7. La Mila busca en Matias per comunicar-li que en Baldiret viurà amb ells (p. 137).
- Com i on troba el seu marit la Mila?
 - Quan una dona jove a qui agradaria tenir fills, casada de poc, diu al seu home «tindrem un nen», què significa habitualment?
 - Rellegiu molt atentament el diàleg entre la Mila i en Matias de la pàgina 137 (des d'«aquell matí» fins a «aclucà els ulls»), tot fixant-vos en el que diuen els personatges, però també en el llenguatge no verbal que descriu el narrador. Com expliqueu les reaccions dels dos cònjuges? Què vol dir en Matias quan diu «Ah...! Déu sap el que em pensava...!»?
8. L'endemà, la Mila encara s'enfada més amb en Matias, perquè el seu home vol anar a captar amb una capelleta de sant Ponç (des d'«Ho va conèixer», p. 137, fins a «revolts de la casa», p. 139).
- Per què la Mila veu tan malament que en Matias vagi a captar amb la capelleta?
 - Pel que diu la Mila, enfadada, sabem l'origen dels diners que té el matrimoni. Quin és?
 - Qui ha convençut en Matias d'anar a captar?
 - Al paràgraf que comença amb «La desolació» (p. 138-139), el narrador és un narrador omniscient extern en tercera persona que té omnisciència selectiva perquè sembla que focalitzi el relat des de la perspectiva d'un personatge. Però, què diferencia el narrador d'aquest paràgraf del narrador que trobem a la majoria de passatges de la novel·la?
 - Com reacciona en Matias quan la Mila s'enfada i l'escriu?
9. En Gaietà, el pastor, organitza una cargolada perquè en Matias li ha dit que ha discutit amb la Mila i veu que al cap de dos dies ella no mira el seu marit quan li ha de dir una cosa. La cargolada és, des del primer moment, un èxit (des d'«El pastor va assabentar-se», p. 139, fins a «són les manyes...», p. 146).
- Qui té més feina a preparar-ho tot? Qui organitza tot el que s'ha de fer? Fa el que li toca fer en Matias?
 - Ja al principi de la cargolada es veu que el propòsit del pastor s'ha aconseguit. Què fan la Mila i en Matias que els lectors no havien vist mai que fessin estant junts?
 - Digueu una acció (diferent o igual, tant és) que facin el pastor, la Mila, en Matias i en Baldiret que demostrï que s'ho passen bé a la cargolada.
 - Molts estudiosos consideren que el cargol és un element simbòlic que pot remetre a l'erotisme i al plaer sexual. Expliqueu com es podria relacionar la simbologia del cargol amb el moment vital de la Mila.
 - La cargolada s'associa amb la diversió, sobretot per a en Baldiret, a qui el pastor dóna molt protagonisme. Què fa en Baldiret que li permet guanyar el dret de menjar-se el cargol més gros? Sabeu a quina nit de l'any es fa aquest joc a molts llocs?
 - Què us sembla que deu ser l'encesa que proposa de fer el pastor amb les closques dels cargols (p. 145)?

10. La cargolada canvia totalment quan s'hi afegeix l'Ànima (des d'«Un refilet viu i clar», p. 146, fins a «pobric!», p. 149).

- a) Per què el narrador, si és omniscient, no diu que qui puja per la rampa és l'Ànima?
- b) De què s'adona, la Mila, quan veu que en Matias crida «Ànima...! Ep, Ànima...!»?
- c) En la primera intervenció (des d'«Hu, hu, hu...!» fins a «quina ferum que fan...!»), p. 146), l'Ànima, com altres vegades, apareix molt animalitzat. Quins són els trets animals que trobem en aquesta intervenció?
- d) Qui convida l'Ànima a menjar cargols? És d'aprovació de la invitació o de rebuig l'actitud de la Mila (que fa «mitja rialla»)?
- e) En aquesta escena apareix un objecte que pot ser un símbol fàl·lic que remet a sexualitat violenta. Quin és? Qui el té?
- f) Què vol dir que «a la Mila va venir-li puja-i-baixa al païdor» (p. 147)?
- g) L'animalitat de l'Ànima es reforça per una cosa que diu. Quina?

11. La presència de l'Ànima ha fet canviar molt l'actitud del pastor.

- a) Compareu l'actitud del pastor a la cargolada abans i després de l'arribada de l'Ànima.
- b) Busqueu algun fragment en què el narrador focalitzi el relat a través del pastor.

12. La Mila i el pastor queden sols, perquè l'Ànima, en Matias i en Baldiret van a caçar (des d'«I quan», p. 149, fins al final del capítol, p. 150).

- a) Quin és, segons el pastor, l'origen de l'Ànima?
- b) Compareu les accions que fa l'Ànima amb els conills i les que fa el pastor.
- c) La darrera intervenció de la Mila confirma l'animalitat de l'Ànima (p. 150). Comenteu per què i busqueu els passatges —un al capítol 4 i un altre en aquest mateix capítol 5— en què la Mila es plantejava la pregunta que ara resol.

2.1.6. Capítol 6 (Rondalles)

1. En gran part, el capítol 6 correspon a una llegenda, la de les Llufes (ja esmentades abans), com a exemple de les múltiples llegendes que explica el pastor (p. 152-166), per bé que el narrador principal apareix entremig i també intervenen els qui escolten la llegenda. Abans de la llegenda, el narrador descriu com són les vetlles a l'ermita (p. 151-152).

- a) Com gairebé sempre que hi ha el pastor, hi ha llum, escalfor, protecció i una mena de màgia. Busqueu, al primer paràgraf del capítol, mots que remetin als aspectes que hem esmentat.
- b) Quines dues figures retòriques trobem a «que [la cuina] reia tota ella amb unes grans rialles lluminoses»?
- c) El segon paràgraf del capítol ens mostra com es comporten les quatre persones que es troben cada dia a la vora del foc. Caracteritzeu, amb una paraula o dues, cada una de les persones pel que ens diu el narrador en aquesta escena.
- d) El do de la paraula del pastor atrau tothom o en Matias hi és insensible?

2. D'on són els escenaris on passa la història de la llegenda que explica el pastor? Hi surt el lloc on van anar a caçar l'Ànima, en Matias i en Baldiret el dia de la cargolada? Per què creieu que el pastor explica una llegenda sobre aquests llocs?

3. Comenteu el fragment següent:

El filtre de la paraula humana obra tan poderosament en el sentit dels homes que, quan s'estroneja, aquests se'n senten angoixosament enyoradissos.

Mes els recontes del pastor no s'estronejaven gaire: lliscaven generosament, sense esforç, com el cabal d'una deu viva. (p. 155)

4. La llegenda de les Llufes (p. 152-166) conté moltes referències a la sexualitat poc conegudes actualment.
 - a) Què significa *conèixer una dona* en el llenguatge bíblic? Què vol dir, per tant, que l'home vell de la llegenda no ha conegut mai cap dona?
 - b) Què és un faune? (Si cal, busqueu la paraula al diccionari.)
5. La llegenda de les Llufes exemplifica la força del desig sexual.
 - a) Per quin ordre les encantades ofereixen al vell de la llegenda aquests quatre dons: amor sexual, poder, riquesa i saviesa?
 - b) Resumiu, amb una extensió d'entre dotze i quinze línies, la llegenda de les Llufes.
 - c) Quina relació pot tenir la llegenda amb les noves sensacions de la Mila?
6. Al final del capítol (p. 166), a la mateixa intervenció en què conta el final de la llegenda, en Gaietà explica que hi ha un senyal que anuncia sempre una desgràcia. Quin és aquest senyal?

2.2. CAPÍTOLS 7-10: L'ESCLAT DE LA PRIMAVERA I DE LA MILA

La primavera esclata i la Mila també, de la qual cosa s'adonen el pastor, l'Ànima i l'Arnau, però no en Matias. La festa de les roses, preparada amb molta il·lusió, suposa la desfeta econòmica del matrimoni i la Mila renuncia —per la visió dels ulls del pastor— a l'amor de l'Arnau.

2.2.1. Capítol 7 (*Primavera*)

1. El narrador diu que a principi de maig la Mila experimenta canvis físics i interiors (des del principi del capítol fins a «misteriosa llum interior», p. 168).
 - a) Quins són els canvis físics de la Mila? És més atractiva ara o ho era més quan va arribar a l'ermita?
 - b) Quins canvis interiors experimenta?
 - c) Creieu que aquests canvis físics semblen tenir relació amb el despertar de desig de sensualitat que ja havíem vist abans (al capítol 4)? Poseu algun exemple que demostrï la vostra resposta.
2. La transformació de la Mila va paral·lela a la transformació de la muntanya, i els dos «personatges» s'identifiquen.
 - a) Copieu els fragments del primer paràgraf del capítol (p. 167-168) en què s'identifica clarament la Mila amb la muntanya.
 - b) Tant la muntanya com la Mila són més «lluminoses» («resplendent de clarors [...] sos ulls nets i clarífics [...] s'animaven amb sobtats llampegueigs [...] la tornasolés tota, cos i ànima, una misteriosa llum interior», p. 167-168). Quin personatge de la novel·la molt sovint s'associa amb la llum? Considereu que la Mila cada vegada s'assembla més a aquest personatge?

3. Perquè quedi evident la transformació de la Mila, el narrador ens explica —amb un començament semblant— com se n'adonen tres homes.

a) Busqueu quins tres homes s'adonen de la transformació de la Mila i el començament i el final dels fragments on s'explica:

-: des d'..... fins a
-: des d'..... fins a
-: des d'..... fins a

b) Per què creieu que el narrador dedica més extensió a la «mirada» de l'Ànima que a la dels altres dos homes?

c) Quin home no es deu haver adonat de la transformació de la Mila?

4. Com acabem de veure, la Mila un dia a la tarda s'adorm sota un ametller (a partir d'«Encara un altre dia», p. 168). També en Matias s'adorm a qualsevol lloc i a qualsevol hora (fins i tot poc després de llevar-se al matí). Què diu el narrador per justificar que la Mila tingui son?

5. El narrador detalla molt la postura en què queda adormida la Mila (des de «tirà el cos enrera» fins a «de les formes...», p. 169).

a) En quina postura s'adorm la Mila? En quina postura queda, un cop ben adormida? Per què diu el narrador que el son és «impudorós de si» (p. 169)? És una postura habitual de dormir la postura en què s'ha adormit o la postura en què queda adormida la Mila?

b) Quines parts del cos de la Mila es destaquen quan dorm? La postura de la Mila, pot recordar la postura d'una dona disposada a tenir relacions sexuals?

6. Tota l'escena de la migdiada sota l'ametller té una gran càrrega sexual (des de «Darrera seu», p. 169, fins a «del braç esquer», p. 170).

a) En quin fragment, abans que s'adormi, s'insinua que la Mila és una dona sensual?

b) Copieu el fragment que demostra que Mila considera la mirada de l'Ànima plena de desig, però també molt violenta.

c) Tot i que l'Ànima només mira la Mila (no li diu cap grolleria, no li fa cap gest obscè, no la toca...), la seva mirada remet a una violació. Per què?

d) De cop, la Mila ajunta les cames, s'amaga la cara amb les mans i s'abraça els genolls. Quin tipus de postura és? Compareu-la amb la postura en què s'havia adormit.

e) Després de l'escena, la Mila té sensacions contradictòries molt intenses («de vergonya, de felicitat, de por i de desig, tot alhora», p. 170). Per què creieu que té aquestes sensacions?

7. Ara que ja hem vist les tres «mirades», podem comparar-les.

a) Comenteu les diferències entre la mirada de l'Arnau (p. 168) i la mirada de l'Ànima (p. 170).

b) Com és la mirada del pastor (p. 168)? S'assembla a la de l'Arnau o bé a la de l'Ànima?

- c) A manera de resum, relacioneu cada mirada amb el personatge que la porta a terme:

<i>Direcció de la mirada</i>	<i>Tipus de mirada</i>	<i>Personatge</i>
Mirada de dalt a baix	Afectuosa, paternal...
Mirada al mateix nivell	D'atracció sexual, franca...
Mirada de baix a dalt	D'instint sexual, amagada...

- d) Quina activitat feia l'Arnau abans de seguir amb la mirada la Mila (p. 168)? Pot ser que l'Ànima estigués fent la mateixa activitat abans de la seva mirada?
 e) Com us expliqueu que la Mila, tot i que està adormida, intueixi la mirada de l'Ànima?

8. Llegiu dos paràgrafs, des d'«En Matias» (p. 171) fins a «una bèstia sense zel...» (p. 172).

- a) Al primer paràgraf, la intensitat del que acaba de viure la Mila contrasta amb l'actitud d'en Matias. Per què creieu que la Mila pensa que potser s'hauria de confessar?
 b) Després, el narrador explica com se sent la Mila des de fa dies. Com definiríeu en poques paraules el que li passa?
 c) La Mila especula amb la possibilitat de comentar el que li passa al senyor Rector, al pastor o a en Matias, però pensa que no és adequat dir-ho a cap d'aquests homes. Per què considera que no ho pot explicar al pastor?
 d) La Mila compara la mirada d'en Matias amb la mirada d'altres homes i, fins i tot, amb la mirada d'animals. Com és la mirada del marit?

9. Quina és la anormalitat d'en Matias que fa que la vida de la Mila també sigui anormal? Per què creieu que els lectors no solen plantejar-se, per exemple, que en Matias pugui tenir una amant, que pugui ser homosexual, que pugui restar fidel a un amor passat, que pugui haver fet un vot de castedat...?

10. La Mila procura aconseguir el «restabliment de lo que devia ésser» (p. 172).

- a) Què seria el «restabliment de lo que devia ésser»?
 b) El narrador explica accions que fa la Mila per al «restabliment de lo que devia ésser» que els lectors no han vist en cap escena. Quines són aquestes accions?
 c) Per què creieu que, segons el narrador, la Mila no havia analitzat la «anormalitat» abans?

11. La Mila pensa que, si pogués tornar-se insensible, deixaria de patir per la anormalitat (des d'«l quan veia», p. 172, fins a «com els Roquissos...!», 173). Amb quins tres «elements» es voldria convertir?

12. Un episodi exemplifica la diferència de tracte que dispensen als animals l'Ànima i el pastor (des d'«Heus aquí» fins a «que no pateixin!», p. 174). Resumiu els dos tractes.

13. Busqueu exemples de l'afirmació següent (des de «De sobte», p. 173, fins a «desbancaren l'anyell», p. 174, i des de «La Mila s'estremí», p. 174, fins a «a tota ceguera...», p. 175): *La Mila projecta les ànsies afectives (tant de sensualitat com de maternitat) cap als animals.*

14. La Mila torna a sentir «l'alenada de febre que li havia abrusat les entranyes en la proximitat del Bram» (p. 175). Què desitja?

15. En resum, en aquest capítol es demostra que la Mila desitjaria dues coses que, per a ella, solen aparèixer relacionades. Quines són?

2.2.2. Capítol 8 (*La festa de les roses*)

1. Es pot considerar que el capítol 8 té dues parts: una part més curta, que correspon a dos dies abans de la festa de les roses, i una part que ocupa gairebé tot el capítol, que correspon a la festa de les roses des de les quatre de la matinada fins a la processó.

- a) Busqueu on comença la segona part del capítol.
- b) Entre les dues parts del capítol hi ha una el·lipsi, perquè el narrador no diu què passa durant un determinat lapse de temps. A quant temps de la història correspon aquesta el·lipsi?
- c) Els lectors han de suposar què deu haver fet la Mila durant aquesta part de la història que el narrador no ha explicat. A vosaltres, què us sembla que deu haver fet?
- d) Les dues parts del capítol s'enllacen per una personificació que es repetirà més endavant. Quina?

2. La part que correspon a dos dies abans de l'aplec serveix per a saber com prepara la festa la Mila i, també, com es troba ella en aquest moment a la muntanya.

- a) Què vol dir que «La Mila desfeia per primera vegada el camí que havia fet el dia de la pujada a la muntanya» (p. 177)?
- b) Diríeu que la Mila vol preparar bé la festa de Sant Ponç o que no ho fa de gust? Li fa mandra haver de preparar menjar per a tanta gent o bé li fa il·lusió? Deu pensar que la festa pot constituir, a més, una bona font d'ingressos?

3. Com en altres ocasions, el narrador compara el paisatge amb un quadre (p. 178). Copieu el fragment corresponent i comenteu-lo —si cal, busqueu què és el luminisme.

4. Actualment, els aplecs a les ermites se solen celebrar en diumenge (el primer diumenge, el segon diumenge... d'un mes o el diumenge anterior al dia del sant, per exemple). Però fa un segle els aplecs se celebraven el dia del sant, s'escaigués en diumenge o en un dia feiner.

- a) No sabem en quin any passa la història de *Solitud*. Però si suposem que passa durant un dels anys en què Víctor Català escriu la novel·la (1902, 1903 o 1904), en quin dia de la setmana s'escau la festa de les roses? (Si no heu buscat quin dia és sant Ponç en analitzar el capítol 3, busqueu-ho ara en un santoral i, després, mireu en un calendari perpetu a internet en quin dia de la setmana s'esqueia el dia de sant Ponç els anys 1902, 1903 i 1904.)
- b) Quin dia baixa la muntanya pel mateix camí per on va pujar el primer dia, la Mila?
- c) Ara que llegim el capítol 8 podem saber quin dia, aproximadament, la Mila va arribar a l'ermita. Quin dia? (Ho trobareu si relacioneu dues afirmacions: una de la pàgina 177 i una altra de la pàgina 178.)
- d) Que la festa de les roses sigui un dia de la primera quinzena de maig, però no ben bé els primers dies del mes, s'adiu amb el temps de la història fins ara de la novel·la? Per què?

5. En aquest capítol 8 s'explica la festa de les roses fins abans del dinar (des de «L'endemà passat», p. 178, fins al final del capítol, p. 188).

- a) En quin ordre es desenvolupen els actes religiosos i la resta d'actes de l'aplec?

- b) En quins espais ocorren les accions que s'expliquen en aquest capítol?
 - c) Hi ha molta gent a l'aplec?
 - d) El narrador, a part de quan parla de persones concretes (el pastor, l'Ànima, el senyor Rector, les cuineres...), se sol referir a les persones en grup, com a massa de gent. Copieu totes les referències als assistents a l'aplec com a massa.
6. En aquesta segona part del capítol (des de «L'endemà passat», p. 178, fins al final del capítol, p. 188), hi ha moltes descripcions.
- a) Busqueu exemples que il·lustrin aquesta afirmació: *Molt sovint sembla que el narrador (o la Mila) no vegi la gent des del mateix nivell físic sinó des de dalt, perquè només veu pics, per exemple.*
 - b) Tot i que el narrador ens sol explicar el que es pot copsar amb els sentits de la vista i del tacte, hi ha dos altres sentits corporals també presents a les descripcions: l'olfacte i l'oïda. En grup, busqueu fragments en què el narrador ens expliqui el que se sent per l'olfacte i per l'oïda.
7. Molt sovint es fa referència al fet que moltes persones el dia de la festa de les roses tenen un estat d'ànim i un comportament diferents dels altres dies.
- a) Copieu adjectius que es refereixin a l'estat en què es troba la Mila (p. 180 i 181).
 - b) També en Baldiret sembla un nen diferent (p. 181). Com l'hem vist fins ara? Com està durant la festa? Què havíem vist que feia amb els pantalons altres vegades? Com els porta ara?
 - c) Busqueu exemples en què es vegi que moltes persones durant l'ofici, la processó i les dues benediccions de les roses estan com en trànsit de tan emocionades. Subratlleu paraules clau com *èxtasi*, per exemple (des de «Tot era remenament», p. 184, fins al final del capítol, p. 188).
8. L'escena de l'escorxament dels conills per part de l'Ànima ocupa una part important del capítol (des de «Dels conills», p. 182, fins a «no s'han de veure», p. 183).
- a) Com havia matat l'Ànima els conills que ja tenia el vespre abans?
 - b) Com creieu que ha aconseguit de tenir tants conills l'endemà, el dia de l'aplec?
 - c) Per què considereu que el narrador descriu amb tant de detall l'escorxament dels conills per part de l'Ànima?
 - d) Què li sembla a la Mila que són els conills sense pell i penjats?
 - e) La Mila té un comportament paradoxal: l'escena li causa repulsió, però no pot deixar de contemplar-la. Com us ho expliqueu?
9. Aquest capítol també és molt interessant si se'n fa una lectura costumista.
- a) Segons el que heu vist en aquest capítol i en altres, quina part del cos —que actualment solem dur descoberta— fa cent anys tant dones com homes solien cobrir?
 - b) Com van vestides les dones? Quins colors predominen a la roba tant de dones com d'homes?
 - c) Són molt diferents els firataires actuals dels de l'aplec (p. 180)? Digueu semblances i diferències entre els que es descriuen en aquest capítol i els que podeu trobar en un aplec similar actualment.
10. Al final del capítol 8 es reproduïxen uns quants versos d'uns goigs dedicats a sant Ponç (p. 188).

- a) Busqueu informació bàsica sobre els goigs (tant sobre el contingut com sobre la forma).
- b) Segons la tradició, sant Ponç ja va fer un miracle fins i tot naixent, perquè la seva mare volia provocar-se un avortament. Com s'explica, als versos reproduïts, aquest episodi de la vida del sant?
- c) Sant Ponç és qualificat de màrtir. Què significa *màrtir* aplicat a un sant? Busqueu com va morir sant Ponç.
- d) Feu l'esquema sil·làbic i de la rima de tots els versos, tal com comencem:

1	2	3	4	5	6	7	
Ei	xí	reu	de	vos	tra	ma	<i>Rima</i> re 7 a ass
ans	que	tot	al	tre	mor	tal,	7 b cons

2.2.3. Capítol 9 (Gatzara)

1. Es pot considerar que el capítol 9 té cinc parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: la Mila i les ajudantes serveixen els dinars dins l'ermita, des del principi del capítol (p. 189) fins a

2a part: els dinars i després de dinar a fora l'ermita, des d'..... fins a

3a part: les ballades i la baralla, des de fins a

4a part: la narració de la causa de la baralla, des d'..... fins a

5a part: al vespre, des d'..... fins al final del capítol (p. 203)

2. Als dos primers paràgrafs del capítol s'explica la distribució de les taules a diferents espais de l'ermita (des del principi del capítol fins a «gran rebombori», p. 189) i ja es presagia l'ambient que hi haurà durant el dinar.

- a) En quins espais de l'ermita s'han posat taules per a dinar alguns assistents a l'aplec?
- b) Com s'agrupen les persones a les taules? Es col·loquen com es fa actualment en un restaurant (en què cada família o cada grup d'amics s'asseu en una taula diferent)?

- c) Us sembla que a l'ermita hi han anat a dinar més persones de les previstes o menys? Per què?
 - d) La Mila i en Matias, si tenen moltes persones a dinar, en teoria haurien de guanyar molts diners. Però, d'entrada, organitzar aquest àpat els costa diners o no?
 - e) Hi ha dues taules que, en principi, estaven destinades a unes persones determinades. Quines?
 - f) A quina hora havia de començar el dinar? Actualment, en un aplec, es dina a la mateixa hora (tant segons l'hora oficial com segons l'hora solar)?
3. A la resta de paràgrafs sobre el dinar dins l'ermita (des d'«Així que s'havien acabat», p. 189, fins a «despit injuriador», p. 193), hi ha un percentatge molt alt de verbs. A tall d'exemple analitzarem el primer paràgraf.
- a) Compteu quantes formes verbals en plusquamperfet d'indicatiu, en imperfet d'indicatiu i en gerundi hi ha a partir de la forma verbal *havien assaltat*.
 - b) Digueu quin és el subjecte de les formes verbals anteriors. (Si no heu buscat mai el subjecte d'un gerundi, considereu quin seria el subjecte si la forma verbal en gerundi estigués en forma personal.)
 - c) Com són semànticament els verbs anteriors (d'acció, d'estat, de dicció...)?
 - d) Si fóssiu uns directors de cinema que haguéssiu de filmar el que s'explica en aquest paràgraf, com ho faríeu? Expliqueu-ho amb les vostres paraules, sense tecnicismes, però de manera que tothom pugui entendre com serien les imatges d'aquesta escena.
 - e) Feu un resum d'aquest paràgraf emprant, com a màxim, cinc verbs.
4. La Mila i les seves ajudantes estan molt enfeïnades. A més, han de treballar envoltades de caos, xivarri i, fins i tot, bromes pesades (des de «Mes, a mida», p. 190, fins a «despit injuriador», p. 193).
- a) Què us ha sorprès més del comportament de la massa?
 - b) La majoria de persones, dins l'ermita, no se saben comportar. Com es comporten els adults? I les criatures? Les vigilen els seus pares o van soles a on volen?
 - c) El que fa en Matias contrasta molt amb el que fan la Mila i les ajudantes. Expliqueu aquest contrast i digueu quina de les dues «feines» pot fer guanyar més diners.
 - d) Què diuen a en Matias sobre la Mila molts homes? Com reacciona ell? De l'actitud del seu marit, què en deu pensar la Mila?
 - e) Per què creieu que els capellans seuen a part i són els primers a ser servits?
5. Finalment, arriba el menjar (des d'«l quan», p. 193, fins a «a la capella», p. 194).
- a) El narrador, a més de descriure el que es veu, ens descriu aspectes que fan referència a dos altres sentits: l'oïda i l'olfacte. Deuen ser agradables o desagradables per a la Mila les sensacions que es perceben per l'oïda i per l'olfacte?
 - b) Expliqueu que és una saturnal o, si no ho sabeu, busqueu el mot al diccionari.
 - c) Què vol dir que «els dits, trèmuls, s'allargaven per a palpar la primera carn que els hi queia a tret» (p. 193)? (*Carn* aquí no es refereix pas a la carn aliment.)
 - d) Com són les coses que diu la massa? S'entenen?

- e) El narrador diferencia entre el comportament de molts homes, de dones sense un familiar proper, de famílies (molt poques) i de capellans. Digueu quin dels comportaments descrits us ha sorprès més i per què.
- f) El narrador de vegades concreta més com són la majoria de les persones que dinen dins l'ermita («una colla de capcalents», «una altra colla d'hereuets vanitosos» —p. 190— o, més endavant, «membres sobrers», «desvagats» i «concos», p. 195). Expliqueu, amb paraules actuals, quin tipus de persones omplen l'ermita a l'hora de dinar.
6. Creieu que, si el dinar a l'ermita el dia de l'aplec de les roses es fes actualment, les persones es comportarien de manera semblant a la manera com heu llegit que es comporten en aquest capítol o, en canvi, penseu que actualment tindrien un altre capteniment? Justifiqueu la vostra resposta.
7. El comportament de la massa és tan inadequat que el pastor, que des de fa estona vetlla perquè la situació no empitjori, fa tornar la Mila a la cuina (des d'«Aleshores» fins a «bèsties dites inferiors», p. 194).
- a) El pastor, com anomena les persones que dinen a l'ermita? Com mira la massa? Torna a aparèixer aquí aquella mena de misantropia? És moralment superior respecte de la massa?
- b) Segons el que diu el narrador, les persones estan borratxes només de vi?
8. Després, el narrador explica el que passava simultàniament a fora de l'ermita (des d'«A plena claror», p. 194, fins a «anunciava les sardanes», p. 197).
- a) Per què creieu que el narrador comença dient «A plena claror»?
- b) A diferència del que passava dins l'ermita, com és la situació a l'hora de dinar a fora?
- c) A fora també se senten sorolls, és clar. Però, com són aquests sorolls?
- d) Com són a fora les olors?
- e) Com es comporten aquí les criatures i els nens més grans? Els vigilen i en tenen cura els seus pares o els seus avis, o van allà on volen i fan trapelleries?
- f) L'alegria i el vi fan que a fora la gent expliqui coses divertides i rigui. Quines posa com a exemple el narrador?
- g) El narrador contrasta les persones que dinen a fora amb les que dinen dins l'ermita. Què en diu ara?
- h) Tot rellegint els dos paràgrafs pertinents (des d'«Enmig del bullici», p. 196, fins a «les dents», p. 197), feu una llista dels productes (aliments o no) que es poden comprar a fora de l'ermita el dia de l'aplec.
- i) A fora bàsicament hi ha famílies. Semblen ben avinguts i feliços els membres d'aquestes famílies?
- j) Les persones de fora de l'ermita també manifesten explícitament la seva sensualitat i, fins i tot, el seu erotisme. Com són les manifestacions sensuais i eròtiques de la gent de fora, a diferència de les de les persones de dins l'ermita?
9. El narrador explica el començament de les ballades o què fa la gent mentrestant (des de «Drets sobre els pedrissos», p. 197, fins a «dels exvots», p. 198).
- a) Al paràgraf que comença amb «Drets sobre els pedrissos» (p. 197), el narrador fa una descripció de la cobla. Us sembla realista la descripció?

- b) On «se situa» el narrador per a fer la descripció de la cobla, a prop o lluny? Com ho heu sabut?
- c) El narrador mai no diu *sardanes*. Com s'hi refereix?
- d) El narrador diu que la casa s'ha buidat. En quins dos espais de la casa encara hi ha algú?

10. Al paràgraf que comença amb «I, el sol», el narrador diu que el sol va «camí ja de ponent» (p. 199).

- a) A quina hora oficial es pon actualment el sol el dia 11 de maig? A quina hora solar correspon? A quina hora oficial es ponia el sol el dia 11 de maig a principi del segle XX?
- b) És lògic, per tant, que a mitja tarda el sol ja comenci a baixar?

11. De cop, s'inicia una baralla, que el narrador explica com si fos un espectador que va presenciant i sentint el que passa (des de «D'improvís», p. 199, fins a «se'n tragué l'entrellat», p. 201).

- a) Al primer paràgraf dels citats, el narrador esmenta «la parella de benemèrits», dues persones a les quals ja havia fet referència al paràgraf anterior («sobre els barrets enxalorats dels civils», p. 199). Qui són?
- b) Copieu tots els substantius del camp semàntic de *dir*, *cridar*... i tots els substantius que signifiquin 'grup caòtic de persones'.
- c) Compareu l'actitud d'homes i dones durant el tumult.
- d) Per què els guàrdies civils parlen en castellà? A principi del segle XX sabien parlar castellà les persones com les que hi ha a l'aplec? Aquestes persones parlaven alguna vegada en castellà?
- e) Se saben les causes del que ha passat? Se sap segur quin és el resultat de la baralla (si hi ha algun mort, si hi ha algun ferit, si hi ha danys materials...)?

12. Després, el narrador ens torna a explicar la baralla, però com si fes un informe objectiu del que ha passat després d'escoltar molts testimonis i confrontar-los (des d'«En Rutllet», p. 201, fins a «muntanya avall», p. 202).

- a) *Rutllet*, *Esquerrà*, *Orellamoix* i *Cireretes* són noms, cognoms, motius...?
- b) Què significa *ser les quatre millors peces*? I *portar-ne més al cap que als peus*?
- c) Ara sabem la causa de la baralla. És una causa molt transcendent?
- d) Per què se'n va tanta gent després de l'incident?

13. Quan ja se n'ha anat tothom, resta una persona encara a la plaça de l'ermita: l'avellanair (des d'«A la baixa hora», p. 202, fins a «els verdancs i les macadures», p. 203). Llegiu a la novel·la les accions que expliquen els fragments següents, ordenats tal com apareixen al relat, i digueu quin és l'ordre cronològic de les accions:

- «A la baixa hora [...] tota plena de llàgrimes.»
- «Sense saber com [...] escales avall.»
- «En Matias la recollí [...] trencadissa d'ossos.»

14. En Baldiret recorda que el pastor, el dia de la cargolada, li va prometre fer una encesa (p. 145) i, per tant, innocent com és, la reclama (p. 203).

- a) Creieu que els gests que fa en Baldiret quan demana al pastor de fer l'encesa són gests típics d'infant? (Si cal, busqueu *muscle* —que no és el mateix que *múscul*—

al diccionari.) Heu vist mai cap criatura fent aquests gests? Recordeu quan fa aquest gest o algun altre de semblant en Baldiret?

- b) Per què creieu que la Mila no vol fer l'encesa i, en canvi, en Gaietà sí?
- c) El pastor i en Baldiret, on posen l'oli per fer llum? Es poden aprofitar les closques dels cargols que es va menjar l'Ànima? Per què?
- d) Aquesta escena s'assembla molt a una escena del capítol 4. Quina? Qui va fer possible aquella altra imatge, també?
- e) Des d'on sembla que el narrador miri l'ermita al fragment que comença amb «Una hora més tard» (p. 203)?

15. Víctor Català, l'autora de *Solitud*, a l'hora d'escriure sobre aquesta festa de les roses es devia inspirar en aplecs que es feien a principi del segle XX, molts dels quals encara se celebren.

- a) Caterina Albert, molts anys després de publicar *Solitud*, diu en una entrevista que va pujar a l'ermita de Santa Caterina de Torroella de Montgrí (l'ermita real en què es va inspirar l'autora de *Solitud*) el dia del seu sant (el dia de santa Caterina, que és el dia 25 de novembre). No comenta que aquell dia hi havia aplec. Creieu que a l'hora de descriure la festa de les roses podia reproduir l'aplec de Santa Caterina?
- b) Busqueu informació sobre quatre aplecs que encara es fan actualment i enumereu les semblances que trobem amb la festa de les roses de *Solitud* (no indiqueu aspectes comuns a tots els aplecs):

Aplec de Sant Magí de la Brufaganya
(Pontils)

.....
.....
.....

Aplec de Sant Ponç de Corbera
(Cervelló)

.....
.....
.....

Aplec de Santa Caterina
(Torroella de Montgrí)

.....
.....
.....

Aplec de Sant Ponç
(Tordera)

.....
.....
.....

- c) Busqueu la relació d'actes d'un aplec dels anteriors o de qualsevol altre i digueu si els actes que s'hi fan són semblants als que heu vist en aquest capítol.
- d) Busqueu altres festes de les roses en què hi hagi, com a mínim, la benedicció de les roses i que es facin per Sant Ponç o, si més no, durant el mes de maig. (No consigneu benediccions de roses que es fan per Sant Jordi, que és una celebració no tan antiga com les anteriors.)
- e) Busqueu, en un recull de folklore o de tradicions populars (per exemple al *Costumari català* de Joan Amades), alguns actes que se celebressin o se celebrin encara per Sant Ponç.

16. Ara que heu analitzat el capítol 9, expliqueu a què deu fer referència el títol «Gatzara».

2.2.4. Capítol 10 (*Relíquies*)

1. Es pot considerar que el capítol 10 té tres parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: la Mila descobreix l'abast de les destrosses de la festa de les roses, des del principi del capítol (p. 204) fins a

2a part: arriba l'Arnau i descobreixen el robatori de conills, des d'..... fins a

3a part: escena de desig amorós entre la Mila i l'Arnau, des d'..... fins al final del capítol (p. 217)

2. La primera part del capítol correspon a les escenes de l'endemà de la festa de les roses, molt d'hora al matí, quan la Mila descobreix que gairebé tots els atuells, plats, coberts... que va deixar a la gent que dinava a fora estan destrossats (des del principi del capítol, p. 204, fins a «traspàs d'un llamp...», p. 210).

a) En grup de tres o quatre estudiants, repartiu-vos aquesta primera part del capítol i copieu tots els fragments en què el narrador fa referència a l'estat d'ànim de la Mila a través del color de la cara, dels ulls i dels llavis.

b) Llegiu els tres paràgrafs des d'«Ella li agafà la mà» fins a «ànima condolgudes» (p. 205) i expliqueu com és que la Mila i el pastor s'agafin de la mà. Per què creieu que la Mila agafa la mà del pastor i, en canvi, el pastor vol deixar-la-hi anar?

3. En el primer diàleg que mantenen la Mila i en Gaietà queda molt clar que ella és molt ingènua i que el pastor coneix més bé el comportament de les persones quan actuen com a massa (des de «—Què hi feu», p. 204, fins a «com esca», p. 208).

a) Què hauria hagut de fer el dia abans la Mila respecte dels atuells ara destrossats? La n'havia advertida, el pastor, del que podria passar? Què hauríeu fet vosaltres?

b) La Mila explica al pastor que la situació econòmica del matrimoni és pitjor del que sembla (des d'«—És que vós» fins a «Adam i Eva», p. 207). Quina és, en resum, aquesta situació? Què vol dir que tenen «fosa la caseta de l'oncle»?

c) La Mila critica sant Ponç, la qual cosa en una situació menys dramàtica el pastor hauria censurat, ni que fos afectuosament: «—Aquestes són les relíquies que ens ha deixat Sant Ponç!» (p. 208). Comenteu el doble sentit que dóna la Mila a la paraula *relíquies*.

d) Normalment, el narrador focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila. Hi ha la mateixa focalització als tres curts paràgrafs finals del fragment esmentat (des d'«El pastor» fins a «com esca», p. 208)? Des de la perspectiva de quin personatge es focalitza el relat, en aquests paràgrafs?

4. La Mila i en Gaietà busquen algun utensili sencer (des d'«Ho havien seguit tot», p. 208, fins a «de l'aplec», p. 209). De les coses que troben, què us ha sorprès més?

5. Quan la Mila i el pastor tornen a la casa, en Matias ja s'ha llevat i també s'assabenta de les destrosses (des de «Quan arribaren a la casa», p. 209, fins a «traspàs d'un llamp...», p. 210).

a) Què és el primer que reclama en Matias quan veu la seva dona?

b) Com reflecteix el narrador l'enuig de la Mila?

- c) En Matias, en un primer moment, queda com paralytitzat. Després, el narrador explica que emet «preguntes balderes», «suposicions càndides» i «amenaces buides de propòsit» (p. 210). Inventeu-vos un exemple de cada tipus de manifestació tal com el podria dir en Matias.
- d) Com mira el seu marit —que està assegut— la Mila? Quina mirada busca ella? Què hi troba, a la mirada d'aquesta persona?
- e) Què creieu que li passa a la Mila quan el narrador diu «sentí un tret al pit i que la terra mancava darrera d'ella; tot se li féu fosc» (p. 210)?
6. La segona part del capítol correspon a la conversa entre els qui són a l'ermita i l'Arnau, del mas de Sant Ponç (des d'«En aquell punt», p. 210, fins a «sabeu?», p. 212).
- a) En Baldiret és la primera persona que veu l'Arnau. Quina relació tenen en Baldiret i l'Arnau?
- b) Com us imagineu l'Arnau a partir de la descripció que en fa el narrador: «amb el fuet penjat al coll, les calces doblegades sobre civilles i el barret de palla ombrejant-li el rostre bru» (p. 210)? Compareu-lo amb algun personatge d'alguna pel·lícula coneguda.
- c) El narrador diu que quan l'Arnau entra a la cuina sembla que hi entri «una alenada poderosa de juvenesa» (p. 210). Per què deu dir això el narrador si tant en Matias com la Mila són també joves o, si més no, la Mila?
- d) Per bé que ningú no diu cap «nom concret» (p. 211), qui creuen tots que ha robat els conills a moltes cases?
- e) La Mila i l'Arnau se'n van a l'aixart. Qui crida l'altre perquè vagi a l'aixart?
- f) La Mila i en Matias es tracten de tu, la Mila i el pastor es tracten de vós... Com es tracten la Mila i l'Arnau? Per què creieu que es tracten així i no com es tracten la Mila i en Matias o la Mila i el pastor?
- g) Busqueu el mot *aixart* al *Diccionari català-valencià-balear* (a la versió en paper o a <http://dcvb.iecat.net>). De quin escriptor són les citacions del mot? Qui ha dibuixat la il·lustració (a la versió en línia es veu clicant a la icona de la càmera)?
7. La tercera part del capítol correspon a l'escena de desig amorós entre la Mila i l'Arnau quan són a l'aixart (des d'«l els llavis», p. 212, fins al final del capítol, p. 217).
- a) En quina part de la cara de l'Arnau es fixa la Mila? És la part de la cara amb més connotacions sensuals? Per què?
- b) El narrador diu «per un salt brusc de les idees»... Per què creieu que la Mila relaciona els llavis de l'Arnau amb el tema de la pregunta que li fa?
- c) L'escena entre la Mila i l'Arnau quan ja han deixat de parlar dels conills robats té dues parts: la part en què la Mila sembla que encara no s'ha adonat dels sentiments de l'Arnau i la part en què tots dos són conscients de l'atracció mútua. Digueu on acaba la primera d'aquestes parts.
8. Mentre la Mila encara no sembla conscient que l'Arnau està enamorat d'ella, l'actitud d'ells dos és molt diferent (des d'«l els llavis», p. 212, fins a «cabal, d'un...!», p. 215).
- a) Contrasteu l'actitud de la Mila i la de l'Arnau en aquesta primera part de l'escena.
- b) Durant aquesta part de l'escena de l'aixart, el narrador explica aspectes de llenguatge gestual (conscient i inconscient) de l'Arnau, que mostren tant o més que les paraules com se sent el noi. Resumiu aquests aspectes durant tota l'estona i expliqueu quin gest final fa entendre a la Mila què vol dir el noi sense dir-ho amb paraules.

- c) El narrador diu que l'Arnau no és «pròpiament bell», però que és molt ben plantat i «respirava tot ell fortalesa i sanitat» (p. 213). Busqueu què va pensar la Mila el primer cop que va veure l'Arnau (p. 135) i digueu quins aspectes són iguals ara i quins altres no.

9. La Mila i l'Arnau gairebé no poden resistir l'impuls d'abraçar-se, però una mirada s'hi interposa (des de «L'Arnau, dret enmig de l'aixart», p. 215, fins a «a si mateixa», p. 216).

- a) Digues una característica física de l'Arnau i un tipus d'actitud que no té en Matias.
- b) Què vol dir el narrador quan diu que la Mila té una «solitud eixarreïda de dona oblidada» (p. 216)?
- c) En el moment més intens de l'escena, la Mila i l'Arnau no parlen, només es miren. Quins altres moviments, gairebé coreogràfics, fan?
- d) Amb qui compara la Mila i l'Arnau, el narrador? Digues altres exemples de paraules que es refereixin a l'amor que siguin usos figurats de paraules que literalment tenen un significat bèl·lic.
- e) L'amor entre la Mila i l'Arnau, a l'època en què es desenvolupa la història de *Solitud*, hauria estat un amor impossible. Per què?
- f) De qui són els ulls que veu la Mila? (Si no ho endevineu, busqueu la mateixa mirada a la pàgina 210.) Per què us sembla que aquests ulls frenen la Mila? Què vol dir que aquests ulls són més poderosos «que el mateix instint de vida» (p. 216)?

10. Com es pren l'Arnau la negativa de la Mila? Se sent bé la Mila al final de l'escena?

11. Ara que heu analitzat el capítol 10, expliqueu a què deu fer referència el títol «Relíquies». Creieu que és una mica irònic? Per què?

2.3. CAPÍTOLS 11-14: MÉS CONEIXEMENT I TAMBÉ MÉS DECEPCIONS

Els capítols centrals de *Solitud* constitueixen la part de la novel·la en què la protagonista assoleix cada vegada més consciència de la seva situació, que culmina amb l'ascensió al Cimalt, el cim físic i també de l'autoconeixement, on també tindrà grans decepcions.

2.3.1. Capítol 11 (*Mal de muntanya*)

1. Al capítol 11 el narrador ens explica un període de temps de la història molt més llarg que el de tots els capítols anteriors junts.

- a) Al principi del capítol, el narrador diu «L'estiu hauria passat lànguid o cruel per a la Mila» (p. 218). Creieu que al capítol 11 el narrador hi explica la història des del 13 de maig (perquè habitualment diem *estiu* per a un període que inclou part de la primavera o part de la tardor, com quan diem *horari d'estiu*, *roba d'estiu*...) o bé creieu que hi ha hagut una el·lipsi temporal i el narrador hi explica la història a partir del primer dia oficial de l'estiu, el dia 21 de juny?
- b) Compareu el nombre de dies que passen per a la part de la història explicada als deu primers capítols amb el nombre de dies que passen per a la part de la història explicada al capítol 11, si per les referències temporals que es diuen al llarg d'aquest capítol podem suposar que s'hi expliquen fets fins al dia 3 de novembre. (Si cal, repasseu les activitats 4a, 4b i 4c de l'anàlisi del capítol 8, al subapartat 2.2.2.)

Nombre de dies aproximats											
Capítols	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

2. Es pot considerar que el capítol 11 té quatre parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: les colles que van a l'ermita a l'estiu (fins a final d'agost), des del principi del capítol (p. 218) fins a

2a part: estat de la Mila quan s'acaba l'estiu i preocupació pels deutes (gairebé tot el setembre), des de fins a

3a part: en Matias de vegades ja no va a dormir a casa (gairebé tot l'octubre), des d'..... fins a

4a part: la Mila està molt sola i es deprimeix (final d'octubre i principi de novembre), des de fins al final del capítol (p. 232)

3. A la primera part del capítol (des del principi del capítol, p. 218, fins a «en altres vides», p. 221), el narrador descriu les colles que han anat a l'ermita a l'estiu.

a) A la Mila li agrada que a l'ermita hi arribi gent? Li agrada que tothom s'ho passi bé, que rigui...?

b) El narrador classifica les colles que van a l'ermita en tres grups. En quins grups? Com comencen els paràgrafs en què es descriu cada colla?

4. En primer lloc, el narrador ens descriu detalladament les colles de caçadors (des d'«A voltes eren colles», p. 218, fins a «plom feridor», p. 219).

a) Com diu el narrador que són els caçadors de ciutat? Els descriu des del punt de vista d'algú que viu a la ciutat o d'algú que viu a la muntanya?

b) Aquest paràgraf és irònic. Digueu quin fragment us ho ha semblat més.

5. En parlar de les colles «tristes i entristidores» (des de «Fins i tot colles», p. 219, fins a «en altres vides», p. 221), el narrador es fixa concretament en una colla determinada formada per un adolescent escrofulós (que té els ganglis limfàtics inflamats).

a) Quina part de la cara de la mare de l'escrofulós es descriu més? Copieu els fragments en què apareix aquesta part de la cara.

b) Pel que fa a l'adolescent, digueu quina de les maneres de referir-s'hi següents no apareix a l'episodi (p. 219-221): *una mena d'espectre repulsiu, un adolescent groc com cera nova, el jovenet, un pobre escrofulós, aquell fill estrafet, el noieta, aquella misèria humana, el malalt i aquell pobre cos raquític.*

6. El noi escrofulós i la seva mare impressionen molt la Mila, que constata que la maternitat pot tenir un vessant negatiu.

a) Copieu la citació concreta en què la Mila pren consciència que la maternitat també pot ser font de patiments.

b) Creieu que, després d'aquesta presa de consciència, la dona voldrà renunciar a la maternitat?

c) A quin indret concret de la muntanya la Mila és conscient de la cara terrible que pot tenir la maternitat? Què simbolitza aquest lloc? (Si no ho recordeu, mireu l'activitat 13 de l'anàlisi del capítol 3, al subapartat 2.1.3.) En aquest lloc, què hi havia fet ella el primer cop que hi havia estat?

7. La gent que arriba a l'ermita distreu la Mila, perquè, si no, està molt sola (p. 221).
- Compareu, per exemple, la situació de la Marieta del mas de Sant Ponç (la mare d'en Baldiret i de l'Arnau) amb la de la Mila. Penseu, per exemple, en les persones que tenen al costat l'una i l'altra.
 - Quan va arribar a l'ermita, devia pensar que estaria tan sola la Mila?
8. El narrador recorda que la festa de Sant Ponç va ser un gran daltabaix, perquè la Mila i en Matias van perdre miserablement «tots sos possibles» (p. 221) i, a més, van contraure molts deutes.
- D'on provenien «tots sos possibles» (els diners que tenien)?
 - Si la Mila i en Matias haguessin organitzat la festa de manera diferent, potser no haurien perdut tants diners. Com l'haurien poguda organitzar?
 - Dels dos cònjuges n'hi ha un que no fa les feines que li pertocarien. Quin?
 - En resum, qui és més culpable de la bancarrota del matrimoni (la Mila o en Matias)?
9. La Mila està molt amoïnada per una ignomínia, que fa pròpiament en Matias, però que ella accepta resignada (p. 221-222).
- Quina és aquesta ignomínia?
 - A la Mila, l'amoïna molt que una persona sigui testimoni de la ignomínia. Qui?
 - La Mila vol «enrondar-se de resplendors [...] als ulls d'aquell home» (p. 222). Quina característica d'en Gaietà sembla que voldria tenir la Mila?
10. Al final de l'estiu, la Mila veu que la situació empitjora (p. 223). Per què?
11. Llegiu aquest fragment i feu, després, les activitats indicades:
- A la fi, aquests també mancaren, i amb un calfred de basarda la Mila vegé venir l'hivern a llargues gambades sobre la muntanya infruïtosa i amenaçar amb sos rigors l'ermita pobra, amb el rebost buit, la post sense pans i el desconhort més negre en la imperfecta convivència dels que l'habitaven.*
- Aleshores la placidesa del geni d'aquella dona es féu plena de rampells i agrors, i la negror de sos pensaments caigué en ruixim constant i amoïnós sobre en Matias, l'home més tranquil i poc se me'n dona per consuetud, esquitxant-li l'humor i fent-li a la fi perdre la tranquil·litat. Sempre li era a retaló, reptant-lo, rondinant-li, empenyent-lo obertament fora de casa, a la recerca i persecució del cèntim maleït: i ell, atuït i exasperat alhora pel martelleig verinós, anà cedint, cedint, fins a obeir-la poc menys que cegament.* (p. 223-224)
- Copieu tots els mots i sintagmes que fan referència a fosc, a pobresa, a fred i a por.
 - Busqueu una personificació al primer paràgraf.
 - Al segon paràgraf, busqueu dos substantius usats aquí en sentit figurat que fan referència a un procés insistent, repetit. Quins procediments sintàctics també comuniquen aquesta sensació de repetició i d'insistència?
12. En Matias ha fet alguns canvis, físics i de comportament (des d'«Aleshores», p. 223, fins a «persistents instàncies», p. 224).
- Com ha canviat en Matias físicament? I pel que fa al comportament?
 - Quines serien les altres millores que desitjaria la Mila?

- c) Quin és el «pecat» (p. 224) que fan la Mila i en Matias?
- 13.** Des que en Matias passa la primera nit fora de casa fins que sembla haver canviat molt passa un mes (des de «Fins que una vetlla», p. 224, fins a «enteneu...?», p. 228).
- Un dia en Matias no va a dormir a l'ermita i dorm a casa de l'Ànima (p. 225). El pastor se sent una mica culpable d'aquest comportament d'en Matias. Per què?
 - Durant la primera quinzena la Mila no renya en Matias. Per què?
 - Durant la segona quinzena la dona s'inquieta més. Per què?
 - Quan acaba el mes, com ha canviat en Matias? Com ha canviat respecte de l'actitud cap a la Mila?
 - Porta més diners a casa, en Matias, ara que passa tant de temps fora?
 - Què pensa el pastor que fa en Matias quan és fora de casa?
 - Opineu que la Mila s'ha cregut el pastor pel que fa a l'Ànima? Busqueu algun pasatge en què quedi clar que la Mila no té gaire por de l'Ànima o que en té menys de la que hauria de tenir. Creieu que a final d'octubre l'opinió de la Mila sobre l'Ànima pot haver canviat?
- 14.** Hi ha estudiosos de *Solitud* que s'han estranyat del nom *Ànima*.
- Digueu si el nom *Ànima* deu ser un nom de pila o bé deu ser un motiu.
 - L'estranyesa a què ens hem referit sol provenir del fet que *Ànima* sembla que tingui un significat positiu. Però a la pàgina 227 el pastor es refereix a l'Ànima d'una manera que ens pot ajudar a saber l'origen, ben negatiu, del sobrenom. Digueu quin pot ser aquest origen.
- 15.** Quan acaba l'octubre, la Mila, com el paisatge i el temps, defalleix (des de «La Mila no digué», p. 228, fins a «entorpiriment», p. 229).
- Llegiu aquest fragment i copieu totes les paraules que remetin a fredor i a negror:
La Mila no digué pas res, com el pastor li encomanava, però tot son coratge defallí davant la nova prova a què era sotmès, i la seva solitud s'espesseí i congelà entorn de son ànima com pans de glevs polars. Finava l'octubre i els crepuscles, fent sempre més i més lloc a la nit, retallaven de cada cap el dia amb estisores d'ombra, empetitint-lo considerablement [...] (p. 228)
 - Què vol dir que «els crepuscles, fent sempre més i més lloc a la nit, retallaven de cada cap el dia amb estisores d'ombra, empetitint-lo considerablement»?
 - La Mila es troba sempre molt sola. De la llista de persones que la Mila ara veu poc (p. 228-229), hi ha algú que us sorprèn que aparegui a la llista?
 - Ha fet esforços el pastor perquè la Mila no estigui tan sola? Què ha fet?
- 16.** El narrador, amb què compara més d'un cop el ramat, per l'associació del color (p. 229)? Busqueu la mateixa comparació a la pàgina 88.
- 17.** La Mila, a final d'octubre, es comporta d'una manera molt diferent de com es comportava a la primavera o a l'estiu (des de «la Mila permaneixia encara immòbil», p. 229, fins a «les butxaques de les calces», p. 231).
- Què fa ara?
 - Més endavant, el pastor dirà que la Mila té «mal de muntanya». Com en diem, actualment, del que li passa a la Mila?

18. El pastor, quan s'adona de l'estat de la Mila, pren una decisió (des d'«El pastor s'alarmà», p. 231, fins a «al menut», p. 232).

- a) Quina decisió pren?
- b) Creieu que la Mila s'hauria de quedar a l'ermita o bé pot fer el que vulgui?
- c) Es podrà mantenir en el temps el que ha decidit el pastor? Per què?

19. La Mila no s'oposa pas a la decisió del pastor (des de «La Mila» fins al final del capítol, p. 232).

- a) Com diu el narrador que la Mila es deixa portar per la decisió del pastor?
- b) Li va bé, a la Mila, haver fet el que el pastor ha decidit? Per què?

2.3.2. Capítol 12 (Vida enrera)

1. Aquest capítol conté dues narracions dins la narració general (la novel·la): un llarg fragment en què la Mila, directament i no pas a través del narrador, explica la seva vida, i un altre en què el pastor, com ja ha fet altres vegades, explica una llegenda. Busqueu el principi i el final d'aquestes dues narracions dins la narració general:

- Vida passada de la Mila: des de fins a
- Llegenda: des de fins a

2. Per què us sembla que aquest capítol es titula «Vida enrera»?

3. Als dos primers paràgrafs del capítol (p. 233), com hem vist altres vegades, l'estat d'ànim de la Mila va paral·lel a l'estat del paisatge i al del temps meteorològic. En què s'assembla la Mila al temps (i al paisatge)?

4. Des del tercer paràgraf fins al vuitè (des d'«Havia anat», p. 233, fins a «de la seva juvenesa», p. 236), el narrador continua parlant del canvi d'estat d'ànim de la Mila i de com la dona aprèn a moure's per la muntanya, sota el mestratge del pastor.

- a) Ara la Mila ja no està deprimida. Com se sent?
- b) Què us sembla que ha provocat aquest canvi d'estat d'ànim de la Mila?
- c) Com considerava l'ermita i com la considera ara?
- d) Com tractava en Matias abans i com el tracta ara?
- e) Què penseu que vol dir que la Mila se sentia «lliure i mestressa de si mateixa, i [...] l'harmonia sorgia espontània [...] era una harmonia apagada» (p. 234)?
- f) És només d'aspectes pràctics l'aprenentatge de la Mila?
- g) En què troba plaer a la muntanya?

5. La immensitat de la muntanya a la Mila li fa pensar en la seva vida, que explica al pastor. Per què l'explicació de la Mila (des de «—Si haguéssiu vist a la tia...», p. 236, fins a «certs passos...», p. 240) no es pot considerar un monòleg, per bé que ho sembla?

6. En aquests moments els lectors coneixen molts aspectes de la infantesa i de la joventut de la Mila abans de casar-se.

- a) Quan va quedar òrfena la Mila?

- b) *Mila* és un hipocorístic. De quin nom és hipocorístic?
- c) Qui era el germà del pare o de la mare de la Mila, l'oncle o la tia? Eren rics o pobres els oncles de la Mila? Se l'estimaven, a la Mila, encara que no fos la seva filla biològica?
- d) Tenia germans la Mila? Tenia altres parents propers (avis, altres oncles i ties, cosins...)? Va tenir una infantesa feliç?
- e) Per a la Mila, la infantesa és com el paradís perdut. Per què?
- f) Pel que explica la Mila, de nena ja tenia una sensibilitat molt remarcable? Justifiqueu la resposta amb exemples.
7. Dins l'explicació de la vida de la Mila, destaca la història de la barca i de l'oncle, que transcorren paral·leles (p. 237-239).
- a) Quin ofici tenia l'oncle de la Mila?
- b) Una innovació va fer totalment inútil la feina de l'oncle. Quina innovació? Quines altres conseqüències negatives va tenir aquesta innovació?
- c) Què feien la Mila i els seus oncles el dia de sant Pere Pescador? Per què creieu que ho feien aquest dia de l'any?
- d) Com va acabar la barca quan ja no es feia servir?
8. El relat dels records de la Mila s'acaba quan parla d'en Matias (p. 240).
- a) Per què la Mila es va casar amb en Matias? La hi va obligar algú? Quina paradoxa deu constatar ara, la dona, recordant per què es va casar amb en Matias?
- b) Se'n penedeix, la Mila, d'haver-se casat amb en Matias?
- c) Què fa el pastor cada cop que la Mila parla del seu marit?
9. Resumiu, en unes deu o dotze línies, la llegenda del senyor de Llisquents (p. 241-248).
10. Creieu que el consol que troba la Mila en les llegendes del pastor és com el que troben moltes persones en la literatura culta (p. 248-249)? Justifiqueu la resposta.
11. Un dia, després d'escoltar el pastor, la Mila se'l mira «amb una mirada rendida d'enamorada» (p. 249). Creieu que la Mila s'ha enamorat del pastor?
12. La Mila, com el pastor, ha assolit una mena de consciència superior a la de la majoria de persones (p. 248-250). Segons el que diu ell mateix, d'on la treu les llegendes en Gaietà?

2.3.3. Capítol 13 (*El Cimalt*)

1. Al capítol 13 s'expliquen accions que passen en tres dies diferents: un dissabte (el narrador explica fets d'uns quants dies anteriors, també), el diumenge i, sobretot, part del dilluns, el dia que la Mila i el pastor pugen al Cimalt. Busqueu el començament de cada part segons el temps de la història:
- Dissabte: des del principi del capítol (p. 251) fins a
 - Diumenge: des d'..... fins a
 - Part del dilluns: des de fins al final del capítol (p. 279)

2. En general, el narrador de *Solitud* és omniscient i focalitza el relat a través de la Mila. Altres vegades no focalitza el relat a través de cap personatge. Com és el narrador de la primera part del capítol 13 (des del principi del capítol, p. 251, fins a «tenir-ne assegurança plena», p. 253)?
3. Pel que es diu al principi del capítol, per les indicacions temporals dels dos capítols anteriors i per referències al temps meteorològic (com ara «no hi havia hagut encara cap nevada, però el gebre blanquejava el sòl», p. 254), a quina època de l'any ocorren les accions del capítol 13?
4. Per què el pastor ja no es pot quedar més temps a l'ermita? Què va explicar (o va insinuar) l'Ànima a la Marieta?
5. En Gaietà, com diu a la Mila que se n'ha d'anar? Li ho diu directament? Per què creieu que la Mila s'ho agafa tan malament? Com quedarà la Mila quan se'n vagi el pastor?
6. En Baldiret i el Mussol es queden a l'ermita o bé també van al Cimalt?
7. A quins sentits afecten les primeres sensacions, molt intenses, de la Mila, quan fa poc que ha sortit de l'ermita? (Llegiu des d'«El pastor havia tingut raó», p. 254, fins a «s'arrambà al pastor», p. 255.)
8. El narrador explica com se sent la Mila quan hi ha un contacte físic entre ells dos (p. 255).
 - a) Qui us sembla que busca, quan no és absolutament imprescindible per les circumstàncies, aquest contacte físic?
 - b) Quina actitud té el pastor quan es produeix aquest contacte físic? Per què a la Mila li provoca «una mena de pudibundesa avergonyida» (p. 255) l'actitud del pastor? Per què creieu que el pastor mostra aquesta actitud, o és una actitud ben lògica i la Mila la troba estranya?
9. Quan es fa de dia, paradoxalment, la Mila comença a tenir por i sembla que intueixi la presència d'alguna bèstia o d'alguna persona (p. 255-257).
 - a) Copieu els fragments en què sembla que la Mila tingui por que algú o alguna cosa l'ataqui i subratlleu-hi les paraules més significatives.
 - b) Podria ser que alguna persona seguís i espiés la Mila i el pastor?
 - c) Quina deu ser la bogeria que pensa la Mila?
 - d) A quina malaltia de la Mila es refereix el pastor?
10. Després de l'espant de la Mila, ella i el pastor caminen, en general, en silenci (des d'«l com penedint-se», p. 257, fins a «de la collada», p. 259).
 - a) Per què creieu que el pastor té poques ganes de parlar?
 - b) Se senten molts sorolls, ara, a diferència del principi de la caminada?
 - c) Com se sent la Mila quan toca el cos del pastor?
11. Quan arriben al Clot del Pas de Llamps (p. 259), la Mila torna a tenir por.
 - a) Per què li fa por, en principi, el Clot del Pas de Llamps?
 - b) Creieu que el que li explica el pastor li fa passar la por o li'n fa venir més?
12. Just després del pas pel Clot del Pas de Llamps, el narrador ens explica una successió de pensaments de la Mila sobre el pastor (des d'«l una rufagada», p. 259, fins a «en els homes...», p. 260).

- a) Per primera vegada, a la Mila li sembla veure alguna cosa tèrbola en el pastor. Fins i tot es pregunta si ell pot ser «l'animeta dolenta agraviada» (p. 259). A quina conclusió arriba?
- b) La Mila i el pastor estan sols en un lloc on teòricament no els veu ningú. I ella pensa que potser el pastor se n'aprofitarà... Qui creieu que elucubra sobre un possible contacte sexual entre ells dos, la Mila o el pastor?
- 13.** Segurament per una associació de pensaments, la Mila de cop pensa en l'escena amb l'Arnau a l'aixart (que vau llegir al capítol 10). Torneu a llegir el fragment de la mirada del capítol 10, des d'«Uns ulls isolats» fins a «l'onada turbulenta» (p. 216), i el fragment del record de la mirada, des d'«I la Mila» fins a «de l'ocurrència paorosa» (p. 260).
- a) De qui vau deduir aleshores que era aquella mirada que s'interposava entre la Mila i l'Arnau, cosa que ara és evident?
- b) Copieu la descripció de la mirada a l'escena de l'aixart (p. 216) i la descripció d'ara en el record (p. 260), subratlleu-hi les paraules idèntiques i digueu l'aspecte nou que s'esmenta ara.
- 14.** La Mila, després de recordar l'escena de l'aixart, ja no pensa el mateix d'uns moments abans sobre el pastor (des de «Fou un minut», p. 260, fins a «de la terra», p. 261).
- a) A què es refereix la Mila quan pensa en «la cosa aquella [...] la delícia de les delícies [...] l'amorosa abraçada» (p. 261)?
- b) I quan diu que donaria al pastor de grat «la claror de ses nines, la cremor de sos llavis, la sobrerera ventura de son cos...»? Per què deu dir que la ventura de son cos és sobrerera?
- c) Amb quin animal s'identifica la Mila?
- d) Mentre té aquests pensaments, la Mila s'assembla al pastor. Per què?
- 15.** Unes paraules del pastor deturen les elucubracions de la Mila (des d'«El pastor es girà», p. 261, fins a «ni preferències», p. 262).
- a) Hem vist que fa poc la Mila patia per si el pastor voldria aprofitar-se del fet que estaven sols per a tenir relacions sexuals amb ella i després fantasiejava amb aquesta possibilitat i l'acceptava de grat. Més tard (des de «La dona» fins a «ni preferències», p. 262), com ha evolucionat aquesta elucubració?
- b) Resumiu els pensaments de la Mila al paràgraf esmentat.
- 16.** En Gaietà torna a interrompre els pensaments de la Mila (p. 262-263) i, pel que diu, sabem per què fins ara parlava tan poc. Per què no volia parlar gaire fins ara el pastor?
- 17.** Quan ja és clar, en una intervenció de diàleg la Mila diu que voldria fondre's amb el cel, cosa que també voldria fer el pastor d'una manera una mica diferent. Copieu aquestes dues intervencions de diàleg i subratlleu-hi els fragments més significatius.
- 18.** La Mila compara explícitament la pujada al Cimalt amb la pujada del primer dia a l'ermita amb en Matias (des de «La dona recordà», p. 265, fins a «tot davant», p. 266).
- a) Com es comporta el pastor amb la Mila? Compareu la seva actitud amb la d'en Matias a la pujada a l'ermita del primer dia.
- b) La Mila, quan pensa en les diferències que troba entre les dues pujades, constata unes paradoxes. Quines?
- 19.** Tot admirant el paisatge i mentre miren l'ermita des de lluny, la Mila i el pastor parlen d'en Baldiret (des de «La Mila seguia mirant», p. 268, fins a «més que mai?», p. 270).

- a) El narrador, com que presenta una omnisciència centrada en la Mila, dubta de si tots dos «potser per un inconfessat desig de trobar-se a soles, havien deixat [la criatura estimada] sense recança» (p. 269). Creieu que per al pastor el fet d'estar sols ell i la Mila és molt important, o bé és important només per a la Mila?
 - b) Desitjava la Mila que un dia es trobessin el pastor i ella sols? Per què?
 - c) Per què la Mila diu que l'estona del Pas de Llamps ha estat tenebrosa? (Si no ho recordeu, podeu mirar la pàgina 259.)
- 20.** En Gaietà reprèn amb ironia la Mila perquè està tan distreta, però està molt content que la dona estigui molt millor, que ja no sembli deprimida (des d'«El pastor semblà», p. 270, fins a «la llosa de la placeta», p. 271).
- a) A qui atribueix la millora la Mila?
 - b) I el pastor? A qui atribueix la millora de la Mila?
 - c) Recordeu cap altre diàleg entre la Mila i el pastor en què quedi clar que ell té molta fe en el sant i que ella no gaire?
- 21.** La trobada amb un pastoret (des d'«El pastor» fins a «una tal·lara», p. 271) serveix perquè en Gaietà parli d'un tipus de pastors que no són com ell. Com són aquests altres pastors?
- 22.** La Mila no vol tornar a passar per Pas de Llamps, pels pensaments que hi ha tingut el primer cop de passar-hi. Per què aquells pensaments eren «angoixosos de dona desencaminada, que feien sa vergonya i sa tortura» (p. 273)?
- 23.** El pastor mata una llebre que la Mila i ell es menjaran per esmorzar.
- a) Compareu la manera de matar i escorxar la llebre del pastor (p. 274-275 i 277) i la manera com mata (p. 114-115 i 182) i escorxa tant llebres com conills l'Ànima (p. 182-183).
 - b) Copieu el fragment en què el pastor compara la Mila amb una llebre.
 - c) Creieu que potser el pastor vol advertir d'alguna cosa la Mila amb l'explicació sobre la por de les llebres?
- 24.** La Mila és molt feliç (des de «La Mila es desemmigranyà», p. 276, fins a «del cervellet, mes...», p. 278).
- a) Copieu fragments en què es vegi aquesta felicitat de la Mila i, també, la identificació total amb la muntanya.
 - b) Copieu tots els mots i sintagmes que puguin fer referència a erotisme, sexualitat...
- 25.** De cop i volta, tant la Mila com el pastor intueixen que algú els espia (p. 278-279).
- a) Tenen una intuïció o dedueixen que algú els espia a partir d'algun element racional?
 - b) Què estava a punt de fer la Mila en el moment en què s'adonen de l'intrús?
 - c) Encara que el narrador no ho digui explícitament, com sabem que qui espia la Mila i el pastor és l'Ànima?
 - d) Creieu que l'Ànima s'ha descobert expressament o involuntàriament? Justifiqueu la resposta.
 - e) En un altre passatge, la llebre s'ha identificat amb la Mila. A l'últim paràgraf del capítol, qui seria «el llebrot» el ventre del qual el pastor «esbotzà ardidament» (p. 279)?

2.3.4. Capítol 14 (*En la creu*)

1. Es pot considerar que el capítol 14 té sis parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: la Mila i el pastor es mengen la llebre, des del principi del capítol (p. 280) fins a

2a part: la Mila i el pastor continuen pujant la muntanya, des de fins a

3a part: aturada a la Creu, des d'..... fins a

4a part: la llegenda de la Creu, des de fins a

5a part: la Mila i el pastor seuen i parlen durant una estona a la Creu, des d'..... fins a

6a part: la Mila i el pastor baixen la muntanya, des de fins al final del capítol (p. 302)

2. L'esmorzar de la Mila i el pastor havia de ser molt plaent, però no ho és per culpa que l'Ànima els espiava (des del principi del capítol, p. 280, fins a «taula de salvació...», p. 284).

- a) Quin altre àpat a l'aire lliure va estroncar la presència de l'Ànima?
- b) Què diu la Mila sobre si li feia o li fa por l'Ànima? Creieu que és lògica l'actitud de la Mila respecte de l'Ànima o hauria de ser diferent?
- c) Qui, mentre visqui, protegirà la Mila de l'Ànima, el pastor o en Matias?
- d) A l'activitat 13b de l'anàlisi del capítol 13 (al subapartat 2.3.3), vam veure que la Mila recordava la mirada que es va interposar entre ella i l'Arnau el dia de l'escena de l'aixart i que deia que aquella mirada era una prometença. Ara la torna a recordar i concreta més que li sembla ara que indicava aquella mirada. Copieu el fragment corresponent.
- e) La Mila, durant la pujada al Cimalt, ha anat variant de pensaments sobre la relació entre ella i el pastor. Ordeneu, per ordre cronològic, els pensaments que ha tingut:
 - Desitja tenir relacions sexuals amb el pastor i li sembla que no seria pas un comportament inadequat.
 - Pensa que acceptaria de bon grat tenir relacions sexuals amb el pastor, si ell volgués.
 - Pensa que el pastor l'estima moltíssim, però que no vol tenir relacions sexuals amb ella perquè no ho considera adequat.
 - Pensa que el pastor potser serà com la majoria d'homes i s'aprofitarà del fet que estan sols i voldrà tenir relacions sexuals amb ella.

3. Digueu algunes situacions en què es trobi la Mila a l'última caminada fins a arribar a la Creu (des de «Camina que caminaràs», p. 284, fins a «Prou n'hi ha!», p. 286).

4. Quan arriben a la Creu, la Mila i el pastor primer contemplen el paisatge (des d'«Estaven en la Creu», p. 286, fins a «pas enlloc...», p. 290).

- a) Al punt més alt de la muntanya, la Mila podrà veure molts paisatges. Al primer moment, però, va a parar a un lloc des d'on només veu les plantes més properes. Després, el narrador farà moltes descripcions que afecten, sobretot, el sentit de la

- vista. Però, abans de veure paisatges que la captivaran, quins dos altres sentits queden afectats?
- b) Des del punt més alt d'una muntanya hom té una visió panoràmica. Copieu els fragments en què es veu que la Mila va canviant el punt cardinal on mira.
 - c) Què descriu el narrador —que focalitza els pensaments de la Mila— més positivament, el riu Nil (p. 287) o bé el mar (p. 289-290)?
 - d) Copieu què diu la Mila sobre que és o que sembla el mar (p. 289 i p. 290). En tots dos casos, el mar és presentat com un objecte llarg i punxant.
 - e) Com se sent, la Mila, després de veure el mar per primera vegada?
5. La Mila demana on és la Creu i el pastor li diu que fa molts anys que no hi és. En Gaietà explica a la dona la història de la Creu (des de «¿Que pot éssere», p. 290, fins a «s'enginyava», p. 293).
- a) Què és un esquellinc (o esquellerinc) de matxo (o de mul)? Si no ho sabeu, consulteu un diccionari.
 - b) Abans ja havia aparegut la referència a l'esquellinc que anuncia desgràcies. Quan?
 - c) Resumiu, amb una extensió d'entre vuit i deu línies, la llegenda de la Creu.
 - d) Creieu que la Mila pensa que és veritat que quan ha de passar una desgràcia se sent el so de l'esquellinc o pensa que és una mena de superstició del pastor?
6. Després de contemplar els paisatges que es veuen des del punt més alt de la muntanya i que el pastor hagi explicat la història de la Creu, el pastor proposa a la Mila de seure una estona (des d'«Havien ja prou voltat», p. 293).
- a) Pel que diuen el pastor i la Mila sobre l'hora que és (hora que poc després se sent que toquen les campanes d'una església) i l'estona que fa que han deixat l'ermita, concorda aquesta hora amb les referències del capítol anterior sobre les hores?
 - b) Estan encara amoinats pel fet que fa poc els espies l'Ànima? Copieu el fragment que justifiqui la vostra resposta.
 - c) El narrador descriu en dos paràgrafs la visió de Murons des d'on estan asseguts la Mila i el pastor. La descripció no és la mateixa que es podria fer una estona abans o una estona després, bàsicament per dos aspectes. Quins?
 - d) Poseu un exemple que demostrï que la descripció de Murons està feta des del punt de vista d'algú que és molt lluny del lloc descrit.
7. El pastor explica a la Mila una cosa sobre en Matias que per a ella constituirà un gran desengany (des de «La Mila pensà», p. 295, fins a «amplament indulgent», p. 298).
- a) Què explica el pastor a la Mila sobre el seu home que ella no sap?
 - b) Resumiu el canvi de comportament que ha experimentat en Matias, segons el pastor, i digueu si la Mila ja s'havia adonat del canvi.
 - c) Del que fa ara en Matias, en té part de culpa la Mila per haver-lo empès a sortir de casa? Què en pensa el pastor?
8. El pastor, pensant en el que li ha passat a en Matias, fa una reflexió sobre el contrast entre les viles i el món rural (des de «Callaren de nou» fins a «trenta-cinc anys avai...», p. 298).
- a) A *Terra baixa*, una obra d'Àngel Guimerà, s'identifica la terra baixa amb la corrupció, amb la maldat... i la terra alta amb la puresa, amb la bondat... Copieu el que

diu el pastor en fer identificacions semblants, i poseu entre claudàtors quan es refereix a la terra baixa i quan a la terra alta.

- b) Recordeu on viu l'Ànima? On deu passar la majoria de nits i dies, en Matias, a la terra baixa o a la terra alta?

9. Però la Mila encara té un altre desengany, a més del de saber què fa en Matias (des de «La Mila, sorpresa», p. 298, fins a «enganyadores...», p. 300).

- a) Quin és aquest nou desengany?
b) Avui la Mila ha tingut moltes emocions negatives. Digueu quines han estat (us oferim el lloc on les ha experimentades):

	<i>Lloc</i>	<i>Emoció negativa</i>
1	Les del Pas de Llamps	
2	La de l'Orgue	
3	La primera de la Creu	
4	La segona de la Creu	
5	La tercera de la Creu	

- c) S'adona, el pastor, de l'impacte que el coneixement de la seva edat causa sobre la Mila?
d) Com explica ara la Mila que el pastor no desitgi tenir relacions sexuals amb ella? Creieu que a l'època de la història els homes de seixanta-tres anys no tenien relacions sexuals o bé és només la Mila que no desitjaria de tenir relacions sexuals amb un home d'aquesta edat?
e) La visió del mar constitueix una altra decepció. Per què? Quan la Mila el torna a veure, el narrador en fa una comparació semblant a la que ha fet la primera vegada que la Mila l'ha vist. Copieu aquesta nova comparació.

10. La manera com el pastor revela la seva edat dóna una bona pista per a saber en quin mes de l'any passa l'acció de la pujada al Cimalt, si el lector dubtava entre el mes de novembre, el mes de desembre o el mes de gener. Busqueu com el pastor diu l'edat que té (p. 299), digueu en quin mes té lloc la pujada al Cimalt i expliqueu com ho heu deduït.

11. Per a la Mila, la baixada del Cimalt (des de «Començaren de baixar», p. 300, fins al final del capítol, p. 302) és molt diferent de la pujada.

- a) La Mila i el pastor, baixen pel mateix camí per on han pujat o per un altre?
b) Qui és el «caçador de frau» (p. 301)?
c) Quin sentiment té la Mila cap a l'Ànima? De por, de ràbia, de ganes de revenja...?

12. La Mila ara mira el pastor amb uns altres ulls (p. 301).

- a) Què vol dir que ara la Mila mira el pastor «sense les teranyines il·lusòries»?
b) Quins trets físics del pastor poden fer pensar a primer cop d'ull que és un home més jove del que és? Quins trets físics, però, fan evident l'edat que té?

13. Als últims paràgrafs del capítol (des de «L'emparellà» fins al final del capítol, p. 302), la Mila es lamenta de la mala sort que ha tingut amb els dos homes amb qui ha volgut tenir relacions sexuals: en Matias i el pastor.

- a) Quina és l'anomalia que presenten tots dos homes?
- b) En Matias és jove. Què vol dir que és un «negat» (p. 302)?
- c) De cop, la Mila pensa en la possibilitat de suïcidar-se. Copieu el fragment corresponent i digueu si és una possibilitat en què pensa durant gaire estona.

14. Com tants altres cops durant la pujada, hi ha un contacte físic entre la Mila i el pastor. Com és aquest contacte físic ara per a la Mila? Creieu que és lògica la reacció de la noia?

15. La passejada ha estat plena d'emocions per a la Mila, però quan torna a l'ermita només té un pensament, una obsessió gairebé. Quina?

2.4. CAPÍTOLS 15-18: LA LLIBERTAT PEL DOLOR

Als capítols finals de la novel·la, la Mila, que està gairebé sempre sola, va de dissort en dissort. Després d'un atac molt greu i d'una nit de reflexió, decideix anar-se'n de l'ermita sola.

2.4.1. Capítol 15 (*La relliscada*)

1. Es pot considerar que el capítol 15 té cinc parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: tracte a la Mila de la família del mas de Sant Ponç, des del principi del capítol (p. 303) fins a

2a part: visita del pastor i un altre dia la d'en Baldiret, des d'..... fins a

3a part: la Mila està sola, des d'..... fins a

4a part: tempesta a la tarda i nit següent, des de fins a

5a part: destrosses de la tempesta i mort del pastor, des de fins al final del capítol (p. 322)

2. Com està la Mila després dels desenganys del Cimalt i de l'absència del pastor i d'en Baldiret?

3. La Mila passa pel mas de Sant Ponç i tots els membres de la família amb qui es troba li fan molt mal paper (des «Eren prop de les onze», p. 303, fins a «d'en Matias...?», p. 306).

- a) Quant temps fa «del dia de l'aixart» (p. 303)? Ha canviat l'Arnau? Com es comporta el noi quan veu la Mila? Troba lògic aquest comportament ella?
- b) Com es comporta l'àvia quan la Mila hi va a parlar aquest mateix dia?
- c) Què constata la Mila després de baixar al mas de Sant Ponç dues o tres vegades més?
- d) Quines hipòtesis considera la Mila en comprovar el tracte que rep de la gent del mas de Sant Ponç? Quina hipòtesi postuleu vosaltres?

4. La Mila, que està pràcticament sempre sola a casa, rep la visita d'en Gaietà (des d'«Un dia», p. 306, fins a «al mas!», p. 307).
- Què vol dir que «abans de les segues ja tindran jove nova a Sant Ponç» (p. 306)?
 - El pastor explica a la Mila el perquè del comportament de la família del mas de Sant Ponç. Qui n'és el causant («la mala bestia», p. 306)? Creieu que el pastor explica a la Mila tot el que sap o tot el que es pensa?
 - La Mila decideix que no tornarà més al mas de Sant Ponç. Creieu que és una bona decisió? Què faríeu vosaltres en el seu cas?
5. La Mila també rep una visita d'en Baldiret (des de «Per sort», p. 307, fins a «a n'ella», p. 308).
- Quina actitud mantenen la Mila i en Baldiret quan es tornen a trobar?
 - Com creieu que ha evolucionat en Baldiret, tot i que fa menys d'una setmana que ha deixat l'ermita?
 - Pel que diu en Baldiret, ha anat a veure la Mila amb coneixement dels de casa seva o d'amagat?
 - Què us ha sorprès més de les coses que diu en Baldiret (tant de com parla com del que diu que fa a l'escola)?
6. La Mila cada dia està més sola (des d'«l després», p. 308, fins a «res més per perdre», p. 309).
- Del comportament d'en Matias, se'n sent culpable la Mila?
 - Quina és la «passió trasbalsadora» (p. 308) que té en Matias?
 - Com se sent la Mila quan constata que és impossible que en Matias canviï de comportament?
7. Un dia es desencadena una tempesta molt forta (des de «Feia cosa d'una quinzena», p. 309, fins a «esquena avall», p. 311).
- A quina hora s'intueix que hi haurà una tempesta? A quina hora comença la tempesta pròpiament dita?
 - El narrador fa una descripció molt llarga de la tempesta, una descripció en què s'insisteix en les sensacions referides a una pluja molt forta, amb molt de soroll i molt de vent. Feu aquestes llistes: dels sinònims de *pluja*; dels noms, verbs i adjectius que es refereixin a soroll, i dels noms i verbs que es refereixin a vent.
 - Sinònims de *pluja*:
 - Noms, verbs i adjectius que es refereixen a soroll:
 -
 - Noms i verbs que es refereixen a vent:
 -
 - Al mig de la descripció, el narrador també explica el que fa la Mila. Fa alguna cosa o es queda passiva?
8. A la Mila li sembla que sent el Mut de Murons, que porta una esquelleta al coll. No el veu i, de sobte, torna a sentir el «nirining metàl·lic» (p. 312), però com si procedís del cel. El narrador, omniscient, no ens diu què pensa la Mila en aquest moment sinó que ho hem de deduir nosaltres a partir de com es comporta la dona (des d'«En aquell punt», p. 311, fins a «vers Sant Ponç», p. 312).

- a) Què fa la Mila quan sent per segona vegada el «nirining metàl·lic» (p. 312)?
- b) Què deu haver pensat de cop la Mila que la trasbalsi tant? (Si no ho endevineu, busqueu la resposta a la pàgina 313.)
9. La Mila prega a sant Ponç molt insistentment (des de «—Sant Ponç...!», p. 312, fins a «pública vergonya», p. 313).
- a) Havia manifestat abans la Mila gaire devoció vers sant Ponç?
- b) La Mila pateix pròpiament per en Matias o, de fet, per les conseqüències que podria tenir que al seu marit li passés alguna cosa?
- c) Si en Matias el detinguessin per jugador, per exemple, en sortiria perjudicada ella? Per què?
- d) Copieu un fragment en què la Mila expressi directament els seus sentiments i un altre en què els expliqui el narrador amb l'anomenat *estil indirecte lliure*.
10. Quan la Mila surt de la capella, la tempesta continua. A la nit no, però ella sent sorolls (des de «Quan la dona sortí de la capella», p. 313, fins a «rodaments de cap», p. 314).
- a) Per què necessita un ciri, en sortir de la capella, la Mila?
- b) La tempesta encara continua. Quins sentits afecta el que ens diu el narrador ara sobre la tempesta?
- c) Què vol dir que la tempestat s'allunyava «amb lentitud d'exèrcit devastador» (p. 314)?
- d) El narrador diu que «l'espai [és] ple de sorolls reals i l'oí obsedit per altres mil sorolls ficticis» (p. 314). Tal com ens els cita, quins sembla que siguin els sorolls reals (els de cada dia) i quins —segons la Mila— els ficticis (o, si més no, els no habituals)?
11. L'endemà al matí, la Mila, que ha pres una decisió, s'adona dels desastres de la tempesta (des de «S'aixecà a cap hora», p. 314, fins a «pensà la dona», p. 315).
- a) Què vol dir que la Mila s'aixeca «a cap hora» (p. 314)?
- b) Quina decisió ha pres?
- c) De què s'adona quan va a fer la feina de cada dia al matí?
- d) Quines conseqüències poden tenir per a la Mila els desastres de la tempesta?
- e) Per què el que ha passat és «com una altra diada de Sant Ponç» (p. 315)?
- f) Per què la Mila quan diu «càstig sobre càstig» (p. 315)?
12. La Mila se'n va de l'ermita (des d'«i sense voler veure res més», p. 315, fins a «migrats de cor...!», p. 316).
- a) A quin poble es dirigeix la Mila i a casa de qui va? (S'ha dit abans, a les pàgines 314-315.)
- b) En el moment de passar pel mas de Sant Ponç, reflexiona sobre el tracte que li dispensen l'àvia i l'Arnau. Quina és, segons la Mila, la causa profunda de la mania que li té l'àvia? I pel que fa a l'Arnau?
13. Sorprenentment per a la Mila, la Marieta del mas de Sant Ponç la crida i li diu que l'espera, que baixen juntes (des d'«I la Mila», p. 316, fins a «per la muntanya...», p. 318).
- a) En les dues intervencions de diàleg de la Marieta (—*Espereu-me! També hi vinc! —Qui ho havia de dir, veritat? Ahir que no passàvem cap ànsia, pensant que era a*

l'ermita...!), hi ha, aparentment, molts errors de cohesió sintàctica. Busqueu-los i expliqueu per què, pragmàticament, les intervencions són ben correctes.

- b) Si el narrador és omniscient, per què no ha dit abans que s'ha mort el pastor?
- c) La Marieta continua explicant-se fins que es fa evident que la Mila no sap de què parla la jove del mas de Sant Ponç. Com reacciona la Mila quan sap que el pastor ha tingut un accident? I quan sap que és mort?
- d) Pel que ha dit la Marieta, quan es va morir el pastor?

14. La Mila i la Marieta continuen caminant fins a les Lloses, el lloc on ha mort el pastor (des de «La Mila recordà», p. 318, fins a «ho deu dir...», p. 320).

- a) La Mila explica a la Marieta la història de l'esquellinc. Se la creu, la història, la Marieta?
- b) De què es penedeix la Mila?
- c) Qui transporta el cadàver del pastor en una civera (un baiard)?
- d) Saben la procedència geogràfica del pastor les persones que envolten el cadàver? De quin lloc havia parlat una vegada el pastor?

15. Davant el cadàver del pastor, la Mila veu les reaccions de les persones presents, com ara la del fill gran i la del fill petit de la Marieta (des de «La Mila aixecà el cap», p. 320, fins al final del capítol, p. 322).

- a) L'Arnau mira fixament la Mila dos cops. Què fa, a més? Què pensa la Mila sobre l'Arnau?
- b) Com es comporta, en canvi, en Baldiret?
- c) Què representava el pastor per a l'Arnau? I per a en Baldiret?
- d) A la Mila, què li recorden els ulls del pastor? Com sabem que per a la Mila la visió de la cara del pastor és com un engany?
- e) Que duguin al pastor a l'hospital, a l'època de la història, és un fet dignificador o més aviat és una humiliació?

16. Hi ha cap persona que pensi que potser el pastor ha estat assassinat? Recordeu què duia sempre sota la faixa? Quina hipòtesi postuleu vosaltres sobre la causa de la mort del pastor?

17. Ara que heu analitzat el capítol 15, expliqueu a què deu fer referència el títol «La relliscada».

2.4.2. Capítol 16 (Sospites)

1. Es pot considerar que el capítol 16 té cinc parts. Busqueu el principi i el final d'aquestes parts:

1a part: estat de la Mila dies després de la mort del pastor, des del principi del capítol (p. 323) fins a

2a part: visita al mas de Sant Ponç, des de fins a

3a part: sospites sobre en Matias, des d'..... fins a

4a part: trobada amb el senyor Rector, des d'..... fins a

5a part: estat de la Mila després de parlar amb el senyor Rector, des de fins al final del capítol (p. 337)

2. La Mila està molt afectada per la mort del pastor, però també molt tranquil·la (des del principi del capítol, p. 323, fins a «la seva ànima apesurada», p. 325).

- a) A l'enterrament, la Mila pot mirar com estan les persones del seu voltant. Com diu el narrador que tenia els ulls la dona?
- b) Per què a l'enterrament la Mila no està al costat d'en Matias?
- c) En Matias s'ha aprimat. Com li queda el barretet que abans del casament li quedava molt bé i que durant la pujada a l'ermita li quedava esquifit? Com ens indica el narrador que en Matias s'ha aprimat?
- d) Què diu una dona sobre la faixa del pastor?
- e) Com interpreteu el que la Mila sent com si vingués d'una veu de dintre: «No, no. [...] És que tot això que feu no té res a veure amb el pastor...» (p. 324)?
- f) Què significa que «en [del pastor] sentia una recança estranya, boirosa, com el dolor somort d'una malaltia naixent, que poc a poc havia d'anar determinant-se i gravitar sempre més amb quelcom de feixuc i aplanador sobre la seva ànima apesurada» (p. 325)?

3. La Mila està molt sola (des de «Per a més tristor», p. 325, fins a «que havia perdut», p. 327).

- a) Per què creieu que a la Mila li sembla que el pastor encara és viu?
- b) Per què la noia té tanta necessitat de parlar amb algú?
- c) La Mila voldria anar al mas de Sant Ponç, però no hi va. Per què? Per què creieu que el senyor Rector no entra a l'ermita a veure la Mila?
- d) Comenteu com és el narrador al fragment següent: des de «va guaitar allà» fins a «Adéu, sortida!» (p. 326).

4. L'endemà, la Mila decideix anar al mas de Sant Ponç (des de «L'endemà», p. 327, fins a «palplantada a la porta», p. 332).

- a) La Mila diu que la Marieta la tracta amb fredor, amb «la mateixa reserva de setmanes enrera» (p. 327). A quina visita es refereix?
- b) Què anuncia el fet que «que la promesa de l'hereu [l'Arnau] ja s'havia comprat la calaixera» (p. 327)?
- c) Tot i que no se sent ben rebuda, la Mila no se'n va, «com si hi esperés quelcom» (p. 328). El narrador diu que «el quelcom va arribar-li» (p. 328). Què era el «quelcom»?
- d) Què insinua la Marieta quan diu «Els homes tenen les seves obligances amagades» (p. 328) i «com les voluntats fan les obligances... si ell n'hagués tingut alguna... mira!» (p. 229-230)?
- e) Què vol dir la Mila quan diu «Mai ho he estat la barjaula del pastor» (p. 330)?
- f) Què insinua després la Marieta que la Mila no pot rebatre (p. 331)?
- g) Creieu que és lògica la reacció de la Mila en sentir el que diu la Marieta d'en Matias (p. 331-332)? Segons vosaltres, com hauria hagut de reaccionar la Mila?

5. Després d'anar-se'n del mas de Sant Ponç, la Mila està molt trasbalsada (des d'«Arribà a l'ermita», p. 332, fins a «el seguí a Murons», p. 333).

- a) Què pensa la Mila que hauria hagut de fer en Matias? Tenint en compte el que ha fet, com és en Matias?
- b) La Mila, després de la visita al mas de Sant Ponç, ja no està gens tranquil·la. Com està? Què arriba a fer, fins i tot?
- c) La Mila pren la decisió de no moure's de l'ermita. Què vol dir que en Matias «tornés a fer de furrier» (p. 332)? (Si no recordeu què significa *furrier* —potser heu buscat el mot a l'activitat 3c de l'anàlisi del capítol 4, al subapartat 2.1.4—, busqueu-lo al *Diccionari català-valencià-balear* en línia, a <http://dcvb.iecat.net>.)
- d) La Mila diu que en Baldiret no va a l'ermita «aquest cop de sa pròpia voluntat» (p. 332). Quin dia el nen havia anat a veure la Mila perquè ell va voler?
- e) Dina abans d'anar a veure el senyor Rector, la Mila, o se n'hi va sense dinar? Quin propòsit trenca anant a visitar el senyor Rector? Segons la vostra opinió, hauria d'anar a veure el senyor Rector amb tanta celeritat o hi hauria d'anar quan li vagués?

6. A la trobada amb el senyor Rector la Mila descobreix coses que no sabia, però en té un record borrós (des d'«El senyor rector», p. 333, fins a «un confessor...», p. 335).

- a) Comenteu com és el narrador en aquest fragment:
¿Què havia passat d'aquella hora en avall? ¿Com havia anat aquella conversa amb el senyor Rector que tan bella empremta havia de deixar? No hauria pogut dir-ho. (p. 333)
- b) Resumiu el que insinua, afirma o demana el senyor Rector a la Mila.
- c) Manté una actitud submissa davant el senyor Rector, la Mila, o una actitud altiva?
- d) D'on suggereix la Mila que han sortit els diners d'en Matias? D'on es pensa tothom que han sortit? Què creieu que en pensa, la Mila, de l'origen dels diners d'en Matias?
- e) El senyor Rector diu que el pastor duia tots els estalvis «sota la faixa de llana, en un cinter doble» (p. 333). Com creieu que és aquesta faixa del pastor? (Digueu quin tipus de faixa és i si n'heu vista mai cap de semblant.)

7. L'estat de la Mila quan surt de la rectoria és molt diferent de l'estat després de la mort del pastor (des de «La Mila havia sortit», p. 336, fins al final del capítol, p. 337).

- a) Com està ara la Mila? Està igual que després de la mort del pastor?
- b) En Matias puja més que abans a l'ermita. Per què suposa la Mila que és? A ella li agrada que el seu home pugi més a casa?
- c) Quins sentiments provoca en Matias a la Mila?
- d) La Mila no suporta ni el més petit contacte físic amb en Matias. Què fa la Mila per evitar aquest contacte al llit?
- e) El narrador diu que la Mila «es desmillorà com temps enrera» (p. 337). A quina època es refereix el narrador? Creieu que la dona està igual que aleshores?
- f) El narrador diu que, a la Mila, «els grans ulls verds semblaren créixer-li extraordinàriament com si, mateix que al senyor de Llisqueus, volguessin prendre-li tota la cara» (p. 337). Qui era el senyor de Llisqueus?

8. Ara que heu analitzat el capítol 16, expliqueu a què deu fer referència el títol «Sospites».

2.4.3. Capítol 17 (*La nit aquella*)

1. El capítol 17 té dues parts clarament diferenciades.
 - a) Quin és el final de la primera part?
 - b) Com podríeu titular aquestes dues parts?
2. Al primer paràgraf (p. 338), el narrador explica que la Mila baixa a Murons la tarda del primer dia de la festa petita a veure la ballada de sardanes.
 - a) Quin propòsit ha tornat a trencar la Mila? Per què creieu que no compleix aquell propòsit?
 - b) Què és la festa petita d'un poble?
3. Al segon i al tercer paràgrafs (p. 338-339), el narrador explica les sensacions de la Mila mirant la ballada.
 - a) Quin sentit afecta una de les sensacions més desagradables? (Busqueu al diccionari, si cal, la paraula *albelló*.)
 - b) Quines altres sensacions desagradables sent la Mila?
4. Què demostra l'escena del quart paràgraf (des d'«A l'embocar» fins a «França avall», p. 339)?
5. Després, segueix un diàleg entre la Mila i en Matias, que buscava la seva dona i l'ha trobada quan ella ja se n'anava del poble (des d'«En Matias», p. 339, fins a «Ja trucaré!», p. 340).
 - a) Com és la relació entre la Mila i en Matias?
 - b) Quins sentiments provoca la Mila a en Matias? I en Matias a la Mila?
6. Per què creieu que la Mila, després d'acomiar-se d'en Matias, torna a pensar en el músic que li tirava floretes (p. 340)?
7. Quan arriba a casa, mentre fa feina, la Mila sent un grill que canta. I, segons el narrador, «sense saber per quina oculta relació» (p. 340), de cop té ganes de menjar cargols i, fins i tot, li ve salivera.
 - a) Recordeu què es podia considerar que simbolitzaven els cargols de la cargolada? (Si no ho recordeu, busqueu l'activitat 9d de l'anàlisi del capítol 5, al subapartat 2.1.5.) Quina relació pot tenir la cargolada amb el que passa ara?
 - b) Aquella cargolada va tenir dues parts. Qui hi havia al principi? Qui s'hi va afegir a la meitat?
 - c) Busqueu per què canten els grills i mireu de trobar quina relació hi pot haver entre el cant d'un grill i una caragolada. Busqueu també si canten els grills mascles o els grills femelles.
 - d) En quins mesos de l'any solen cantar els grills? Creieu que la Mila sent realment el cant d'un grill o bé és un element sobrenatural com ara el dring de l'esquellinc? En qualsevol cas, què pot presagiar el cant d'un grill?
8. Expliqueu com el narrador manté els lectors en tensió, i com la dosifica, des d'«A l'acte féu un ai» fins a «en la taula» (p. 341).
9. El narrador no diu qui és l'home que irromp a ca la Mila, però els lectors saben que és l'Ànima, i des del principi (des de «—No tingueu por...», p. 341, fins a «de la fera...», p. 343).

- a) Copieu fragments que facin referència a l'Ànima i subratlleu les paraules que més clarament remetien a un animal i no a una persona.
 - b) A quin dia es refereix el narrador quan diu «els ulls invisibles li guspirejaven sota les bardisses, com el dia aquell en què despertaren a n'ella en les feixes dels ametllers» (p. 342)?
 - c) Per què l'Ànima ofereix monedes a la Mila? D'on les deu haver tretes, aquestes monedes?
 - d) En quin estat es troba l'Ànima?
- 10.** Quan veu les intencions de l'Ànima, la Mila queda paralizada de por. Poc després s'escapa. Però cau i l'Ànima l'atrapa, perquè, segons diu el narrador, «de cop [...] quelcom s'entrevessà a son pas» (p. 343). Per què els lectors en aquest moment no sabem exactament què fa caure la Mila?
- 11.** Quan l'Ànima viola la Mila, com està ella, conscient o inconscient? Copieu el fragment en què queda clar l'estat de la dona.
- 12.** Com s'han tractat, durant tota l'escena, la Mila i l'Ànima (de tu, de vostè o de vós)? Igual que sempre o de manera diferent?
- 13.** A quin espai de l'ermita té lloc la violació? Creieu que és significativa aquesta circumstància? Per què? On passava l'acció del somni de la Mila el primer dia que va dormir a l'ermita? On es van conèixer la Mila i l'Ànima?
- 14.** Per què el narrador no ens diu l'estona exacta en què la Mila encara ha estat inconscient des que l'Ànima l'ha violada?
- 15.** Al primer paràgraf de la segona part del capítol (des de «Després de molta estona», p. 343, fins a «a sos peus», p. 344), el narrador ens explica què fa la Mila quan torna en si.
- a) Ara la Mila torna a sentir el ric-ric del grill. Se sentia aquest cant durant la violació? Què pot representar per a la Mila sentir alguna cosa d'abans de l'atac de l'Ànima?
 - b) En general tota l'escena es desenvolupa a les fosques o gairebé a les fosques. Quin color, a part del negre, hi apareix?
 - c) Per l'època de l'any i per l'hora, les portes i les finestres de la casa de la Mila haurien de ser obertes o bé tancades? Per què una porta oberta fa feredat?
- 16.** Al paràgraf següent (des d'«Entrà a la cuina» fins a «quelcom de burleta», p. 344), el narrador ens explica que la Mila entra a la cuina.
- a) Què havia passat a la cuina una estona abans? Per què creieu que la Mila busca senyals del que hi ha passat abans?
 - b) La Mila té sang a les mans i al coll. Per tant, a quina part del cos es devia fer mal abans de ser violada?
 - c) Quin soroll sent ara? A quin s'assembla?
- 17.** Al paràgraf següent (des d'«Entrà a la cambra», p. 344, fins a «tremolor lumínica», p. 345), el narrador ens explica, entre d'altres coses, que la Mila no pot suportar estar-se dins la casa.
- a) Què veu la Mila quan s'emmiralla? Quina ferida té? Quan se l'ha feta?
 - b) Quan plora?
 - c) A qui li recorda, a la Mila, la cara del rellotge de sol?

- d) Quines úniques peces de roba es canvia? Per què?
- e) Com és la nit? Fa fred?
- f) Què diu el narrador que sembla que fa el cel quan la Mila surt de la casa?
- g) El narrador també explica com està el cel: «Estava meravellosament estrellat i els estels tenien una lluïssor tan extraordinària, que tot l'espai s'hauria dit que tremolava d'una inefable tremolor lumínica» (p. 345). En quines altres dues ocasions, sempre propiciat pel pastor, a la novel·la havia aparegut un espai il·luminat d'una manera semblant?

18. Als quatre paràgrafs següents (des de «La Mila», p. 345, fins a «de les seves ànimes», p. 347), el narrador explica com la Mila ha perdut totalment la por i s'adona que ha arribat a un estadi superior de consciència.

- a) Per què ha perdut totalment la por?
- b) En quina postura es posa?
- c) La Mila va encadenant pensaments: del silenci al grill, del grill al valor d'una vida... Creieu, com han dit alguns estudiosos, que la reflexió sobre el valor de la vida d'un grill pot fer-la perquè pensa en un possible embaràs a causa de la violació?
- d) Copieu el fragment en què es veu molt clar que la Mila té consciència d'haver assolit un estadi de pensament superior.
- e) Després de recordar els consells i les profecies del pastor sobre l'Ànima, la Mila veu clar per què el pastor no va voler tenir relacions sexuals amb ella. Digueu les hipòtesis que havia pensat en altres ocasions i la raó que veu clara ara.

19. Als quatre paràgrafs següents (des d'«Un llarg xiulet», p. 347, fins a «no tenir ribes...», p. 348), el narrador continua explicant els pensaments de la Mila, els quals havia interromput un soroll.

- a) Quin soroll ha interromput els pensaments de la Mila?
- b) Busqueu al diccionari la primera accepció de la paraula *éter* i expliqueu, com a través d'una comparació, la Mila se sent totalment identificada amb la natura, amb el cosmos sencer.
- c) Després d'una personificació de la nit, el narrador diu que la Mila sent dos dolors, un dels quals és el «botó de foc que li cremava les entranyes» (p. 348). Què és un botó de foc (ho trobareu en un diccionari a *botó*)? De què deu ser una metàfora el botó de foc?
- d) La foscor i la claror de la lluna provoquen una visió diferent de l'entorn (p. 348). Subratlleu paraules i fragments que remetin a una visió diferent de la que es tindria de dia i encercleu els que es refereixin a colors.

La lluna havia sortit i a poc a poc es defumava, acolorint-se malencòlicament d'un blau-verd temperat d'aigües marines. D'aquell to general ressortien, sense trencar-lo ni desfocar-se, les coses més remarcables. Allà prop les basses d'aigua plujana, encantades, com maragdes colossals; els dos xiprers que a l'entrada de les feixes, més llargs i esparracats que mai, s'abraçaven silenciosament en l'altura, com dos gegants vells que es despedissin per a l'eternitat; el Roquís Gros, d'un blau seguit i intens, destacat vagament sobre el cel mercès a una fosforescència esblaimada, a una incerta resplendor poètica que semblava traspuar de tot ell (misteriosa gloriola, potser, de ses llegendes enterrades); el mur blanc de la cuina de l'ermita, pintat ara de pàl·lid blau elèctric per la lluna i donant una claríssima nota freda, i... quasi bé res més, puix pinedes, corregades, pendissos, llunya-nies, tot s'enfonsava i es dissolia en la gran mar aturada i silenciosa que semblava no tenir ribes... (p. 348)

- e) El narrador diu que «tot s'enfonsava i es dissolia en la gran mar aturada i silenciosa que semblava no tenir ribes...» (p. 348). Per què es compara el paisatge amb el mar?
- 20.** El pas d'un ocell nocturn torba ara els pensaments de la Mila —la interrupció anterior també havia estat causada per un ocell— i, seguidament, pensa en el pastor (des de «Passà un gros aucellàs», p. 349, fins a «una altra ermitana...», p. 350).
- La Mila pensa que el pastor era molt savi. Quina capacitat del pastor reconeix la Mila, sobretot?
 - El pas de l'ocell i la caiguda d'un meteor gairebé alhora fan que la Mila pensi en el pastor. I veu claríssim què va passar a l'«accident» que el va portar a la tomba. A quina conclusió arriba la Mila sobre la mort del pastor?
 - L'«estrella volant» (p. 349) que veu la Mila deu ser un meteor de les Gemínides. Busqueu entre quins dies es poden veure cada any aquests meteors.
- 21.** La Mila recorda què va desitjar la primera vegada que va anar al Bram (al paràgraf que comença amb «La dona» i que acaba amb «comes ajustades...», p. 350).
- Quan sent de nou el botó de foc a les entranyes, de cop la Mila recorda el prec del Bram. Quin era «el gran prec» que la Mila va fer al Bram?
 - La Mila, doncs, pensa que podria quedar embarassada a conseqüència de la violació. Copieu el fragment corresponent i subratlleu-hi una referència ben explícita que remet a un embaràs.
 - Copieu tots els mots del paràgraf que pertanyin al camp semàntic de la por.
 - A l'entrada «Mila», escrita per Olívia Gassol i Bellet, del *Diccionari de la literatura catalana* (dirigit per Àlex Broch), s'afirma que la Mila està embarassada després de la violació. Creieu que el narrador indica que segur que la Mila està embarassada?
- 22.** Al paràgraf esmentat, la Mila recorda el somni de la primera nit a l'ermita, que amb el que ha passat ara pot considerar-se premonitori. Torneu a llegir aquell fragment (p. 92) i relacioneu accions del somni amb la violació que la dona pateix mesos després.
- 23.** Un soroll que s'ha sentit intermitentment durant el vespre i la nit, el cant del grill, trenca de nou els pensaments de la Mila (des de «*Ric ric ric...!*» fins a «a totes les ocurrences...», p. 351).
- La Mila torna a sentir el grill i torna a pensar en el valor de qualsevol vida, per petita que sigui. Es podria relacionar aquest pensament amb la possibilitat que la dona estigués embarassada?
 - Quin dos mons barreja la Mila?
- 24.** Mentre la Mila compenetra el món real (el dels vius) i el de les llegendes (el dels morts), veu i sent coses d'aquest darrer món (des d'«l tot remembrant», p. 351, fins al final del capítol, p. 352).
- D'on prové tot el que percep la Mila?
 - Segons el narrador, la Mila és escèptica sobre aspectes paranormals, sobrenaturals... o bé hi creu fermament?
 - Què pensa la Mila sobre el dring de l'esquellinc?
 - Ara que ja gairebé heu arribat al final de *Solitud*, comenteu si aquests paràgrafs finals del capítol 17 haurien pogut ser iguals sense la inserció de les llegendes del pastor dins la novel·la. Justifiqueu la resposta.

25. Als dos últims paràgrafs del capítol, el paisatge es torna a comparar amb el mar, com ja s'havia fet abans (a la pàgina 248).

- a) Però, ara, amb què es barreja aquest mar?
- b) Comenteu l'últim paràgraf del capítol, en què sentiments i pensaments es barregen amb el paisatge en la penombra. No us oblideu de fer referència a les imatges retòriques.

26. El capítol 17, a quantes hores de la història que s'explica creieu que correspon? (Penseu a quina hora la Mila devia baixar a Murons, quina hora marca el rellotge quan entra a la cuina després de la violació i quanta estona de la nit passa a fora.)

27. Ara que heu analitzat el capítol 17, expliqueu a què deu fer referència el títol «La nit aquella».

2.4.4. Capítol 18 (*La davallada*)

1. El capítol 18 és molt més curt que la resta.

- a) Compareu l'extensió (en nombre de pàgines, per exemple) que té respecte de qualsevol altre capítol, el que vulgueu.
- b) Per què us sembla que l'autora va decidir que l'últim capítol fos tan curt o per què, per exemple, no va incloure el contingut del capítol 18 dins el capítol 17?

2. On passa la nit la Mila? Com està?

3. Té fred la Mila? «Qui» l'abriga? Per què no entra a l'ermita?

4. Creieu que a en Matias li agrada molt jugar però no presenta addicció o bé creieu que és ludòpata? Justifiqueu la resposta.

5. A qui diu el narrador que s'assembla la cara d'en Matias? Per què creieu que l'home té la cara tan diferent d'abans?

6. A què diu el narrador que s'assembla la mirada de la Mila quan és tranquil·la? (Llegiu el paràgraf que comença amb «I a seguit», p. 354, i el que comença amb «Mes, en aquell punt», p. 355.) Per què creieu que el narrador fa aquesta comparació?

7. Tot i que pràcticament no es relaciona amb la Mila, per què creieu que en Matias es mostra tan aterrit quan ella li diu que se'n va?

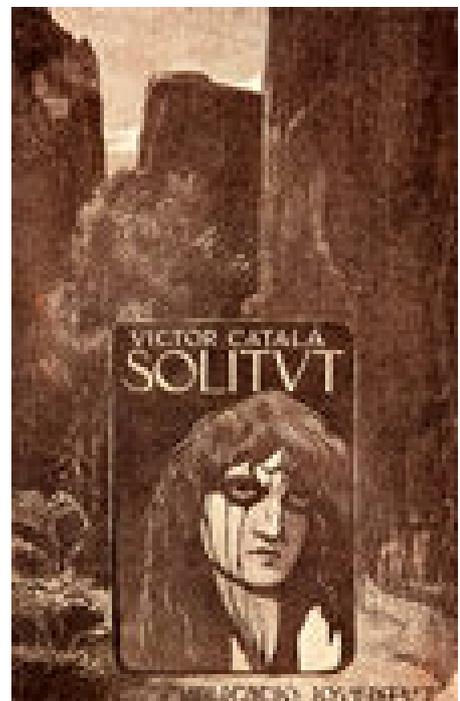
8. Comenteu aquests dos paràgrafs que són, respectivament, l'últim del primer capítol i l'últim de la novel·la:

—*Quina solitud!* —murmurà, aterrada, i sentint el cor que li devenia, d'improvís, tant o més obac que aquelles pregoneses. (p. 78)

Les filtracions de la solitud havien cristal·litzat amargament en son destí. (p. 355)

9. *Solitud* té una estructura circular: acaba com comença. Però, quines dues diferències bàsiques per a la Mila hi ha entre la pujada del primer dia i la baixada de l'últim dia?

10. On creieu que va la Mila? És una decisió fàcil la que pren? Argumenteu la vostra resposta. (Sobretot intenteu respondre les preguntes tenint en compte que la història de *Solitud* passa a principi del segle XX i pensant en la situació de la Mila: és una dona casada, sense família, que podria haver quedat embarassada per la violació...)



3. ANÀLISI DE *SOLITUD*

3.1. LA HISTÒRIA

1. Tot seguit reproduïm, una mica adaptat, un resum de la història de *Solitud* d'Helena Alvarado (a «*Solitud*», de Víctor Català, p. 17-18), del qual hem extret uns quants sintagmes. Escriu els sintagmes següents al lloc corresponent:

a la possibilitat de l'amor sexual amb l'Arnau / amb la brutal violació de la Mila per part de l'Ànima / amb la davallada econòmica que suposa la festa de Sant Ponç / amb la mort del pastor / amb la pujada al Cimalt / amb la voluptuositat de la neteja / amb qui expandirà les seves ànsies de maternitat / de la venda de la casa dels familiars / la decisió de deixar l'ermita i el marit / la Mila coneix el pastor / per la mirada aclaparadora del sant patró (sant Ponç) / sense que a ella li agradi aquest ofici / un home de caràcter feble i mandrós / una dona òrfena

La novel·la narra la història de la Mila,
..... que fou recollida per uns oncles i que es casa, per poder tenir companyia, amb en Matias,
..... i mancat d'apetències sexuals.

Després
....., segueix a contrarcor el seu marit, a qui ha estat concedida la feina d'ermità de muntanya,
..... Un cop a l'ermita,
....., un home bondadós i savi que té cura de les ovelles des de la primavera fins a la tardor i que, ben aviat, es convertirà en guia i protector seu i en la seva vertadera companyia i afecte, juntament amb en Baldiret, el petit rabadà del pastor provinent de la veïna masia de Sant Ponç,
.....

L'adaptació al nou espai presidit
..... resulta molt feixuga a la Mila, la qual intenta suplir la buidor produïda per la nul·litat d'en Matias
..... per imposar un nou ordre personal al seu entorn.

La frustració afectiva i sexual amb en Matias en un moment de ple esclat de desig i de vida, juntament
....., i la renúncia
..... (l'hereu de la masia veïna), perquè prefereix la companyia amorosa del pastor, provoquen en la Mila un estat malaltís i depressiu. Coneixedor d'aquest estat, el pastor intenta desensopir la dona amb les seves llegendes i
..... Aquesta, però, serà clau perquè la Mila conegui els vertaders sentiments envers el pastor, però també el desencís per no sentir-se corresposta segons els seus desigs.

L'amistat d'en Matias amb l'Ànima, un caçador furtiu malèvol i temut pel pastor, provoca encara més el distanciament entre el marit i la dona i n'accentua la frustració i la soledat, que esdevindrà ja total provocada per l'Ànima. L'aïllament és encara més gran davant el rebuig de la gent de la masia de Sant Ponç arran de la calúmnia de l'Ànima, i la tragèdia s'acaba de reblar
..... a l'ermita, la qual cosa catalitzarà, en primer lloc, la presa de consciència de la dona pel que fa a ella mateixa i tot el que l'envolta i, en segon lloc, ...
..... per assumir un nou destí sola, ara sense por i per voluntat pròpia.

2. Totes les accions de *Solitud* tenen lloc de dia (com a molt tard, al vespre). El narrador només explica com passa la Mila quatre nits concretes, a més de dir què ocorre a les nits quan en Matias ja és un addicte al joc (p. 337): la primera nit a l'ermita (p. 92), la nit abans de pujar al Cimalt (p. 254), la de la mort del pastor (p. 314) i la de després de la violació (p. 345-355). Digueu per què el que s'explica en aquestes quatre nits és fonamental en l'argument de *Solitud*.

3. De pel·lícules basades en *Solitud* se n'han fet dues. De la primera —*Adversidad* (1944), de Miquel Iglesias—, no en queda cap còpia.

a) Ompliu la fitxa de la segona pel·lícula basada en la novel·la *Solitud*.

Títol:
Direcció:
Producció:
Any d'estrena:
Durada:
Guió:
Fotografia:
Música:
Direcció artística:
Muntatge:
Intèrprets principals (i personatges):
.....

b) Busqueu sis biblioteques, tres d'universitàries i tres de no universitàries, en què podeu demanar en préstec la pel·lícula *Solitud*.

4. Visioneu la pel·lícula *Solitud*, de Romà Guardiet. Després, en grup de tres o quatre estudiants, responeu les preguntes següents:

a) Creieu que els personatges principals de la pel·lícula són tal com els descriu Víctor Català?

b) Què us han semblat els paisatges, els decorats, l'ambientació, etc.?

c) Expliqueu quines diferències principals heu trobat entre la novel·la i la pel·lícula.

5. Rosa Delor Muns ha suggerit la possibilitat que la pel·lícula *Stromboli, terra di Dio* (1950), de Roberto Rossellini, estigui inspirada en la novel·la *Solitud*, bé directament o bé a través de la pel·lícula *Adversidad*, de Miquel Iglesias. Si podeu visionar la pel·lícula de Rossellini —com la pel·lícula *Solitud*, la podeu trobar en moltes biblioteques—, busqueu semblances entre l'argument de *Solitud* i el d'*Stromboli*.

3.2. L'ESTRUCTURA

1. Es podrien proposar diverses agrupacions dels divuit capítols de *Solitud*.

a) Justifiqueu, com a mínim, tres d'aquestes sis estructures que us proposem:

1a	2a	3a	4a	5a	6a
1) Cap. 1-10	1) Cap. 1-10	1) Cap. 1-8	1) Cap. 1-6	1) Cap. 1-6	1) Cap. 1-3
2) Cap. 11-18	2) Cap. 11	2) Cap. 9-10	2) Cap. 7-14	2) Cap. 7-10	2) Cap. 4-6
	3) Cap. 12-18	3) Cap. 11-18	3) Cap. 15-18	3) Cap. 11-14	3) Cap. 7-9
				4) Cap. 15-18	4) Cap. 10-12
					5) Cap. 13-15
					6) Cap. 16-18

b) Quatre de les propostes anteriors acaben una part amb el capítol 10, que sembla el final de la primera meitat de la novel·la. Quin fet especial hi ha al penúltim capítol de les dues grans parts de la novel·la (capítols 9 i 17)?

2. De vegades s'ha dit que tota la novel·la té una estructura de «pujades i baixades» segons l'estat d'ànim de la Mila. Reflectiu aquest esquema al gràfic següent:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

3. Es pot considerar que *Solitud* té una estructura circular.

a) Què vol dir que una novel·la té una estructura circular? Per què podem considerar que es compleix en el cas de *Solitud*?

b) El títol del primer capítol és «La pujada» i el títol de l'últim és «La davallada». Per tant, tota la novel·la es pot considerar com un itinerari de l'experiència de la Mila fins a arribar a l'autoconeixement. Quin creieu que seria el punt màxim d'ascensió, tant físic com figurat, a partir del qual la Mila ja «baixa»?

c) El segon capítol i el penúltim mantenen una mena de diàleg intraliterari. Què comparteixen?

3.3. EL TEMPS DE LA HISTÒRIA

1. Diu alguna vegada el narrador en quin any concret passa la història de *Solitud*? En quin temps històric la situaríeu, a partir del que s'hi explica i dels elements que hi apareixen?

2. El discurs temporal és lineal: a mesura que avança el temps de la història avança també el text.

a) Els aspectes passats de la vida de la Mila i del pastor, com els sabem, per un *flashback* del narrador o perquè els personatges mateixos els expliquen en un diàleg?

b) De vegades, el discurs lineal és interromput per unes narracions que expliquen històries antigues o intemporals. Quines?

3. La història de *Solitud* transcorre des de la primavera a la tardor d'un any. Com que al capítol 8 el narrador ens dóna una referència temporal molt clara, podem repassar el temps de la història des del principi de la novel·la.

Cap.	Referències temporals
1 i 2	<ul style="list-style-type: none"> • 9 d'abril i nit del dia 10: Dia en què la Mila i en Matias pugen a l'ermita («la impressió i la sorpresa d'un mes enrera», p. 178) i primera nit a l'ermita
.....	<ul style="list-style-type: none"> •: El primer dia sencer a l'ermita
.....	<ul style="list-style-type: none"> • De l'11 al 21 d'abril: <i>Neteja</i> («La Mila passà deu o dotze dies en plena ubriaguesa de dona: netejava», p. 111)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • Del 22 al 30 d'abril: <i>Sumant dies</i> (la Mila va al mas de Sant Ponç més d'un cop —«molts cops, anant o tornant de Murons, no sabia estar-se de ficar el cap al mas», p. 136—, la cargolada...) i «A les vetlles» (p. 151)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • De l'1 al 8 de maig: «Els primers dies de maig foren una meravella», p. 167 (1 de maig: «Un dia el pastor», p. 168;: «Un altre dia, un diumenge, l'Arnau», p. 168; 7 de maig: «Encara un altre dia», p. 168)
.....	<ul style="list-style-type: none"> •: Dos dies abans de la festa de les roses (p. 177-178) • 10 de maig: dia abans de la festa de les roses que s'esmenta més endavant («teniu present lo que vos deia abans-d'ahir», p. 206) • (dia de sant Ponç): El dia de la festa de les roses «al bat del sol esplendorós de maig», p. 196 (p. 178-203)
.....	<ul style="list-style-type: none"> •: L'endemà de la festa de les roses (p. 204-217)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • Del 13 de maig fins a final d'agost: «L'estiu hauria passat lànguid» (p. 218) • 25 d'agost al 26 d'octubre: «una [colla] que vegé aparèixer [...] per les darreries d'agost» (p. 219), «amb la baixada de l'estiu» (p. 222), «Pel setembre» (p. 222), «a la fi aquests [els qui anaven a l'ermita pel setembre] també mancaren [...] la Mila vegé venir l'hivern» (p. 223), i renya i atabala molt en Matias (p. 223-224), «als pocs dies [...] fins que una vetlla» (p. 224), «I ni aquell dia ni en tots els d'aquella quinzena [...] de la quinzena següent en avall» (p. 226) •: «Finava l'octubre» (p. 228) • Del 27 d'octubre al 2 de novembre: «Es desmillorà de pressa» (p. 231) •: la Mila comença a acompanyar el pastor («l'endemà es deixà dur», p. 232)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • Del 4 al 7 de novembre: «La tardor regnava [...] [La Mila] Havia anat refent-se de mica en mica» (p. 233)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • 8 de novembre (narrador focalitzat en el pastor; s'expliquen fets de dies abans): el pastor se n'hauria d'anar («Tenia a sobre l'època de pluges», p. 251), havia parlat amb la Marieta... (p. 251-252); «Avui sem a dissabte [...] I ¿si hi [al Cimalt] anéssim dilluns?» (p. 252-253) • 9 de novembre: «El diumenge plovisquejà» (p. 253) •: La Mila i el pastor pugen al Cimalt; «Pel gener vinent, si em toqui pas abans el cop de creu, ne fai seixanta-quatre» (p. 299)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • 11 de novembre: «La Mila tornava a tenir els peus a terra» (p. 303) • 11 de novembre: el pastor se'n va a tancar el ramat («a l'hivern, quan tanqui a casa seua [d'en Baldiret]», p. 106) •: «A l'endemà d'haver-se'n anat per tota la hivernada el pastor i el vailet [...] la Mila se n'anà a Murons a cercar alguns queviures. De passada, entrà al mas de Sant Ponç, on no havia estat feia setmanes» (p. 303) • Del 13 al 15 de novembre: «en els vinents dies baixà al mas dues o tres vegades més» (p. 305) • Qualsevol dia, segurament entre el 13 i el 15 de novembre: «Un dia que el pastor entrà a l'ermita» (p. 306) •: «El primer diumenge després d'haver-se'n anat de l'ermita» rep una visita d'en Baldiret (p. 307) • Del 17 al 25 de novembre: «I després d'aquelles dues visites passà un dia ben sola, i un altre, i un altre...» (p. 306) • («Feia cosa d'una quinzena que així vivia», p. 309): tempesta i mort del pastor (p. 309-314); «els ametllers amb un solatge de poncelles naixents» (p. 315) •: l'endemà de la tempesta i trobada del cadàver del pastor (p. 314-322) •: enterrament del pastor («Fins l'endemà de la desgràcia [el de la trobada del cos del pastor], el dia de l'enterrament, mentre amb tots els demés», p. 323)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • Del 29 de novembre al 4 de desembre: «Com més jorns passaven de la mort del pastor» (p. 323) •: «Una setmana després [de la mort del pastor]» (p. 324) la Mila decideix anar al mas de Sant Ponç («no havia estat a dins d'abans de la desgràcia», p. 326), però veu el senyor Rector (p. 326-327) •: «L'endemà se'n baixà a Sant Ponç», i va sentir «la mateixa reserva de setmanes enrera» (p. 327) •: «dos dies més tard», p. 332, en Baldiret diu a la Mila que vagi a veure el senyor Rector (p. 332-333) i se n'hi va de seguida • A partir del 7 de desembre: «De nou es desmillorà com temps enrera» (p. 337)
.....	<ul style="list-style-type: none"> • (el primer dia de la festa petita de Murons) i 14 de desembre: la Mila és violada; última nit de la Mila a la muntanya; al matí, se'n va de la muntanya

- d) A quants dies de la història correspon cada capítol o cada grup de capítols? I a quantes pàgines del llibre?

Capítols	Nombre de dies de la història	Des de quin dia fins a quin altre dia	Pàgines del llibre
Capítols 1-10	Del 9 d'abril al 12 de maig
Capítol 11	Del 13 de maig al 3 de novembre
Capítols 12-18	Del 4 de novembre al 14 de desembre

- e) Expliqueu breument la relació entre temps de la història i temps del relat a *Solitud*. A quines parts de la novel·la hi ha més escenes (en les quals el temps de la història i el temps del relat és similar)? A quina part hi ha, percentualment, més sinopsis?

3.4. ELS PERSONATGES

3.4.1. La muntanya

1. La muntanya és, juntament amb la Mila, la gran protagonista de *Solitud*. De vegades, les dues protagonistes (la muntanya i la Mila) s'identifiquen.

- Copieu, de les pàgines 72, 77 i 257, fragments de descripció en què es comparin les muntanyes o parts de les muntanyes amb el cos d'una dona.
- En quins fragments de les pàgines 167-168, 233 i 278 es personifica la muntanya i s'identifica amb la Mila?
- Digueu què significa l'afirmació següent: *A Solitud trobem sovint el recurs de la fal·làcia patètica*.

2. L'ermita de Sant Ponç correspon, en gran part, a l'ermita real de Santa Caterina de Torroella de Montgrí i, per tant, podem considerar que la història de *Solitud* passa al massís del Montgrí.

- Busqueu en una enciclopèdia informació sobre aquest massís.
- Escriviu el nom de cada component del massís del Montgrí a la fotografia següent: la muntanya d'Uillà, el Montgrí, el Mont Pla o Montplà, les Dunes, la Torre Moratxa, la Roca Maura i, dins el mar, l'arxipèlag de les illes Medes.



(Fotografia extreta de la revista *Emporion Periòdic Digital*, núm. 0)

- Una de les muntanyes anteriors també s'anomena *muntanya de Santa Caterina* popularment, perquè és on hi ha l'ermita de Santa Caterina. Quina és? A una altra muntanya moltes persones s'hi refereixen com la *Muntanya Gran*? Quina és?
- Tradicionalment s'ha considerat que el massís del Montgrí pròpiament dit (sense les illes Medes) sembla o bé un bisbe mort o adormit o bé una dona estirada. Hi

ha estudiosos de *Solitud* que també han afirmat que pot recordar la forma d'una dona embarassada. Mireu la fotografia i digueu què us recorda a vosaltres el massís del Montgrí.

3. Víctor Català, en una entrevista que li va fer Tomàs Garcés, va confirmar a quina ermita real corresponia l'ermita de Sant Ponç i, consegüentment, a quina muntanya real es desenvolupa la història de *Solitud*:

[...] vaig fer entrar en la narració el paisatge. Quin? Tothom ha reconegut en la muntanya on es desenrotlla l'acció de «*Solitud*» la muntanya de Santa Caterina, que es dreça, pàl·lida, entre L'Escala i Torroella. S'hi acosten. No és ben bé la mateixa, vaig procurar desfigurar-la una mica, però així i tot vaig servir-me de molts dels seus elements. (Víctor Català: *Obres completes*, p. 1750)

- a) Què us sembla que vol dir l'autora de *Solitud* quan diu «vaig fer entrar en la narració el paisatge»?
- b) Hi ha persones que es pensen que la història de *Solitud* passa al Pirineu. Com ho saben, els lectors, que la història no pot pas passar al Pirineu?

4. Aparelleu alguns topònims de *Solitud* amb els seus referents reals. Us oferim, barrejats, els topònims que heu d'aparellar: *l'ermita de Santa Caterina, Bellcaire d'Empordà, Murons, el Ter, la cova del Bram, el cau del Duc, l'ermita de Sant Ponç, el Nil, Ridorta i Torroella de Montgrí.*

Topònims reals	Topònims de <i>Solitud</i>
.....
.....
.....
.....
.....

5. Si en teniu ocasió, organitzeu una sortida a l'ermita de Santa Caterina. Podeu anar-hi des de Torroella de Montgrí o des de Bellcaire d'Empordà. Abans, prepareu els textos més significatius de la descripció de l'ermita, del paisatge (la cova corresponent al Bram, per exemple) i, després, *in situ*, comproveu si les descripcions de la novel·la es corresponen amb els referents reals. Tingueu en compte que, si hi voleu anar un dia de cada dia, primer heu de preguntar si us poden obrir l'ermita, perquè només sol ser oberta els festius. Aquests webs us poden ser molt útils: <http://www.ermitedesantacaterina.org> i <http://www.dexcursio.net>.

3.4.2. La Mila

1. Tot i que la Mila és la protagonista de *Solitud*, en cap passatge de la novel·la n'hi ha una descripció física (tret que es diu molts cops que té els ulls verds). Però els lectors poden imaginar-se com és la noia a partir de les reaccions dels altres, del que diu ella mateixa... Expliqueu, en unes set o vuit línies, com us imagineu la Mila físicament, quants anys deu tenir... Digueu també com heu arribat a les vostres conclusions.

2. Sí que sabem, en canvi, com va ser la vida de la Mila abans d'arribar a l'ermita. Rellegiu, si cal, les pàgines 236-240 i resumiu com va ser la seva vida abans de casar-se. Digueu també si algun aspecte de la seva situació personal degué influir per a acceptar la proposta de matrimoni d'en Matias.

3. Com va vestida la Mila? (Penseu en les referències que apareixen en alguns episodis: la pujada a l'ermita, la neteja, el son que trenca l'Ànima, la festa de Sant Ponç, la nit després de la violació...)

4. La Mila es troba entre cinc homes.

a) Digueu quins són aquests cinc homes tenint en compte la relació que hi manté la protagonista femenina:

-: El marit.
-: Un amor impossible que seria l'amant ideal.
-: El guia, com un pare.
-: Un nen, com un fill.
-: El violador, el desencadenant de la tragèdia.

b) Digueu quin tipus de sexualitat experimenten els cinc homes:

-: Com que és un nen, no té impulsos sexuals d'un adult.
-: No té desig sexual, és com un animal sense zel.
-: Té impulsos sexuals propis d'un animal en zel.
-: Presenta un desig sexual propi de les persones, que podem decidir quan i amb qui volem tenir relacions sexuals consentides.
-: Actualment ha decidit no mantenir relacions sexuals, una opció també pròpia de les persones.

5. Hi ha un aspecte sobre la Mila que ha estat molt debatut: si la Mila és verge o no abans de la violació de l'Ànima. Llegiu els fragments següents i, en grup, comenteu la vostra opinió sobre aquest aspecte (si la Mila i en Matias no han tingut mai relacions sexuals, si n'havien tingudes abans d'arribar a l'ermita...). Argumenteu la vostra opinió, tant a partir d'aquestes citacions com de la impressió que teníeu mentre llegíeu la novel·la:

1

Aquell matí, a l'arribar a casa, la Mila havia cercat pertot a n'en Matias [...] li estirà les orelles barroerament:

—Que no ho saps, gandul, més que gandul? Te duc una bona nova... Tindrem un nen...!

En Matias donà una volta sobre la terra i se la quedà mirant. La Mila, sobtada, s'enrojolà fins al blanc dels ulls i, posant una mà sobre l'espatlla del seu home, li recontà, tota seriosa, la conversa amb la Marieta de Sant Ponç.

—Ah...! Déu sap el que em pensava...! —i en Matias allargassà una cama que tenia arronsada, i aclucà els ulls. (p. 137)

2

Els primers dies de maig foren una meravella; tota la muntanya [...] semblava retornar a sa juvenesa de muntanya, amb totes les dolçors de verge i totes les alegries de promesa. (p. 167)

3

Si en Matias hagués estat una altra mena d'home [...] Mes en Matias no tenia mirada de cap mena [...] puix era una bèstia sense zel...

Aquella anormalitat tot just analitzada, perseguia i mossegava a la Mila com la recordança d'un delicte, d'una baixesa, de quelcom que tornava miserable i indigna la seva vida. I amb una vergonya secreta de si mateixa, encaminava sense donar-se'n compte clar, tot sos esforços cap al restabliment de lo que devia ésser. (p. 171-172)

4

En efecte, sota aquell cel d'un blau puríssim d'ulls de verge, el turó, matisat de verds primaverencs [...] (p. 178)

5

Pel mig d'aquells paisatges temperats [...] vagava [...] la Mila, lentament, lentament, passejant pertot les perplexitats verginals de sa convalescència. (p. 233)

6

De cop i volta vegé clar en el fons de la seva ànima, i sentí sense ombra de dubte o de misteri que si hagués esdevingut o esdevingués la cosa aquella [...] ella s'hauria deixat prendre mansament, joiosament, s'hauria deixat estrènyer contra aquell pit emparador i anihilada en la delícia de les delícies, hauria donat de grat a l'amic la claror de ses nines, la cremor de sos llavis, la sobrerera ventura de son cos... (p. 260-261)

7

Se sentia bella, saborosa, cobejable i cobejada pels homes [...] ¿per què no la cobejaven també, [...] aquells dos homes —en Matias i el pastor— als qui ella havia volgut fer do generós de si mateixa? En Matias la tenia com es tenen totes les habituds: sense cap encís, sense cap sorpresa, sense cap recança; ni una espurna del caliu sagrat havia pogut prendre en aquella animeta freda per a animar-la i fer-li brollar la flama e-nartadora. ¿I el pastor? El pastor no la tenia ni la voldria tenir de cap manera. (p. 262)

8

[La Mila] L'emparellà [el pastor] de pensament amb el seu home. Aquest, un jove amb ànima de vell, l'altre, un vell amb aparences de jove. En tots dos l'anomalia, l'eterna anomalia que la perseguia a n'ella sense parar, emmetzinant-li i destruint-li la vida...! [...] «Tot desfet, tot perdut per arreu...! Un negat...! Un vell...!». (p. 302)

9

La dona [...] sentí de nou el botó de foc cremar-li les entranyes amb més rabior que li havia cremat suara l'alcofol en la carn viva de la galta. I, de prompte, amb glaçament de tota l'ànima, li vingué una nova recordança: la recordança d'aquell prec fervorós aixecat en el Bram [...] i a seguit, les rialles mofetes del sant, sacsejant, en l'obagor del somni, son ventre repulsiu de dona grossa... (p. 350)

6. Busqueu en un diccionari de termes literaris què és un viatge iniciàtic. Després, argumenteu si considereu que la Mila en fa un.

7. Al capítol 7 («La primavera») la Mila canvia físicament. Què poden suposar aquests canvis? Qui se n'adona, d'aquests canvis? Qui no se n'adona?

8. Però els canvis principals de la Mila durant els vuit mesos aproximadament que passa a l'ermita no són els físics sinó els interiors.

a) Per a la Mila, un episodi que ella anomena *la desfeta* marca un abans i un després en la seva vida. Quin és aquest episodi? (Si no ho recordeu, mireu les referències que s'hi fan a les pàgines 262 i 284.)

b) Busqueu a quina pàgina de les que us oferim la Mila està angoixada, atabalada, enfadada, eufòrica, histèrica o obsessionada:

• p. 181:

• p. 209:

• p. 221:

• p. 230:

• p. 277:

• p. 332:

- c) Busqueu la pàgina dels fragments indicats, que estan ordenats per ordre d'aparició, i afegiu-hi què ha provocat el canvi, el nou sentiment, la nova sensació... en la Mila (us oferim les solucions de la tercera columna desordenades):

l'esclat de la primavera (l'assumpció de la sensualitat) / la il·luminació de la neteja (la descoberta de l'art i el desvetllament de la sensualitat) / la processó (la descoberta de l'espiritualitat) / la superació de la depressió (la comunió amb la natura) / l'experiència del dolor (la tria de la llibertat encara que comporti solitud) / les decepcions (l'assumpció de la realitat)

<i>Canvi, nou sentiment, nova sensació...</i>	<i>P.</i>	<i>Què ho ha provocat?</i>
«la indiferència començà a clivellar-se, filtrant-se [...] malèfiques i torbadores sensacions desconegudes»		
«una plenitud exaltada de sentiments i una impressionabilitat tan soma [...] semblava que a n'ella la tornasolés tota [...] una misteriosa llum interior»		
«Sense adonar-se'n es trobà [...] el rostre ple de llàgrimes i el cor trasbalsat per una turbulència deliciosa [...] les resplendors albes del més enllà li enlluernaren l'ànima»		
«Es sentia lliure i mestressa de si mateixa, i amb la secreta llibertat, l'harmonia sorgia espontània de sos sentiments i regnava en tots sos actes»		
«li semblava que son pensament creixia poc a poquet [...] comprenia sense esforç lo que no havia comprès mai encara, veia clar el costat fosc de totes les coses estades»		

9. Llegiu aquests comentaris sobre el personatge de la Mila i, en grup, digueu amb quin esteu més d'acord tot argumentant la vostra elecció:

Text 1

[...] la consciència subjectiva de la Mila [...] estableix un nou reordenament de la realitat [...] Per aquesta decisió [anar-se'n de l'ermita], la Mila assoleix i assumeix la seva pròpia realització com a ésser humà, la mica d'humanitat que li és possible d'assolir a l'home en la seva rebel·lió contra la natura. [...] la Mila fa un pas més cap a una interpretació completa, còsmica, de l'anècdota particular que li ha tocat viure. (Jordi Castellanos: «Solitud, novel·la modernista», p. 62-63, o Literatura, vides, ciutats, p. 98-100)

Text 2

La Mila és per a mi una pobra noia i no vull que sigui el símbol de la condició humana, simple encarnació de l'ésser humà que es coneix i, en fer-ho, perd la innocència a favor de la presa de consciència individual d'un «existir en el dolor». [...] La Mila és una noia òrfena i mancada d'afectes, fins al punt d'acceptar un marit incapaç de proporcionar-li el mínim confort vital. S'hi ha casat, li conta al pastor en un moment donat, per tenir companyia... [...] Voldria fer notar que, en

l'evolució interior de la protagonista, aquest procés de coneixement del món i d'autoconeixement que assenyala Castellanos, hi ha també una assumpció semi-conscient d'una dolorosa renúncia: la renúncia a una «normalitat» sexual [...] la Mila és una noia amb un cert grau de conflictivitat emocional (té crisis de plor i depressió que contrasten amb moments d'entusiasme i eufòria) [...] (Lola Badia: «Solitud, novel·la», p. 28-34)

3.4.3. En Matias

1. No tenim una descripció física completa d'en Matias, però sí que podem deduir una mica com és.
 - a) Com creieu que és en Matias físicament? Quants anys deu tenir? Deu tenir familiars propers?
 - b) En Matias canvia físicament dos cops. Quan?
2. En Matias també presenta canvis interiors.
 - a) Com descriuríeu la manera de ser d'en Matias, que ja queda ben clara des del principi de la novel·la?
 - b) Com reacciona quan la Mila l'atabala, el renya...?
 - c) En Matias pateix una gran transformació de caràcter perquè és víctima d'una addicció. Quina? Com s'anomena modernament aquesta addicció?
3. Com reacciona en Matias quan la Mila li explica que l'Ànima l'ha violada? Reacciona d'una manera lògica? Creieu que està content que la Mila se'n vagi de l'ermita i el deixi tranquil?

3.4.4. El pastor (en Gaietà)

1. El pastor Gaietà, conjuntament amb l'Ànima, és el personatge més ben descrit físicament, ja al capítol 2, quan apareix per primera vegada.
 - a) Com és el pastor físicament (segons el que ens explica el narrador des de la focalització de la Mila, al capítol 2)? Quants anys suposa la Mila que té?
 - b) Com el veu la Mila quan sap que està a punt de fer seixanta-quatre anys (al capítol 14)?
2. El que no sap ningú és l'origen del pastor.
 - a) Un dia el pastor parla de les muntanyes de França. Creieu que podria venir d'allà?
 - b) Quina característica del pastor, molt evident, ens pot fer pensar que no ha nascut i viscut de petit prop de l'ermita?
3. Busqueu alguna citació que demostrï l'afirmació següent: *La característica principal del pastor és el do de la paraula, la saviesa i la superioritat moral respecte d'altres persones.*
4. A més d'associar el pastor amb el do de la paraula, el narrador sempre el relaciona amb aquests altres conceptes, tots connectats: llum, escalfor, protecció, calma, esperit, màgia, art, mirada i guia.
 - a) Subratlleu, als fragments següents, els mots que remetin més clarament als conceptes indicats:

1

A les vetlles, encara més fresques que regalades en aquelles altituds, s'aplegaven tots en la cuina, que reia tota ella amb unes grans rialles lluminoses. De cada garriga seca que posaven en la llar en brollava una nova toia de foc [...] omplint d'intenses i sobtes claredats les parets ombrejades i enrondant de vermellors, mateix que a dimoniets en comèdies de màgica, les figures del vailet i del pastor. (p. 151)

2

[...] del cadàver [...] estès, desfigurat, sense moviment, sense paraula, sense mirada [...] Mes això no li privava a la dona de trobar a mancar aquella mirada plena de viàtics encalmadors que la socorria en els seus defalliments, aquella rialleta platxerosa que li esvaïa les inquietuds, aquella paraula màgica que li feia veure tot lo del món bonic [...] (p. 323-325)

b) Busqueu altres fragments referits al pastor en què també apareguin els conceptes anteriors.

3.4.5. L'Ànima

1. L'Ànima, de qui no sabem el nom de pila, és un personatge que contrasta tant amb en Matias com, sobretot, amb el pastor.

- a) Digueu en què es diferencia l'Ànima d'en Matias i en què es diferencia del pastor.
- b) Només un dels tres personatges citats pot matar i, encara que sembli una paradoxa, pot generar vida. Quin? Per què?

2. L'Ànima sempre és presentat pels altres personatges com una bèstia més que com una persona. El primer cop que la Mila hi parla (p. 114-115), l'Ànima ja presenta trets físics animalitzats i comportaments diferents d'altres pagesos. Enumereu-los:

- Trets físics:
- Comportaments:

3. L'Ànima només apareix a *Solitud* en sis ocasions.

- a) Tot seguit us presentem totes les escenes en què, de cop, apareix l'Ànima. Busqueu la primera pàgina de cada escena (i indiqueu també el capítol) on llegim l'aparició i comproveu si són certes aquestes afirmacions: *Quan apareix l'Ànima... a) el narrador no diu qui és el personatge que acaba d'aparèixer (ho han d'endevinar els lectors o ho diu un altre personatge), b) l'Ànima no saluda, no demana permís, no truca, no diu A Maria...*

P.	Cap.	Aparicions de l'Ànima	a)	b)
		Arriba a la capella mentre la Mila la neteja		
		S'afegeix a la cargolada		
		Mira la Mila quan dorm		
		Mira la Mila i el pastor al Cimalt		
		Viola la Mila		

b) En un altre episodi, l'Ànima sembla que formi part gairebé de la família de la Mila. Quan?

3.4.6. La família del mas de Sant Ponç

1. La família del mas de Sant Ponç la componen moltes persones.
 - a) Digueu quantes persones formen la família i quina relació mantenen entre elles.
 - b) Quantes de les persones anteriors surten en alguna escena? Quantes tenen intervencions de diàleg?
2. Com és en Baldiret? Quin caràcter té? Què li agrada molt? Estima la Mila com a una mare?
3. Com que en Baldiret sempre acompanya el pastor i viu a ca la Mila fins ben entrada la tardor, apareix a moltes escenes.
 - a) Quin moviment fa sovint amb el cap (especialment quan vol aconseguir alguna cosa, però també quan té vergonya)?
 - b) Què li passa sempre amb els pantalons? Què ha de fer per evitar que li passi això?
4. En Baldiret sembla que canvia una mica quan va a l'escola.
 - a) Quan comença a anar a l'escola? Abans d'anar-hi, sabia llegir o comptar?
 - b) Quan va a veure la Mila després de tornar a viure amb la seva família, quants dies fa que va a l'escola?
 - c) Caracteritzeu la manera de parlar d'en Baldiret en la intervenció en què explica què ha fet a l'escola (p. 307).
5. L'Arnau no apareix a tantes escenes com en Baldiret, però també és un personatge important de la novel·la.
 - a) Com la Mila, per a l'Arnau també hi ha un abans i un després de l'escena de l'aixart del dia 12 de maig. Llegiu els fragments corresponents de les pàgines 135, 168 i 210-217, per una banda, i de les pàgines 303-304 i 316, per altra, i expliqueu els canvis que experimenta l'Arnau, tant físics com interns, a causa del que passa a l'aixart aquell dia.
 - b) Abans de conèixer la Mila, l'Arnau festejava amb una noia. Quin dia renyeixen l'Arnau i la seva xicota? Per què creieu que renyeixen? Es reconcilien, després?
 - c) Expliqueu per què l'Arnau hauria estat el marit ideal per a la Mila i per què ella no pot casar-s'hi o ser-ne amant. (No traslladeu la situació a l'actualitat. Heu de pensar en la situació a l'època de la història: final del segle XIX o principi del XX.)

3.4.7. Altres personatges

1. A part dels personatges que hem vist, n'hi ha d'altres que són molt secundaris. Digueu-ne tres o quatre.
2. En molts casos els personatges apareixen com a grup. Citeu-ne exemples.

3.5. CONTRASTOS

1. *Solitud* és una novel·la plena de contrastos. En trobem, fins i tot, als títols i al contingut dels capítols.
 - a) Busqueu contrastos als títols dels capítols.

- b) En què es contraposen, pel que fa al contingut, els capítols 1 i 13? (Si cal, rellegiu el paràgraf que comença amb «La dona recordà» i acaba amb «aturà el pas altra vegada», p. 265-266.)
2. De vegades, hi ha episodis que es poden considerar paral·lels.
- a) Com acaben per a la Mila dues de les festes populars més importants de l'indret on viu? Quines són aquestes dues festes?
- b) Quins dos àpats plaents a l'aire lliure estronca l'aparició de l'Ànima?
3. També trobem contrastos en personatges. Dels principals (la Mila, en Matias, el pastor i l'Ànima), dos són positius i dos són negatius, i dos són «mestres» de dos altres. Ompliu aquest esquema:
- és el mestre de, i tots dos són personatges positius.
 - és el mestre de, i tots dos són personatges negatius.
4. Un contrast present a bona part de la novel·la és el de claror/foscor i un altre és el d'interior/exterior. En grup, compareu —molt esquemàticament— el comportament de les persones a l'hora de dinar el dia de la festa de les roses, perquè en aquest cas hi ha tots dos contrastos alhora.
5. També hi ha dualitat d'espais. Per exemple, es comparen dues «capelles». Digueu quines són:
-: Capella natural, profana, d'aigües miraculoses, on la Mila fa el gran prec de ser mare...
 -: Capella artificial, sagrada, on la Mila és violada...
6. De vegades, en comptes d'una dualitat, trobem contrast entre tres elements, com ara les tres mirades del capítol 7 o els tres tipus de colles del capítol 11. Presenteu esquemàticament el contrast entre els tres elements en tots dos casos.

3.6. SÍMBOLS I PREMONICIONS

1. A *Solitud* trobem símbols que fan referència a la sexualitat.
- a) Quin objecte, sempre associat amb en Matias, pot ser símbol d'impotència sexual, perquè s'assembla a un penis flàccid? Quina part de la figura de sant Ponç s'assembla a aquest objecte d'en Matias? (Si no ho endevineu, mireu, per exemple, la pàgina 92.)
- b) L'Ànima, en canvi, porta un objecte que pot ser símbol de sexualitat violenta. Quin és? (Si no el recordeu, rellegiu les pàgines 146-147.)
- c) Al Cimalt, la Mila està decebuda per la visió del mar. Llegiu els fragments següents i digueu a quin dels objectes que hem vist abans s'assembla el mar.
- 1
¿Què era aquella ratlla de llum, llarga i feridora, que migpartia travesserament el cel i la terra? (p. 289)
- 2
[...] la senzilla rega resplendent que no semblava pas més que el caire soleiat d'una espasa llarguíssima de gegant de rondalla [...] (p. 290)

- d) L'Ànima viola la Mila quan ella està inconscient perquè ha topat amb un objecte que, precisament, té forma fàl·lica. Quin objecte?
- e) Si no recordeu què significa *botó de foc*, busqueu aquesta expressió al diccionari (a l'entrada *botó*). A què es deu referir *botó de foc* en aquest fragment, si és molt clar que no té el significat literal?
- La dona [...] sentí de nou el botó de foc cremar-li les entranyes amb més rabior que li havia cremat suara l'alcofoll en la carn viva de la galta.* (p. 350)
- f) A l'escena de l'aixart entre la Mila i l'Arnau (p. 210-217), amb quin objecte juga l'Arnau mentre parla? Creieu que pot ser un símbol sexual com els que hem associat amb en Matias i amb l'Ànima? En tot cas, quina mena de sexualitat representaria, diferent tant de la d'en Matias (la d'un animal sense zel) com de la de l'Ànima (la d'un animal en zel)?
2. A *Solitud* els animals molt sovint actuen com a símbols.
- a) Compareu l'animal que sempre acompanya el pastor (a part dels xais) amb el que porta l'Ànima. Digueu, també, què representen.
- b) Amb quins animals és identificada la Mila en aquests fragments? Al segon fragment, hi podem veure una premonició de la violació?
- 1
[...] *s'hagués acostat a n'ella i l'hagués presa entre sos braços, tal com prenia a l'anyellet tot just eixit de les entranyes de l'ovella [...]* (p. 261)
- 2
L'animalet més sotil que pusqueu pensare, és més esglaiadís que vós mateixa. Tot se li figuri un desamic, i tantost s'espanti fugi com el vent. Mes, veieu, totes les masses piquin el cap, i la llebre, de massa córrer i de massa fugir del perill, vingui dia que se'l cerqui i s'hi tiri de dret ella mateixa. (p. 275)
- c) Argumenteu si a *Solitud* els cargols podrien representar desig sexual i plaer.
- d) Argumenteu per què un grill que canta (com el que se sent abans i després de la violació) pot fer referència al desig sexual masculí.
3. Les flors, en molts casos, també actuen com a símbols.
- a) Qui propicia que la Mila tingui flors tan bon punt arriba a l'ermita? De qui són els esqueixos? Qui els arrenca?
- b) En quins dos episodis de la novel·la (un en el record de la Mila) les flors s'empren en una celebració que es fa un dia concret de l'any i són símbol de molta felicitat?
4. En grup, llegiu el text següent i, després, digueu si la neteja us sembla una al·legoria de l'artista o bé una al·legoria de la sensualitat. Rellegiu, si cal, fragments del capítol 4 de la novel·la i aporteu arguments a favor de totes dues hipòtesis.
- La interpretació del capítol quart, «Neteja», és la columna que sosté la lectura institucionalitzada que s'ha fet de la novel·la, amb la intenció de situar-la dins de l'estètica modernista. S'ha entès que la neteja de l'ermita a què es dedica la Mila constitueix una metàfora de la creació artística, cosa que implica una superació de la vida mediocre i vegetativa. La Mila seria l'artista modernista que ordena el món. [...] de la nostra banda, resulta ben obvi que és en aquest capítol on culmina el contingut simbòlic de la sensualitat de la mirada de la protagonista, ja des de la primera línia: «La Mila passà deu o dotze dies en plena ubriaguesa de dona: netejava». A partir d'aquí, totes les metàfores relacionades amb l'acció de la neteja procedeixen del camp semàntic de l'atracció sexual. (Francesca Bartrina: Caterina Albert/Víctor Català. La voluptuositat de l'escriptura, p. 225-226)*

5. A *Solitud* hi ha diversos elements que actuen com a símbols de maternitat.
- Quin element natural, que és com la matriu de la «muntanya-dona», és un símbol de la maternitat per la forma que té? Què hi fa la Mila, precisament, el primer cop que hi va?
 - Sant Ponç és una figura andrògina. Què té de dona?
6. Al llarg de la novel·la hi ha premonicions del que passarà més endavant, especialment de la mort del pastor i de la violació de la Mila.
- Durant la pujada cap a l'ermita la Mila percep sensacions misterioses desagradables que poden fer preveure l'atac de l'Ànima. Busqueu sensacions d'aquestes a les pàgines 76 i 77.
 - La Mila també té moltes sensacions desagradables el primer cop que entra a la capella (p. 86 i 87). Aleshores, a més, la imatge de sant Ponç li sembla pitjor que els altres dos cops que l'ha vista. Copieu els fragments en què es veuen més clarament aquestes sensacions i digueu de què són premonició.
 - Busqueu premonicions del robatori i de la mort del pastor, o fets relacionats amb aquesta mort, a les pàgines següents: 147, 149, 150, 225, 278 i 281.
7. Rellegiu el somni premonitori que té la Mila la primera nit que passa a l'ermita (p. 92) i busqueu-hi els elements que poden representar, simbòlicament, aquests altres: guia, obstacles, semen i vagina.
8. A *Solitud* hi ha diverses narracions dins la narració principal: les llegendes.
- Busqueu a quin capítol apareixen les cinc llegendes que explica el pastor i relacioneu cada llegenda amb alguna d'aquestes significacions:
amor impossible i desig sexual reprimat / càstig de la violència / condemna eterna / entorn perillós / sacrifici inútil per amor

<i>Llegendes</i>	<i>Cap.</i>	<i>Significació</i>
Llegenda del torrent de Mala-Sang		
Llegenda del Sol de Murons		
Llegenda de les Llufes		
Llegenda del senyor de Llisquents		
Llegenda de la Creu del Cimalt		

- Quines llegendes anteriors contenen violacions i, per tant, podrien constituir premonicions de la violació de la Mila?
- Durant la nit que passa al ras després de la violació, la Mila recorda les llegendes del pastor. Digueu a quines tres llegendes es fa referència en aquest fragment:
Semblava que Floridaalba li [al pastor] hagués fet el do que prometia al penitent que no havia conegut mai dona nada... [...] la dona [...] vegé l'ànima d'aquell vell de vellor condemnat [...] I després li semblà entresentir [...] els gemecs dolorosos dels caps tallats [...] Enmig de la tempesta ella havia sentit el redringar sobre son cap [...] (p. 349-352)

3.7. TÈCNIQUES NARRATIVES

1. El narrador de *Solitud* és un narrador omniscient en tercera persona. Amb tot, no sempre és ben bé igual: normalment, el narrador focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila; altres vegades, no focalitza el relat des de la perspectiva de cap personatge; poques vegades, focalitza el relat des de la perspectiva d'un altre personatge. Digueu quin d'aquests tres subtipus de narrador omniscient en tercera persona trobem en aquests fragments:

- *Aquestes partions eren els horts de regadiu, la riquesa del poble, esmerçada a bocinets entre tots els veïns, mercès a antics establiments emfitèutics.* (p. 62-63)
Narrador
- *Prop de l'homenet, un nen de vuit anys aguantava un fanaló cremallut i la bossa del tabac.* (p. 80)
Narrador
- *La Mila li [al pastor] posà uns quaranta anys.* (p. 82)
Narrador
- *Feia vint-i-quatre hores [...] que [en Matias] no somniava més que en la captíria [...] i ara justament la seva dona li sortia amb aquell ciri trencat de reprovar-li la pensada!* (p. 138)
Narrador
- *Havia volgut dir [el pastor] «el dilluns o el dimarts», però no s'hi atreví.* (p. 252)
Narrador
- *I tot remembrant, la dona percebé, d'una percepció purament interna, la flamarada blavenca d'un foc follet [...]* (p. 351)
Narrador

2. A *Solitud* hi ha diverses narracions dins la narració principal: les llegendes. Digueu si aquestes narracions són explicades pel narrador, per un altre narrador diferent del principal o per un personatge (com qualsevol intervenció de diàleg). Com ho heu sabut?

3. Digueu en quin estil es reproduïxen les paraules o els pensaments de cada personatge (estil directe en un monòleg, estil directe en un diàleg, estil indirecte d'un monòleg, estil indirecte d'un diàleg, estil indirecte d'un diàleg amb paraules textuais o estil indirecte lliure —monòleg narrat—):

- *—Reina del cel! Tot just comencem, i de les quatre de matinada que rodo món?* (p. 69)
Estil
- *Tot de cop la Mila va aturar-se [...] Reina del cel, el camí que havien fet!* (p. 78)
Estil
- *L'home contà que d'abans de clarejar seguia la muntanya en busca de nous caus on dur a l'endemà la fura [...]* (p. 115)
Estil
- *«Un altre dia, quan ens vinga una sort [...] ho retornaré tot, tot, fins al darrer centau, a la capella...»* (p. 222)
Estil

- *Havia volgut dir «el dilluns o el dimarts», però no s’hi atreví.* (p. 252)

Estil

- *[...] li deia de pensament que aquest era el seu home [...]* (p. 313)

Estil

4. Digueu qui parla en aquestes intervencions de diàleg i indiqueu el tret més característic de la manera de parlar de cada personatge:

- *—Ja en sabia quelcom, ja en sabia quelcom i per això, precisament... Perquè, digueu: què se’n pot esperar, què se’n pot esperar d’un home encegat per un vici...?* (p. 335)

.....

- *—Vos vai dire que vetllaria al vostre home, perquè els seus pòsits m’agradavin pas del tot. ¿Teniu present? Donques l’hai vetllat i...* (p. 295)

.....

- *«Verge Maria! I que bonic altra vegada!»* (p. 178)

.....

- *—Hu, hu, hu...! Jo... vos volia dir... jo... si vós volguéssiu.* (p. 341)

.....

- *—[...] L’àvia volia que anés a doctrina, avui... Jo no, punyinc! Conta, el diumenge! ¿Quan hauria vingut...? Sabeu? Ja tinc la bola polida...* (p. 307)

.....

5. A *Solitud* hi ha fragments molt poètics. Copieu els fragments més poètics referits a les roses —personificades— que hi ha al capítol 8 (concretament a les pàgines 178, 179, 186, 187 i 188).

3.8. SOLITUD, NOVEL·LA MODERNISTA

1. *Solitud* se sol considerar una novel·la adscrita al modernisme. En grup, llegiu les característiques següents, pròpies del modernisme, i il·lustreu-les amb exemples de la novel·la: (Les característiques —una mica adaptades— procedeixen de l’obra «*Solitud*», de Víctor Català, p. 81-82, d’Helena Alvarado.)

- L’aventura d’explicar les relacions de l’individu amb el món que l’envolta, dins una concepció del Cosmos —representat per la Natura—, que seguint la metafísica de Nietzsche i Schopenhauer és la realitat totalitzadora que conté, alhora, l’element vivificador o destructor.
- El tema de l’autorealització.
- La concepció elitista de l’Artista com a ésser superior o messiànic en oposició a les masses.
- La revitalització del vessant ruralista lluny de la idealització romàntica o merament folklòrica.

2. Llegiu els textos següents i, després, confegiu un text d’unes quinze línies titulat «*Solitud* és una novel·la modernista?».

Text 1

Ens adonarem de seguida que la novel·la de Víctor Català [Solitud] té unes característiques especials: és una novel·la realista [...] però el cas és que a la gent del seu temps [...] els impressiona la raresa amb què està explicada aquella història, la cosa desorbitada, el gust [...] pel més tètric que pot donar la humanitat, per la cosa més amarga, més feta de clarobscur. [...]

D'altra banda, som lluny [...] de l'esperit romàntic. [...] Víctor Català no inventa personatges símbol. No fa una novel·la simbòlica. Aquests personatges són els personatges reals, el que passa és que ella els treu de la seva vulgaritat per fer-ne sortir uns trets molt agressius que són el que els dona la seva condició podem dir modernista. És a dir, el Modernisme, per dir-ho d'una manera molt simplificada, seria, respecte del realisme, com agafar els mateixos elements del realisme però apujant-los de to: el que és fosc, més fosc, el que és clar, més clar. (M. Aurèlia Capmany: «La novel·la en el temps del Modernisme», p. 216 i 220)

Text 2

La gran riquesa de Caterina Albert, precisament, s'ha convertit en el seu principal escull per ser compresa. Com a realista, narradora i burgesa, segueix els passos del realisme de finals del segle XIX, i ella reconeix en molts moments que el seu primer mestre va ser Narcís Oller, però posseeix un esperit romàntic que entra en contradicció amb la seva concepció literària i el seu estil racionalista. [...] A Caterina Albert li és propi un temperament romàntic que sempre fa passar pel tamís de la raó [...] Aquesta doble vessant contradictòria [...] constitueix una de les característiques de l'habitant de la modernitat.

[...] l'anomenat «segon modernisme» [...] va estretament lligat a la pràctica d'una estètica de retorn als temes rurals, fulletonescos i realistes, però amb unes tècniques narratives noves —més pròpies de la introspecció, la suggestió i el símbol— que serveixen per formular la cada cop més inexplicable ànima humana, i els seus sentiments. És temàticament i estèticament que podem relacionar la narrativa albertiana amb el naturalisme de Zola [...] s'anava decantant pel psicologisme d'influència russa [...] i per la crítica que cap a les convencions socials proposaven [...] sembla que es deleix, especialment, pel verisme que provenia d'Itàlia [...] En l'art de Caterina Albert, per tant, podríem dir que conflueix la modernitat i la renovació de la tradició que té lloc en el canvi de segle, i és per això que la seva obra ens sembla tan rica i tan contradictòria, entre d'altres raons perquè no encaixa amb la simplicitat amb què les categories estètiques i històriques han explicat el continu de la creació literària. Així doncs, si pretenem explicar l'art albertià com a modernista hem de partir de la base que el seu concepte de creació literària escull la tradició més clàssica i burgesa, malgrat que els seus assumptes i el seu tractament es puguin relacionar més fàcilment amb l'estètica tràgica, individualista i negra del romanticisme del segle XIX. Víctor Català [...] va voler assajar pràcticament una altra via per reformar la tradició realista del gènere de la novel·la, tot aproximant-lo a la nova concepció del gènere que és més propi del segle XX. (Jordi Julià: «La poètica de Caterina Albert i les estètiques del seu temps», p. 22-24 i 42-43)

Text 3

[...] allò que defineix el Modernisme [...] és una actitud cultural, literària, que implica uns tractaments estètics, però que no és definida per ells. Víctor Català, doncs, és modernista no perquè hagi escrit una peça simbolista, o parnassiana o preraphaelita, sinó perquè té aquesta actitud prèvia que la porta a adoptar unes formes estètiques modernes que són les simbolistes, parnassianes o preraphaelites. En altres termes, no és el cànon estètic o literari adoptat allò que defineix el Modernisme sinó l'impuls professional, d'actitud davant (o dins) la pròpia cultura i la pròpia creació literària. És per això que resulta absurd discutir si Víctor Català és naturalista o modernista. [...]

No ens ha d'estranyar que Víctor Català faci declaracions d'eclecticisme [...]

Després del predomini del simbolisme i del decadentisme en els medis literaris dels darrers anys de segle, quan Víctor Català comença a escriure ens trobem en una fase de recuperació de la realitat —no del realisme— com a matèria d'interès literari o artístic. (Jordi Castellanos: «Víctor Català, escriptora», p. 55, 58 i 59)

Text 4

*La voluntat de teixir un discurs que homogeneïtzi la periodització històrica de la literatura catalana ha condicionat fortament la interpretació de Solitud; aquesta és la gènesi de la interpretació institucionalitzada que s'ha anat reproduint de la novel·la [...]. Segons Castellanos, Solitud és un conglomerat de drames rurals units per l'itinerari vital de la Mila, la protagonista que dóna unitat al conjunt. El tema de la novel·la és el de la narrativa modernista: la recerca de la identitat individual per assolir una existència lliure dels condicionaments còsmics i socials. (Francesca Bartrina: *Caterina Albert / Víctor Català. La voluptuositat de l'escriptura*, p. 202)*

- 3.** Ara que heu llegit i analitzat *Solitud*, en grup feu una mena de reportatge sobre la novel·la, en el format que vulgueu (una filmació, una exposició de textos i fotografies comentades, un web, un bloc...). Aproveiteu materials que hàgiu generat durant tot el procés d'estudi de la novel·la (per exemple, fotografies de la visita a l'ermita de Santa Caterina).

BIBLIOGRAFIA

EDICIÓ DE SOLITUD CITADA

CATALÀ, Víctor. *Solitud*. Barcelona: Edicions 62, 2005.

DE VÍCTOR CATALÀ

CATALÀ, Víctor. *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1972 (2a edició).

CATALÀ, Víctor. *Quincalla. Mil adagis per aprendre vocabulari*. Barcelona: Edicions 62, 2005.

SOBRE VÍCTOR CATALÀ I LA SEVA OBRA

ALVARADO, Helena. «'Solitud': somnis, signes i símbols. Una mirada des de l'altre angle». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *Actes de les Primeres Jornades d'estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert i Paradís «Víctor Català»*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993, p. 119-134.

ALVARADO, Helena. *"Solitud", de Víctor Català*. Barcelona: Empúries, 1997.

ARITZETA, Margarida. «'Solitud', estratègies discursives de la novel·la». *Serra d'or*. Barcelona, n. 545 (maig de 2005), p. 16-18.

ARNAU, Carme. «Víctor Català». A: Víctor CATALÀ. *Solitud*. Barcelona: Edicions 62 & La Caixa, 1983, p. 5-10.

ARNAU, Carme. «El centenari d'una novel·la universal». *Avui*. Barcelona (28 abril de 2005), *Cultura*, p. II-III.

ARNAU, Carme. «*Solitud* de Víctor Català, 'cel i muntanya, muntanya i cel'». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *Actes de les Terceres Jornades d'Estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert «Víctor Català»*. Girona: CCG Edicions, 2006, p. 101-114.

AYMERICH, Pilar i Marta PESSARRODONA. *Caterina Albert: Un retrat*. Barcelona: Institut Català de la Dona. Generalitat de Catalunya, 1997.

BADIA, Lola. «*Solitud*, novel·la». *Quaderns Crema*. Barcelona, n. 8 (gener de 1984), p. 27-35.

BARTRINA, Francesca. *Caterina Albert / Víctor Català. La voluptuositat de l'escriptura*. Vic: Eumo, 2001.

BARTRINA, Francesca. «*Solitud* i les xarxes intertextuals de la narrativa de Caterina Albert 'Víctor Català'». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *Actes de les Terceres Jornades d'Estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert «Víctor Català»*. Girona: CCG Edicions, 2006, p. 25-42.

BLOOMQUIST, Gregory. «Notes per a una lectura de 'Solitud'». *Els Marges*. Barcelona, n. 3 (gener de 1975), p. 104-107.

BOIX, Lurdes i Jordi BOIX. *Els paisatges de Caterina Albert i Paradís, «Víctor Català». Un itinerari històric i literari a través dels indrets vinculats a l'escriptora de l'Escala*. Girona: Ajuntament de l'Escala, 2005.

BOU, Enric (dir.). *Nou diccionari 62 de la literatura catalana*. Barcelona: Edicions 62, 2000.

BROCH, Àlex (dir.). *Diccionari de la literatura catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2008.

- BUSQUETS I GRABULOSA, Lluís. «Una nova lectura de 'Solitud'». *Avui*. Barcelona (8 de juny de 1991), *Cultura*, p. 4.
- CALDERER, Lluís. «Alguns aspectes de 'Solitud' de Víctor Català». A: Lluís CALDERER. *De la veu a la lletra*. Barcelona: Columna, 1995, p. 57-74.
- CAPMANY, Maria Aurèlia. «Epíleg. Els silencis de Víctor Català». A: Víctor CATALÀ. *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1972 (2a edició), p. 1851-1868.
- CAPMANY, Maria Aurèlia. «La novel·la en el temps del Modernisme». A: Institució Cultural del CIC de Terrassa. *El temps del Modernisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985, p. 210-228.
- CASACUBERTA, Margarida. «Víctor Català i la literatura de l'ombra». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *II Jornades d'estudi. «Vida i obra de Caterina Albert i Paradís (Víctor Català), 1869-1966»*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002, p. 33-51.
- CASACUBERTA, Margarida. «'Solitud', novel·la moderna». *Serra d'or*. Barcelona, n. 545 (maig de 2005), p. 13-15.
- CASTELLANOS, Jordi. «'Solitud', novel·la modernista». *Els Marges*. Barcelona, n. 25 (maig de 1982), p. 45-70.
- CASTELLANOS, Jordi. «Víctor Català». A: Manuel de RIQUER, Antoni COMAS i Joaquim MOLAS. *Història de la literatura catalana*. Barcelona: Ariel, 1985, v. 8, p. 579-623.
- CASTELLANOS, Jordi. «Víctor Català, escriptora». A: Jordi CASTELLANOS. *Literatura, vides, ciutats*. Barcelona: Edicions 62, 1997, p. 51-110.
- CASTELLANOS, Jordi. «Víctor Català i el seu temps». A: *Nadala 2005. Escriptors. De Caterina Albert als nostres dies*. Barcelona: Fundació Lluís Carulla, p. 22-29.
- CERDÀ I SURROCA, Maria Àngela. «*Solitud*, més enllà de l'imaginari». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *Actes de les Primeres Jornades d'estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert i Paradís «Víctor Català»*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993, p. 151-164.
- CÒNSUL, Isidor i Romi PORREDON. «*Solitud* de Víctor Català». A: Josep Camps i altres. *Lectures de batxillerat 2006-2008*. Barcelona: Proa, 2007, p. 161-199.
- DASCA BATALLA, Maria. «L'alenada roent de la fera. La introducció del mal a *Solitud* com a paradigma de la modernitat». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *Actes de les Terceres Jornades d'Estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert «Víctor Català»*. Girona: CCG Edicions, 2006, p. 193-210.
- DELOR I MUNS, Rosa. «Notes a propòsit de *Stromboli* de Roberto Rossellini i *Solitud* de Víctor Català», Comunicazioni presentate all'VIII Convegno Aisc, 2005 (<http://aisc.cat/Assets/pdf/Napoli2005/Delor.pdf>).
- GARCÉS, Tomàs. «Conversa amb Víctor Català». A: Víctor CATALÀ. *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1972 (2a edició), p. 1747-1755. (Reproduït a Víctor CATALÀ. *Solitud*. Barcelona: Edicions 62, 2005, p. 387-398, i a altres llocs.)
- GUANTER I FLAQUÉ, Ricard. *Caterina Albert i Paradís. «Víctor Català», vista per un escalenc. Allò que les biografies no diuen*. Girona: Ajuntament de l'Escala i CCG edicions, 2006.
- JULIÀ, Jordi. «La poètica de Caterina Albert i les estètiques del seu temps». A: Marta PESSARRODONA (coord.). *Caterina Albert. Cent anys de la publicació de Solitud*. Barcelona: Publicacions de la Residència d'Investigadors, 2007, p. 19-43.

- JULIÀ, M. Lluïsa. «La Mila. Genealogia d'un personatge amb veu pròpia». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *Actes de les Terceres Jornades d'Estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert «Víctor Català»*. Girona: CCG Edicions, 2006, p. 59-70.
- MIRACLE, Josep. *Caterina Albert i Paradís «Víctor Català»*. Barcelona: DOPESA, 1979.
- MONTOLIU, Manuel de. «Pròleg. L'obra de Víctor Català». A: Víctor CATALÀ. *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1972 (2a edició), p. IX-LXIII.
- NARDI, Núria. *Víctor Català*. A: Joan Manuel PRADO i Francesc VALLVERDÚ (dir.). *Història de la literatura catalana*, vol. II. Barcelona: Edicions 62, 1984, p. 93-104.
- NARDI, Núria. «Introducció» i notes. A: Víctor CATALÀ. *Solitud*. Barcelona: Edicions 62, 1990, p. 5-30.
- NARDI, Núria. «Introducció». A: Víctor CATALÀ. *Drames rurals*. Barcelona: Barcanova, 1992, p. 9-28.
- NARDI, Núria. «El paisatge en la narrativa de Caterina Albert/Víctor Català». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *II Jornades d'estudi. «Vida i obra de Caterina Albert i Paradís (Víctor Català), 1869-1966»*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002, p. 77-97.
- NARDI, Núria. «Caterina Albert: retrat d'un personatge». A: *Nadala 2005. Escriptores. De Caterina Albert als nostres dies*. Barcelona: Fundació Lluís Carulla, p. 32-43.
- OLLER I RABASSA, Joan. *Biografia de Víctor Català*. Barcelona: Rafael Dalmau editor, 1967.
- ORTEGA ROMÁN, Juan José. «Posibles modelos estructurales en las secuencias narrativas de *Solitud* de Víctor Català». A: Enric PRAT i Pep VILA (eds.). *Actes de les Primeres Jornades d'estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert i Paradís «Víctor Català»*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993, p. 353-370.
- PORCEL, Baltasar. «Víctor Català, a contrallum» (entrevista). *Serra d'or*. Barcelona, n. 10 (octubre de 1965), p. 65-69.
- SALA, Toni. «Estudi preliminar». A: Víctor CATALÀ. *Solitud*. Barcelona: Edicions 62, 2005, p. 7-49.
- SERRAHIMA, Maurici. «Víctor Català (Caterina Albert) (1869-1966)». A: Maurici SERRAHIMA. *Dotze mestres*. Barcelona: Edicions Destino, 1972, p. 227-250.
- SIMBOR ROIG, Vicent. «El narrador a *Solitud*». A: *Estudis de llengua i literatura catalanes. Miscel·lània Joan Bastardas, 2*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, p. 211-224.
- TORROELLA PRATS, Josep. «El Montgrí, paisatge real i imaginat de *Solitud*». *Revista de Girona*. Girona, n. 230 (maig-juny de 2005), p. 34-38.

ANNEX

Distribució de pàgines per capítols de diverses edicions:

Cap.	<i>Títol del capítol</i>	<i>Obres completes (1972)</i>	<i>Col·lecció MOLC (1979)</i>	<i>Edicions 62 (1990)</i>	<i>Edicions 62 (2005)</i>
1	<i>La pujada</i>	5-14	17-28	43-60	61-78
2	<i>Fosca</i>	14-22	29-38	61-74	79-92
3	<i>Claror</i>	22-32	39-50	75-91	93-110
4	<i>Neteja</i>	32-45	51-66	92-112	110-133
5	<i>Sumant dies</i>	45-54	67-78	113-128	134-150
6	<i>Rondalles</i>	54-63	79-89	129-143	151-166
7	<i>Primavera</i>	64-69	90-96	144-152	167-176
8	<i>La festa de les roses</i>	69-76	97-105	153-164	177-188
9	<i>Gatzara</i>	76-84	106-115	165-179	189-203
10	<i>Relíquies</i>	84-92	116-125	180-191	204-217
11	<i>Mal de muntanya</i>	92-100	126-135	192-205	218-232
12	<i>Vida enrera</i>	100-110	136-147	206-221	233-250
13	<i>El Cimalt</i>	110-126	148-166	222-246	251-279
14	<i>En la creu</i>	126-139	167-182	247-267	280-302
15	<i>La relliscada</i>	139-150	183-195	268-284	303-322
16	<i>Sospites</i>	150-158	196-205	285-297	323-337
17	<i>La nit aquella</i>	158-167	206-215	298-310	338-352
18	<i>La davallada</i>	167-168	216-218	311-313	353-355

